

ปัญหาระหว่างประเทศที่เกิดจากการเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรอวกาศ

3.1 สภาพปัญหาในการเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรอวกาศ

จากคำกล่าวที่ว่า “บุคคลใดสามารถควบคุมห้วงอวกาศได้ บุคคลนั้นไม่เพียงแต่ครอบครองโลกได้เท่านั้น หากยังสามารถครอบครองจักรวาลทั้งหมดได้อีกด้วย” (He who controls the Cosmic Space , rules not only the Earth but the Whole Universe)¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจที่มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรและเงินทุนอุดหนุน รวมถึงวิทยาการทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับอวกาศ โดยมหาอำนาจทั้งสองต่างพยายามที่จะพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับอวกาศของตนให้บรรลุผลสำเร็จ และเมื่อประมาณปลายปี ค.ศ. 1954 การเริ่มต้นกิจกรรมด้านอวกาศของมนุษยชาติอย่างจริงจังก็ได้เริ่มต้นขึ้น โดยประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ได้ยอมรับข้อมติของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้ก่อตั้งปีภูมิกายภาพสากล (International Geophysical Year : I.G.Y.) ขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1957 ถึงปี ค.ศ. 1959² โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมโครงการ ต่างๆ ทั่วโลกในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ โดยเฉพาะได้เน้นที่จะกระตุ้นให้ประเทศต่างๆ ได้มีการพัฒนา และวิจัยเกี่ยวกับกิจการทางด้านอวกาศเกิดขึ้น³

เมื่อยุคอวกาศได้เกิดขึ้นนั้น โลกของเรากำลังอยู่ในช่วงบรรยากาศแห่งความร่วมมือกันของประเทศต่างๆ ทั่วโลกมากกว่า 70 ประเทศและในขณะเดียวกันสภาวะการณ์ของโลกก็อยู่ใน

¹ Stephen Gorove, Studies in Space Law: its Challenges and prospects, (America: Sijithoff, 1977) p.4

² ปีภูมิกายภาพสากล (International Geophysical Year : IGY) ได้ก่อตั้งขึ้นในช่วงเวลาดังแต่วันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1957 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1959 รวมทั้งหมดประมาณ 30 เดือน

³ Hugh Odishaw , Outer Space prospects for man and Society, ed. Lincoln P Bloomfield (New York : Frederick A.Praeger, 1968) p.75

ช่วงของความตึงเครียดของสงครามเป็นด้วยเช่นกัน⁴ โดยได้มีแนวความคิดที่สำคัญๆ 2 แนวคิด ในการที่จะเป็นตัวกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับอวกาศของประชาคมโลก คือ แนวความคิดที่ว่าด้วย อำนาจจากอวกาศ กับแนวความคิดที่ไม่ปรารถนาอำนาจจากอวกาศ โดยแนวความคิดหลังได้เสนอ ว่าอวกาศ เป็นของมวลมนุษยชาติ เป็นมรดกทางธรรมชาติ ที่ทุกคนพึงได้รับประโยชน์โดยเท่าเทียมกันซึ่งแนวความคิดนี้ได้สวนทางกับแนวความคิดแรกที่จะเอาอวกาศเป็นสนามรบ⁵ และจาก ข้อขัดแย้งของแนวความคิดทั้งสอง ได้มีข้อเรียกร้องของนานาชาติที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันในอันที่จะมุ่งส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในทางสันติโดยนำเอาผลประโยชน์ต่างๆ ที่ได้มาจากการอวกาศมาอำนวยผลประโยชน์แก่สังคมโลกให้มากที่สุด และรวมถึงผลประโยชน์ของแต่ละประเทศด้วย⁶ ซึ่งเป็นไปตามเจตจำนงของสหประชาชาติที่บัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ มาตราที่ 1 ที่กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการ ในอันที่จะธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกัน⁷

เนื่องจากเทคโนโลยีทางด้านอวกาศมีความสามารถที่จะนำมาใช้ได้ทั้งสองด้านตาม แนวความคิดที่กล่าวมาแล้วคือใช้ในทางด้านการทหาร (military) และทางด้านที่มีใช้การทหาร (non-military or civilian)⁸ ดังนั้นในช่วงแรกของยุคอวกาศ จึงเป็นที่เห็นได้ชัดว่าขึ้นอยู่กับ การแข่งขันช่วงชิงผลประโยชน์กัน ในทางด้านการเมืองและการทหารของสองมหาอำนาจของโลกใน ขณะนั้น⁹ ซึ่งจะเห็นได้ว่าตามความมุ่งหมายและหลักการของมาตราที่ 1 ของกฎบัตร

⁴ Isak I. Dore "International law and the preservation of the Ocean Space and outer Space as Zones of Peace : progress and problems," Cornell International Law Journal 15:1 (1982) p.35; and, Scott Ervin "Law in a Vacuum : the Common Heritage Doctrine in Outer Space law," Boston College International & Comparative law Review, V II (1984), p.404

⁵ Alvin Toffler, War and Anti-war : Survival at the Dawn of the 21 st Century,(กรุงเทพฯ : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, 1993) p.108

⁶ Nicolas M. Matte, Space Activities and Emerging International law, p. 51

⁷ see; Charter of the United Nations ; Article 1.

⁸ Nicolas M. Matte, Space Activities and Emerging International law, p. 50

⁹ John H. Hoaghand and Eugene B. Skolnikoff, Outer Space prospects for Man and Society , p. 206

สหประชาชาติ ก็มีได้มีการห้ามไม่ให้ประเทศสมาชิกมีการใช้ประโยชน์จากกิจการอวกาศในทางด้านการทหาร ถึงแม้ว่าในขณะนั้นทางประเทศสหรัฐอเมริกาจะได้เรียกร้องให้นานาชาติใช้ประโยชน์จากอวกาศเฉพาะในทางสันติเพียงอย่างเดียวต่อสมาชิกชาติใหญ่องค์การสหประชาชาติ รวมทั้งยังได้ออกกฎหมายภายในที่ชื่อว่า National Aeronautics and Space Act of 1958 ,as Amended 1983 โดยได้ประกาศเกี่ยวกับนโยบายและวัตถุประสงค์ต่างๆ โดยเฉพาะมาตรา 102 (a)* ที่กล่าวข่าวนโยบายของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ในอวกาศนั้นจะกระทำโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะในทางสันติเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษยชาติทั้งหลาย และต่อมาประเทศสหภาพโซเวียตเองก็ได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการใช้กำลังทางด้านการทหารในอวกาศ จึงได้เสนอข้อเรียกร้องต่อสมาชิกชาติใหญ่องค์การสหประชาชาติด้วยเช่นกัน ในการที่จะห้ามมิให้มีการใช้อวกาศสำหรับ วัตถุประสงค์ทางด้านการทหาร¹⁰ โดยได้มุ่งเน้นไปในด้านการเข้าใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การสำรวจ และวิจัยทางด้านอวกาศ¹¹ แต่ดูเหมือนว่าข้อเรียกร้องของสองมหาอำนาจจะเป็นเพียงฉากบังหน้าที่ตนเองได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างค่านิยมในทางการเมืองระหว่างประเทศให้ตนเองเท่านั้น ทั้งนี้คงจะเป็นไปตามคำกล่าวของ Karl Deutsch ที่ได้กล่าวว่า “เกียรติยศชื่อเสียงนำไปสู่อำนาจ เฉกเช่นเดียวกับเครดิตสามารถนำมาซึ่งเงินตราได้เช่นกัน” (prestige is to powers as Credit is to cash)¹² เพราะประเทศมหาอำนาจทั้งสองยังคงใช้ประโยชน์จากอวกาศในทางการทหารอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ (National Security) และความภาคภูมิใจในเกียรติยศชื่อเสียงของแต่ละประเทศที่มีความสามารถในด้านนี้มากกว่าที่จะมุ่งเน้นถึงประโยชน์ของสังคมโลกอย่างแท้จริง¹³ แม้ว่าประเทศและกลุ่มประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศมหาอำนาจทางด้านอวกาศทั้งสองจะได้มุ่งหวังที่จะ

* National Aeronautics and Space Act of 1958, as amended 1983

“SEC 102 (a) The Congress hereby declares that it is the policy of the United States that activities in space should be devoted to peaceful purposes for the benefit of all mankind.”

¹⁰ Philp D.O' Neill Jr., National Interests and the Military Use of Space, Ed. William J. Durch (Massachusetts : Ballinger Publishing Company, 1984) p. 169-170

¹¹ Karl - Heinz Bockstigel “Commercial Space Activities : their Growing Influence on Space law.” A.A.S.L XII (1987) p. 175

¹² Alton Frye, outer Space prospects for man and Society , p. 193

¹³ Ibid p. 52

พยายามสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้นมา เพื่อกำหนดระดับของกฎเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของสังคมโลกในการที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะได้ยึดถือปฏิบัติก็ตาม

นอกจากนี้ การเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศในทางสันติที่มีใช้ด้านการทหาร (civilian) เช่น การสื่อสาร โทรคมนาคมก็ได้มีการแข่งขันกันสูงมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าวงโคจรสถิตย์มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมโลกและเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดการเข้าใช้ประโยชน์ที่จะใช้อย่างประหยัดและให้ได้ประโยชน์สูงสุด แต่ด้วยเหตุที่พัฒนาการทางเทคโนโลยีทางด้านอวกาศของประเทศต่างๆ มิไม่เท่ากัน กอปรกับความสำคัญและสาเหตุแห่งการมีอยู่อย่างจำกัดของตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์ ดังนั้นประเทศที่มีศักยภาพทางเทคโนโลยีด้านอวกาศที่สูงกว่าจึงได้อาศัยความได้เปรียบที่มีอยู่ พร้อมกับอาศัยช่องโหว่ของกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับโดยอาศัยการตีความที่ทำให้ตนเองได้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียว ดำเนินการการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์อย่างเกินขอบเขตที่เหมาะสม แบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา (First-come, First-served) โดยนำเอาหลักเสรีภาพในอวกาศ (Freedom of outer space) มาใช้อ้างกับประเทศอื่นๆ ซึ่งเมื่อประเทศต่าง ๆ ที่มีพัฒนาการทางด้านอวกาศที่ด้อยกว่าได้พิจารณาเห็นว่าตนเองกำลังถูกคุกคามโดยจะสูญเสียสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ ซึ่งอาจจะเป็นการสูญเสียสิทธิที่ถาวรตลอดไปก็ได้และอาจจะก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อความมั่นคงทั้งทางด้านการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจด้วย ดังนั้นจึงได้เกิดเป็นปัญหาข้อโต้แย้ง, ข้อเรียกร้องกล่าวอ้างจากประเทศหรือกลุ่มประเทศต่าง ๆ ขึ้นมา

3.1.1. การเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร (The Bogota Declaration of 1976)

ในระหว่างการประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติครั้งที่ 30 เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 1976 ประเทศโคลัมเบียเป็นประเทศแรกที่ได้มีการเรียกร้องอธิปไตยในส่วนบริเวณ (a segment) ของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐตนขึ้นไป โดยข้อเรียกร้อง (The claim) นั้นได้ถือว่วงโคจรสถิตย์ไม่รวมอยู่ในแนวความคิดที่เกี่ยวกับเขตห้วงอวกาศตามที่ได้มี

การอ้างถึงในสนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space Treaty 1967)¹⁴ และต่อมาในการประชุม สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ ครั้งที่ 31 ค.ศ. 1976 ตัวแทนของประเทศโคลัมเบีย เอกวาดอร์ และ ปานามา ได้กล่าวถึงข้อเรียกร้องอันเดิมอีกครั้งหนึ่ง¹⁵ นอกจากนี้ในการประชุม Copuos ครั้งที่ 21 ตัวแทนของประเทศโคลัมเบีย และเอกวาดอร์ ได้พยายามเรียกร้องให้มีการแก้ไขสนธิสัญญาอวกาศเพื่อให้สอดคล้องกับสิทธิต่าง ๆ ซึ่งรัฐที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรได้เรียกร้องไป โดยกล่าวอ้างว่ารัฐต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรที่ได้ลงนามในสนธิสัญญาอวกาศแล้วนั้น ถือว่าไม่ได้ประกาศยกเลิกสิทธิของตนที่มีอยู่เหนือส่วนหรือบริเวณของ วงโคจรสถิตย์แต่อย่างไร¹⁶

เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม ค.ศ.1976 กลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเส้นศูนย์สูตร (Equatorial Countries) 8 ประเทศ (ประกอบด้วย : บราซิล, โคลัมเบีย, คองโก, เอกวาดอร์, อินโดนีเซีย, เคนยา, ซาอีร์ และ ยูกันดา) ได้ร่วมกันประกาศปฏิญญาโบโกตา (The Bogota Declaration)¹⁷ โดยยืนยันว่าบริเวณของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐคนขึ้นไปถือว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับดินแดนอาณาเขต (Territory) ของรัฐ¹⁸ ซึ่งประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเส้นศูนย์สูตรสามารถที่จะใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ของตนได้อย่างสมบูรณ์แต่เพียงผู้เดียว โดยที่ข้อเรียกร้องในปฏิญญาโบโกตามีข้อพิจารณาหลักที่สำคัญ 5 ประการ คือ :

1. วงโคจรสถิตย์ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติ (The Geostationary Orbit as a Natural Resource) โดยที่ประเทศที่อยู่ในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรที่ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาโบโกตา ได้ประกาศว่าวงโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติ (a natural resource) ที่เชื่อมโยงกับโลกเพราะว่า

¹⁴ Stephen Gorove, The Geostationary Orbit : issues of Law and Policy, A.J.I.L., vol 73 : 1979, p.450.

¹⁵ Ibid., p. 450, and ; Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, "International space law," p. 156.

¹⁶ Ibid., Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, p. 156.

¹⁷ Declaration of the First Meeting of Equatorial Countries (Bogota Declaration) of December 3, 1976 โปรดดูในภาคผนวก

¹⁸ V. Vereshchetin, E. vasilevskaya and E.Kamenetskaya, Outer Space : Politics and Law, p. 68

วงโคจรสถิตย์สามารถที่จะคงอยู่ได้ด้วยขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์แรงดึงดูดที่เกิดจากโลกแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงถือได้ว่าวงโคจรสถิตย์ไม่อยู่ในส่วนของห้วงอวกาศ แต่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนอาณาเขตของประเทศที่อยู่ในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรที่ประเทศเหล่านั้นจะสามารถใช้อำนาจอธิปไตยของคนได้ นอกจากนี้วงโคจรสถิตย์เองก็ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หายากและมีอยู่อย่างจำกัดอีกด้วยซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและการสื่อสารโทรคมนาคม¹⁹

2. อธิปไตยของรัฐต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรจะขยายไปถึงส่วนหรือบริเวณของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนืออาณาเขตของรัฐตน (Sovereignty of Equatorial States over the Corresponding Segments of the Geostationary Orbit)

ข้อพิจารณาที่ 2 ประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรได้พิจารณาว่าเมื่อวงโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้น ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จึงได้ยืนยันถึงสิทธิของประเทศตนในอันที่จะมีอธิปไตยที่ถาวรเหนือทรัพยากรธรรมชาตินี้ (Geostationary Orbit) ในส่วนหรือบริเวณที่อยู่เหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐตนขึ้นไป โดยยืนยันยืนยันนี้ประเทศต่าง ๆ ที่ได้ลงนามในปฏิญญาโบโกตาได้อ้างถึงข้อมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติที่ 2692 (XXV) และที่ 3281 (XXXIX) มาเป็นข้อสนับสนุน²⁰

3. สถานะทางกฎหมายของวงโคจรสถิตย์ (Legal Status of the Geostationary Orbit)
ข้อพิจารณาข้อนี้ของปฏิญญาโบโกตาได้แบ่งหัวข้อย่อยออกเป็น 5 ข้อด้วยกัน คือ :

(ก) กล่าวถึงสิทธิอธิปไตย (Sovereign rights) ที่ทางประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรได้กำหนดขึ้นมาเพื่อที่จะมอบประโยชน์ต่าง (Tangible benefits) ที่เกิดจากวงโคจรสถิตย์คืนให้กับประชาชนและสังคมโลก

(ข) ส่วนหรือบริเวณ (The segment) ของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือทะเลเปิด (The open sea) และเกินเขตอำนาจรัฐ (The national Jurisdiction) ใด ๆ ถือว่าเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ (Common Heritage of Mankind) ที่จะควบคุมดูแลโดยองค์การระหว่างประเทศ

¹⁹ "Bogota Declaration" ; ข้อที่ 1

²⁰ "Bogota Declaration" ; ข้อที่ 2

(ค) และ (ง) ดาวเทียมหรือวัตถุอื่นใดที่จะส่งไปโคจรอยู่ในวงโคจรสถิตย์เมื่อจะต้องส่งผ่านห้วงอวกาศในระดับแรงดึงดูดที่อยู่ในบริเวณเหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตร ประเทศที่ลงนามในปฏิญญาโบโกตาไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการส่งขึ้นไปโดยเสรี และต้องไปขออนุญาตจากสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) แต่ควรที่จะมาขออนุญาตจากประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเส้นศูนย์สูตรก่อนเท่านั้น

(จ) ประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเส้นศูนย์สูตรจะไม่ยอมรับถึงความมีอยู่ของดาวเทียมทั้งหลายหรือตำแหน่งที่ตั้ง (position or slot) รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ อื่นใดในวงโคจรสถิตย์ที่ได้รับมาของรัฐอื่นที่อยู่ในส่วน หรือบริเวณของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐตน²¹

4. สนธิสัญญาอวกาศ 1967 (The Outer Space Treaty of 1967)

ข้อพิจารณาหนึ่งของปฏิญญาโบโกตาถือว่าสนธิสัญญาอวกาศไม่สามารถที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการพิจารณาว่าประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ยังไม่มีความสามารถทางด้านเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์อย่างเพียงพอ ดังนั้น จึงไม่สามารถที่จะพิจารณาและประเมินผลของการกระทำใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำของประเทศมหาอำนาจทางอุตสาหกรรมที่เจริญแล้วได้ว่าจะมีผลกระทบต่อประโยชน์ของตนหรือไม่ นอกจากนี้ประเทศที่ลงนามในปฏิญญาโบโกตาได้พิจารณาว่าความเป็นจริงแล้วยังคงไม่มีคำจำกัดความ (definition) ห้วงอวกาศที่เป็นที่น่าพอใจจึงถือว่าวงโคจรสถิตย์ไม่ควรที่จะอยู่ในเขตห้วงอวกาศด้วย และยืนยันว่าเมื่อไม่มีคำจำกัดความเกี่ยวกับห้วงอวกาศ ดังนั้น มาตราที่ 2 ของสนธิสัญญาอวกาศก็ไม่ควรที่จะนำมาใช้กับวงโคจรสถิตย์ รวมทั้งไม่มีผลต่อสิทธิของประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรที่ได้ลงนามและให้สัตยาบันกับสนธิสัญญาอวกาศนี้แล้วด้วย²²

5. การปฏิบัติทางการทูตและการเมือง (Diplomatic and Political Action)

ข้อพิจารณาข้อนี้ทางประเทศที่ลงนามในปฏิญญาโบโกตาได้กล่าวอย่างชัดแจ้งโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำไปใช้กับประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรที่ยังไม่ได้ลงนามให้

²¹ "Bogota Declaration", ข้อที่ 3

²² "Bogota Declaration"; ข้อที่ 4

สัตยาบันในสนธิสัญญาอวกาศ โดยควรที่จะงดเว้นกระทำการหรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาอวกาศหากเงื่อนไขนั้นไม่สอดคล้องกับปฏิญาโบโกตา นอกจากนี้ประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ควรที่จะให้สัตยาบันสนับสนุนการประกาศของประเทศโคลัมเบียและเอกวาดอร์ที่ได้ประกาศ ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ว่าเป็นเสมือนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Background) และพยายามดำเนินการประกาศเจตนารมณ์นี้ในเวทีเจรจาระหว่างประเทศ รวมทั้งวางแผนนโยบายระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดในปฏิญาโบโกตาด้วย²³

จะเห็นได้ว่าข้อเรียกร้องและข้อกล่าวอ้างของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรใน The Bogota Declaration of 1976 ได้ทำให้ประชาคมโลกต้องหันมาให้ความสนใจพิจารณาาร่วมกันถึงสาเหตุที่แท้จริงของการเรียกร้องในครั้งนี้ว่าเกิดมาด้วยเหตุผลใดกันแน่ รวมทั้งยังต้องพิจารณาด้วยว่าข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่ได้กล่าวอ้างมาเป็นข้อเรียกร้องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีหลักและเหตุผลทางกฎหมายมาสนับสนุนด้วยหรือไม่ จากข้อสังเกตที่พบจะเห็นได้ว่ามีเฉพาะประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรเท่านั้นที่พยายามที่จะรวมกลุ่มกัน เพื่อเรียกร้องอธิปไตยเหนือพื้นที่ในวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือบริเวณอาณาเขตของประเทศคนขึ้นไป การรวมกลุ่มประเทศกันขึ้นเพื่อใช้เป็นพลังในการเรียกร้องนี้จะถือได้หรือไม่ว่าข้อเรียกร้องต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมารวมทั้งหลักเกณฑ์ที่ทางกลุ่มประเทศเหล่านั้นได้ตั้งขึ้นมาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาค (Regional international law) ที่สามารถยกขึ้นมาใช้เป็นเหตุผลในการยืนยันข้อกล่าวอ้างต่าง ๆ ที่ตนเองได้กล่าวไว้กับประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่น ๆ

จากข้อเรียกร้องที่ประกาศในปฏิญาโบโกตา และจากข้อสังเกตที่ผู้เขียนได้ตั้งขึ้นมา มีความจำเป็นที่จะต้องทำการพิสูจน์โดยนำเอาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวงโคจรสถิตย์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคมโลกที่มีอยู่ในปัจจุบันมาทำการวิเคราะห์ตรวจสอบเพื่อที่จะหาข้อสรุปที่ถูกต้องชอบธรรม และยุติธรรมกับทุกฝ่าย

²³ "Bogota Declaration" ; ข้อที่ 5

3.2. ระบอบของกฎเกณฑ์ที่นำมาปรับใช้กับปัญหาข้อเรียกร้องที่เกิดขึ้น

เมื่อประมาณ 2,500 ปีมาแล้วได้มีนักปรัชญาชาวกรีกชื่อ Heraclitus ได้กล่าวไว้ว่า “ไม่มีสิ่งใดที่คงอยู่ถาวรทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลต้องมีการเปลี่ยนแปลง”²⁴ จากถ้อยคำที่ได้กล่าวมานี้ได้เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่สำคัญ ๆ ทางประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติถึงสองครั้งด้วยกัน คือได้เกิดยุคแห่งการค้นพบและสำรวจเกี่ยวกับโลกใหม่ในปี ค.ศ. 1742 และการเริ่มต้นของยุคอวกาศในปี ค.ศ. 1957 ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับโลกอย่างมากมา ²⁵ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพัฒนาการในด้านกิจการอวกาศของมนุษย์ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก ปัจจุบันมีดาวเทียมและวัตถุอื่น ๆ ที่ได้ถูกปล่อยให้โคจรอยู่รอบโลกมากมายและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถที่จะนำไปใช้ทั้งในทางสันติและเพื่อการสงครามก็ได้ ดังนั้นประเทศต่างๆ ทั่วโลกควรที่จะดำเนินการพิจารณาเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ด้านอวกาศอย่างเร่งด่วน เพื่อที่จะนำมาปรับใช้กับปัญหาในทางกฎหมายและปัญหาหรือสถานะการณ์อื่น ๆ ที่เกิดจากการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศ

3.2.1. กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอวกาศ

ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของยุคอวกาศนั้นนโยบายทางด้านอวกาศของแต่ละประเทศก็ยังไม่มีความแน่นอน กฎเกณฑ์ที่นำมาใช้เกี่ยวกับกิจกรรมในอวกาศก็ยังไม่มี ประชาคมโลกได้ตระหนักถึงเรื่องนี้และยอมรับว่ามีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีพัฒนาหรือสร้างกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศขึ้นมาเพื่อใช้ควบคุมกิจกรรมในอวกาศ ²⁶ ซึ่งได้ดำเนินการโดยตัวแทนของประชาคมโลกคือองค์การสหประชาชาติตามหลักเกณฑ์ของกฎบัตรสหประชาชาติ มาตราที่ 1 (4) ที่ให้องค์

²⁴ Nicolas M. Matte, Space policy and programmes today and tomorrow McGill University, Montreal Canada 1980 p.1

²⁵ Eilene Galloway Dr. "Expanding Space law into The 21 Century" The 35 Colloquium of the law of outer space, August 28-September 5, 1992 Washington D.C. p. 49.

²⁶ Joseph A. Boseo, International law Regarding Outer Space an Overview, J of Air Law & Com V: 55 (1990) : p. 613

การสหประชาชาติเป็นศูนย์กลางสำหรับประธานการดำเนินการของประชาชาติทั้งปวง²⁷ ในอันที่จะบรรลุจุดหมายปลายทางร่วมกัน โดยทางองค์การสหประชาชาติได้เล็งเห็นความจำเป็นอย่างมากในการที่จะสร้างกฎเกณฑ์ในการที่จะนำมาใช้กับอวกาศ โดยได้จัดประชุมอย่างเร่งด่วนเพื่อเรียกร้องให้นานาประเทศได้เข้าประชุมหารือ เพื่อที่จะพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอวกาศ²⁸ และเพื่อที่จะสร้างวิธีการหรือนโยบายเกี่ยวกับการสำรวจและใช้ประโยชน์จากอวกาศ ซึ่งในขณะนั้นยังมีความสับสนในนโยบายต่างๆ ที่ได้ประกาศออกมาโดยประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหภาพโซเวียต²⁹ และเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม ค.ศ.1958 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้ลงมติรับหลักการที่จะก่อตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจว่าด้วยการใช้ห้วงอวกาศโดยสันติ (Ad Hoc Committee on the Peaceful Uses of Outer Space : COPUOS)³⁰ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะรายงานเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ในทางกฎหมายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับกิจการอวกาศ แก่สมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งในปี ค.ศ. 1959 สมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งให้ COPUOS เป็นคณะกรรมการถาวรขึ้น³¹ โดยเป็นองค์การชำนาญพิเศษ ภายใต้กฎบัตรสหประชาชาติที่บัญญัติไว้ในหมวดที่ 9 ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บทบัญญัติมาตราที่ 58 ของกฎบัตรสหประชาชาติ มีอำนาจในการที่จะให้คำแนะนำสำหรับการประสานงานกันเกี่ยวกับกิจกรรมและนโยบายขององค์การชำนาญพิเศษอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนากิจกรรมและนโยบายในอวกาศ³² เช่น การสื่อสารโทรคมนาคมที่ International Telecommunication Union (ITU) ดูแลอยู่เป็นต้น และงานของ COPUOS โดยเริ่มแรกก็เป็นการสร้างหลักเกณฑ์อย่างกว้างๆ ขึ้นมาให้เพียงพอสำหรับการควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์จากอวกาศของประเทศต่างๆ ในสังคมโลก ซึ่งในขณะนั้นกิจกรรมเกี่ยวกับอวกาศได้เกิดขึ้นอย่างมากมาย

²⁷ Nicolas M.Matte, Aerospace law, (Toronto, Canada : the Carswell company limited, 1969)

p. 99

²⁸ Ibid p.55;and, Scott Ervin, Law in a Vacuum : The Common Heritage : Doctrine in Outer Space Law, p. 405

²⁹ Ibid p. 55

³⁰ G.A. Res. 1348 , 13 U.N. GAOR Supp. (NO.10), U.N. Doc A/5414 (1958)

³¹ G.A. Res. 1472, 14 U.N. GAOR Supp. (NO.16) 5,U.N. Doc. A/4354 (1959)

³² Ibid ; p. 99 - 100

โดยที่ตัวกฎหมายอวกาศของยังไม่มีใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ถึงแม้ว่าบางประเทศพยายามที่จะร่าง กฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาเองเพื่อใช้ควบคุมดูแล เกี่ยวกับกิจกรรมในอวกาศโดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ได้รับการยอมรับในวิธีการที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายอวกาศ³³ อันเนื่องมาจากความไม่ไว้ วางใจซึ่งกันและกัน แม้ว่า ได้เคยมีการประกาศหลักการอย่างกว้างๆ ที่เกี่ยวกับสถานะในทาง กฎหมายของอวกาศในตอนเริ่มยุคอวกาศว่าประเทศทั้งหลายมีเสรีภาพในการที่จะสำรวจและใช้ อวกาศก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติอาจจะยอมรับกัน ไม่ได้อันเนื่องมาจากว่าบางประเทศที่มีความ สามารถในการดำเนินกิจการเกี่ยวกับกิจการอวกาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งดาวเทียมซึ่งเป็นที่รู้จักว่ามี ความสามารถสูงและนำไปใช้ในด้านต่างๆ ได้หลายด้านคือทั้งด้านการทหารและด้านที่มีใช้การ ทหาร ซึ่งจะทำให้ประเทศอื่นๆ ในสังคมโลกไม่สามารถยอมรับได้เกี่ยวกับการใช้ดาวเทียมที่ไม่มี ข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์เป็นต้นว่า การเข้าใช้ประโยชน์จากตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมใน วงโคจรสถิตย์ การใช้ในด้าน remote sensing เพื่อตรวจสอบสภาพของพื้นผิวโลกหรือการส่งสัญญาณ ทีวีโดยตรงผ่านดาวเทียม (Direct Broadcasting of Television) เพราะจะไปกระทบต่อความ มั่นคงของประเทศอื่นโดยตรงถึงแม้ว่าจะได้มีประกาศหลักการดังกล่าวข้างต้น เพื่อประโยชน์ของ มวลมนุษยชาติก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรที่จะให้องค์การระหว่างประเทศที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการ ประสานประโยชน์ของประชาชาติทั้งปวง ดำเนินการสร้างกฎเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมดูแลเกี่ยวกับ กิจการต่างๆ ในอวกาศในทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของหลักการร่วมมือกันและ ช่วยเหลือกันและกันของประเทศต่างๆ ในสังคมโลก

โดยคณะกรรมการ COPUOS ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการฝ่ายกฎหมาย (Legal Sub - Committee) และคณะอนุกรรมการฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and Technical Sub-Committee) โดย COPUOS นั้นได้มีนโยบายที่จะส่งเสริมความพยายามที่จะดำเนิน มาตรการในความร่วมมือกันในระดับระหว่างประเทศและเพื่อที่จะร่างกฎเกณฑ์ทางกฎหมายเพื่อ ใช้บังคับกับกิจกรรมต่างๆ ของมนุษยโลกในอวกาศ³⁴ ทั้งนี้โดยมีคณะอนุกรรมการทั้งสอง

³³ Scott Erwin, Law in a Vacuum : The Common Heritage Doctrine in Outer Space law, p. 403

³⁴ Leslie I. Tennen, Outer Space : A preserve for all Humankind, H.J.I.L, Vol. 2 : 145 (1979) p.149

คณะคอยให้การช่วยเหลือ สำหรับคณะอนุกรรมการฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างความรู้ต่าง ๆ ที่ได้มีการเจรจากัน, ถกเถียงกันเกี่ยวกับผลของการวิจัยทางอวกาศในปัญหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนคณะอนุกรรมการฝ่ายกฎหมายมีวัตถุประสงค์หลักที่จะศึกษาถึงลักษณะของปัญหาทางกฎหมายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศและเพื่อรวบรวมข้อคิดต่าง ๆ³⁵ ในทางที่จะยังประโยชน์แก่มนุษย์โลกในอันที่จะช่วยลดปัญหาต่างๆ เพื่อเปลี่ยนจากการเผชิญหน้าต่อสู้กัน มาเป็นการร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการตัดสินใจในการกระทำใดๆ ของ COPUOS และคณะอนุกรรมการต่างๆ จะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของมติเอกฉันท์ (Consensus) เสมอ³⁶ และในที่สุดแล้วสังคมโลกก็ได้มีแม่บทของกฎหมายอวกาศอันแรกขึ้นมาใช้คือ สนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space Treaty of 1967)³⁷

3.2.1.1. ที่มาของกฎหมายอวกาศ (Sources of Space Law)

“การดำเนินกิจกรรมของประเทศต่างๆ ในการสำรวจและใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศจะต้องกระทำการให้สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงกฎบัตรสหประชาชาติ...”³⁸ โดยถือว่าหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ เป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐานอ้างอิง และใช้บังคับระหว่างรัฐเอกราชต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจการด้านอวกาศ³⁹ และได้มีการพิจารณาว่ากฎหมายอวกาศเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นสาขาหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ ดังนั้นการที่เราจะนำเอากฎหมายอวกาศมาปรับใช้กับปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมด้านอวกาศที่เกิดขึ้นก็ควรที่จะพิจารณาดังที่มาของกฎหมายอวกาศด้วย เนื่องจากกฎหมายอวกาศเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นมา

407

³⁵ Scott Ervin, Law in a Vacuum: the Common Heritage Doctrine in Outer Space law, : p.

³⁶ Ibid p. 407; and, Nicolas M. Matte, Space Activities and Emerging International law, p. 56

³⁷ โปรดดู หัวข้อ 2.4.1 ในบทที่ 2

³⁸ Declaration of Legal Principles Governing the Activities of States in Exploration and use of outer space 1963 (4)

³⁹ Manfred Jachs, the International law of outer space, 113 R.D.C. (1964-III) p.7-10

ใหม่คั้งนั้นกฎหมายระหว่างประเทศ⁴⁰ จึงมีใจที่มาจากเพียงอย่างเดียวของกฎหมายอวกาศเท่านั้น⁴¹ แต่
ยังรวมถึงที่มาของกฎหมายภายใน (Domestic Law) ด้วย⁴² เพราะว่าขอบเขตการควบคุมเกี่ยวกับ

⁴⁰ มาตราที่ 38 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (Statute of international court of justice) “๑) ศาลซึ่งมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคriminalที่มาจากศาลตามกฎหมายระหว่างประเทศจะต้องใช้

A. อนุสัญญาระหว่างประเทศไม่ว่าทั่วไปหรือโดยเฉพาะซึ่งตั้งกฎเกณฑ์อันเป็นที่รับรองโดยรัฐที่
เกี่ยวข้องกับโดยชัดแจ้ง

B. จารีตประเพณีระหว่างประเทศในฐานะเป็นหลักแห่งการปฏิบัติโดยทั่วไปซึ่งได้รับการรับรองว่า
เป็นกฎหมาย

C. กฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายซึ่งอารยะประเทศรับรอง

D. ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตราที่ 59 คำพิพากษาของศาลและคำสอนของนักนิติศาสตร์ที่มี
คุณวุฒิสูงสุดแห่งประเทศต่างๆ ในฐานะที่เป็นเครื่องช่วยให้ศาลวินิจฉัยหลักกฎหมาย...”

⁴¹ E.Gallawy, Expanding Space Law into the 21st Century, The 35 Colloquium on the law of
outer space (1992) P.50-51 “Dr. Eilance Gallawy ผู้อำนวยการของสถาบันกฎหมายอวกาศระหว่างประเทศ
(International Institute of space law) ได้สนับสนุนความคิดนี้และได้อธิบายถึงที่มาของกฎหมายอวกาศไว้อย่าง
ละเอียดว่าประกอบไปด้วย :

1) กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law in General)

2) สนธิสัญญาและหรือข้อตกลงทั้งหลายเกี่ยวกับกฎหมายอวกาศ (Space law treaties) [ซึ่งที่มาของ
กฎหมายอวกาศชนิดนี้ไม่เพียงแต่จะประกอบไปด้วยสนธิสัญญาต่างๆ ที่ได้กระทำขึ้นโดยคณะกรรมการที่ดูแล
เกี่ยวกับการใช้อวกาศอย่างสันติ (copuos) แต่ยังรวมถึงสนธิสัญญาหรือข้อตกลงทั้งหลายที่เกี่ยวกับการควบคุม
การใช้อาวุธ, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ด้วย]

3) กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (International Customary Law)

4) ข้อตกลงทั้งหลายในระดับทวิภาคีและหรือระดับภูมิภาค (Bilateral and regional agreements)

5) บทบัญญัติหรือข้อบังคับขององค์การที่ดำเนินกิจการด้านอวกาศระหว่างประเทศทั้งหลายที่อยู่
นอกเหนืออำนาจหรือโครงสร้างของสหประชาชาติเป็นคั้งว่า INTELSAT, INMARSAT ฯลฯ

6) ข้อบังคับที่เกี่ยวกับกิจกรรมอวกาศของหน่วยงานพิเศษขององค์การสหประชาชาติ (International
Telecommunication Union)

7) ที่มาหรือแหล่งของข้อมูลทั้งหลายที่เกี่ยวกับกิจการอวกาศ เช่น ข้อมูลทั้งหลายขององค์การสห
ประชาชาติ, การศึกษาวิเคราะห์และวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านอวกาศ และรวมถึงอนุสัญญากรุงเวียนนา เกี่ยวกับ
เรื่องกฎหมายสนธิสัญญาด้วย

8) กฎหมายอวกาศภายในประเทศและกฎเกณฑ์ที่บังคับใช้ (ซึ่งที่มาของกฎหมายอวกาศชนิดนี้ จะ
รวมกันทั้งหมดระหว่างกฎหมายอวกาศภายในประเทศกับกฎหมายอวกาศระหว่างประเทศซึ่งบางประเทศมีการ

กิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านอวกาศทั้งหลายของกฎหมายอวกาศมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศกับกฎเกณฑ์ของรัฐ⁴² แต่อย่างไรก็ตามที่มาของกฎหมายอวกาศโดยหลักแล้วผู้เขียนเห็นว่ายังคงยึดตามแนวที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 38 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นหลัก ซึ่งประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงระหว่างประเทศ (International conventions)

กระบวนการที่ก่อให้เกิดกฎหมายอวกาศ ซึ่งถือว่าเป็นสาขาใหม่แขนงหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่มักจะต้องผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการเกี่ยวกับการร่างสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศและขั้นตอนของการเกิดจารีตประเพณีระหว่างประเทศเสมอ⁴³ เมื่อเราพิจารณาเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศแล้วจะพบว่าสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศเป็นป่อเกิดหรือที่มา (source) ที่สำคัญที่สุดของกฎหมายระหว่างประเทศ ปัจจุบันรูปแบบโครงสร้างและขอบเขตของสนธิสัญญาขยายออกไปมากมายหลายรูปแบบ เช่น สนธิสัญญาหลายฝ่ายระดับโลก สนธิสัญญาหลายฝ่ายระดับภูมิภาค รวมทั้งสนธิสัญญาสองฝ่ายระหว่างรัฐเอกราชด้วยกัน หรือ สนธิสัญญาสองฝ่ายระหว่างรัฐเอกราชกับองค์การระหว่างประเทศที่ดำเนินการเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สำหรับเหตุผลที่ว่าทำไมสนธิสัญญาจึงมีความสำคัญต่อกฎหมายอวกาศมากกว่าจารีตประเพณีที่เกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมอวกาศในด้านต่าง ๆ เหตุผลก็เนื่องจาก ในช่วงต้นของยุคอวกาศ (Space age) เมื่อมนุษย์พิชิตอวกาศเป็นครั้งแรก สังคมระหว่างประเทศในขณะนั้นตกอยู่ในสภาพไร้กฎหมาย (a legal vacuum) ที่เกี่ยวกับอวกาศ ซึ่งความยากลำบากที่นักกฎหมายต้องเผชิญคือ จะรอให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวกับอวกาศเกิดขึ้นเพียงพอเสียก่อนแล้วจึงจะบัญญัติหลักและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในทางกฎหมายขึ้นมา หรือ ควรที่จะบัญญัติหลักและกฎเกณฑ์ทางกฎหมายขึ้นมาเลยแล้วค่อย ๆ ให้หลักหรือกฎเกณฑ์

ออกกฎหมายอวกาศภายในประเทศ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้กับกิจการอวกาศทั้งหลายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมอวกาศนั้นได้เกี่ยวข้องกับพาณิชย์และการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งประเทศที่มีโครงการอวกาศแล้วมักจะมีกฎหมายอวกาศขึ้นมา รวมทั้งกฎหมายทั่วไปเพื่อที่จะใช้กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางด้านอวกาศทั้งหลาย เป็นต้นว่า การประกันภัย, สัญญา และการออกไปอณูชาติ”

⁴² P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p.158

⁴³ P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p.158

⁴⁴ G.Zhukov and Y.Kolosov, International Space Law,(1984) p.10

เหล่านั้นพัฒนา และแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปภายหลังตามสภาพแห่งความเป็นจริงที่ค้นพบใหม่ ซึ่งนักกฎหมายส่วนมากเห็นด้วยกับแนวความคิดประการหลัง เพื่อที่จะอุดช่องโหว่ของกฎหมายระหว่างประเทศในด้านนี้ จึงทำให้ประชาคมระหว่างประเทศจำเป็นต้องรีบสร้างกฎหมายอวกาศขึ้นมาเป็น สนธิสัญญา (treaty) โดยทำการรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์หรือหลักปฏิบัติระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้มีความรวดเร็วกว่าการที่จะรอให้กฎเกณฑ์หรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกฎหมายอวกาศเกิดตามกระบวนการของจารีตประเพณี⁴⁵ ตามปกติโดยทั่วไปก่อนแล้วจึงนำมาบัญญัติเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอวกาศ เพื่อนำมาบังคับใช้ในภายหลัง

สำหรับสนธิสัญญาอวกาศ (the Outer Space Treaty 1967) เป็นบทบัญญัติที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการควบคุมเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านอวกาศของประเทศต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ (1) ขจัดหรือหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ รวมทั้ง (2) เสนอวิธีการใน การแก้ไขและบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้น⁴⁶ ซึ่งสนธิสัญญาอวกาศนี้ได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ ที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมในห้วงอวกาศ และพร้อมกันนี้ก็จะมีความเชื่อว่ามีผลผูกพันในทางกฎหมาย (opinio juris) กับประเทศต่าง ๆ หลังจากที่ประเทศเหล่านั้นได้ให้สัตยาบันแล้ว แต่อย่างไรก็ตามไม่ปรากฏให้เห็นชัดเจนว่ามีความขัดแย้งกันทางปฏิบัติที่เกิดจากประเทศต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน⁴⁷ สาเหตุหนึ่งอาจจะเกิดจากหลักเกณฑ์ที่สำคัญทางกฎหมายระหว่างประเทศที่นำมาใช้และบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ เช่น หลักเสรีภาพแห่งอวกาศ (freedom of outer space) และหลักที่ห้ามมิให้รัฐใดรัฐหนึ่งอ้างความเป็นเจ้าของห้วงอวกาศ (non-appropriation) เป็นหลักเกณฑ์บังคับเด็ดขาด (Jus cogens) ที่ใช้บังคับกับทุกประเทศทั่วโลก แม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะยังไม่ได้ให้สัตยาบันกับสนธิสัญญาอวกาศก็ตาม

⁴⁵ Gyula Gal, Space law, (1969) p. 41; Nicolas M. Matt, Space Activities and Emerging International Law, (1984) p. 89; and Hugh M. Kindred, International Law: Chiefly as Interpreted and Applied in Canada, fifth edition (Emond montgomer publications limited:1993) p. 82

⁴⁶ E. Gallawy, Perspective of Space Law, J. of space law, vol. 9 no. 1 & 2 (1981) p.21-29

⁴⁷ P. Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p. 159

2. จารีตประเพณีระหว่างประเทศ (International customs)

กฎหมายจารีตประเพณีถือว่าเป็นที่มาที่สำคัญอันหนึ่งของกฎหมายระหว่างประเทศถึงแม้ว่าลำดับความสำคัญจะน้อยกว่าสนธิสัญญา เนื่องจากกฎหมายจารีตประเพณีไม่มีความแน่นอน (unsecured)⁴⁸ เมื่อได้นำมาเปรียบเทียบกับสนธิสัญญา แต่ในตัวของสนธิสัญญาเองก็ไม่สามารถที่จะสร้างหรือบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด รวมทั้งภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาก็ไม่ได้มาจากรัฐต่างๆทั้งหมดทั่วโลกเสมอไป ด้วยเหตุนี้กฎหมายจารีตประเพณีจึงเป็นส่วนเสริม (supplement) ของหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ได้มีการบัญญัติไว้ในสนธิสัญญา⁴⁹ โดยทั่วไปแล้วการเกิดขึ้นของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้นเกิดขึ้นมาจากทางปฏิบัติของรัฐที่ได้ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเป็นระยะเวลาานพอสมควร รวมทั้งมีความเชื่อว่ามีผลผูกพันในทางกฎหมาย (*opinio juris vel necessitatis*) ซึ่งได้สะท้อนให้เห็นว่าหากรัฐใดไม่ทำตามก็จะต้องถูกบังคับลงโทษหรือมีผลบังคับในด้านใดด้านหนึ่งในทางกฎหมาย⁵⁰ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่จะก่อให้เกิดเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศจะต้องประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ ๑) ทางปฏิบัติของรัฐ (state practice), ๒) ความเชื่อว่ามีผลผูกพันในทางกฎหมาย (*opinio juris*), และ ๓) ปัจจัยทางด้านเวลา (the time factor) แต่ในกรณีการปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านอวกาศที่เกิดมาจากพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีของโลกที่เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดคำถามขึ้นมาว่าการกระทำของรัฐบางรัฐในช่วงเวลาอันสั้นจะก่อให้เกิดเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศขึ้นมาได้หรือ กอปรกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมโลกได้พยายามเร่งสร้างขึ้นมาในรูปแบบของข้อมติของที่ประชุมใหญ่องค์การสหประชาชาติ (UNGA Res.1721 [xvi] ค.ศ.1961 และ 1962 [xviii] ค.ศ.1963) หลังจากที่มีการส่งดาวเทียมดวงแรกขึ้นสู่อวกาศได้ 4-5 ปี เราจะถือว่าหลักเกณฑ์เหล่านั้นเป็นเพียงกฎหมายลำดับรอง (Soft Law) หรือว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ และหรือถือว่าไม่เป็นอะไรเลย ทั้งสองอย่าง

⁴⁸ Ibid; p.159

⁴⁹ R. Bernhardt, Customary International Law, vol. 7 EPIL,(1984),p.62.

⁵⁰ Ibid; p.62-63.

ในแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้แม้ว่ากฎหมายลำดับรองจะมีรูปแบบหลากหลายเช่นเดียวกับสนธิสัญญา⁵¹ และประกอบไปด้วยกฎเกณฑ์ที่ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย (non-binding) กับประเทศต่างๆที่ไม่ยอมรับที่จะปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นั้นรวมทั้งปราศจากความสมบูรณ์แบบในลักษณะทางกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งสามารถพบได้จากหลักฐานต่าง ๆ ของการประชุมระหว่างประเทศ⁵² นอกจากนี้การที่กฎหมายลำดับรองมีความแตกต่างจากสนธิสัญญาที่ดีว่าเป็นกฎหมายหลัก (Hard Law) ที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบและสิทธิหน้าที่ไว้อย่างแน่นอน รวมถึงมีผลบังคับทางกฎหมายด้วย (Legal-binding)⁵³ รวมทั้งแม้จะดูเหมือนว่าจะเกี่ยวพันกับกฎหมายจารีตประเพณี แต่จริง ๆ แล้วเราไม่ควรที่จะนำเอากฎหมายลำดับรองไปเกี่ยวพันหรือปะปนกับกฎหมายจารีตประเพณีด้วย⁵⁴ เพราะมีความแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างนี้มีผลทำให้กฎหมายลำดับรองอยู่ในฐานะที่เป็นกรณีเฉพาะแนวทางที่จะก่อให้เกิดกฎหมายต่อไป เพราะว่ายังอยู่ในช่วงของความคลุมเครือ (a gray zone) ระหว่างนโยบายทางการเมืองและหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายลำดับรองอาจจะนำมาใช้ในแง่ที่เกี่ยวกับวิธีการทางด้านสังคมของกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับการพิจารณาว่าเป็นกระบวนการวิวิ (the process) ของการก่อให้เกิดกฎหมายจารีตประเพณีหรือกฎหมายสนธิสัญญา รวมทั้งนำมาใช้เป็นประเด็นพิจารณาที่เกี่ยวกับความถูกต้องตามกฎหมาย (legitimacy) ในระบบกฎหมายระหว่างประเทศเท่านั้น⁵⁵ และในกรณีที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอวกาศ (space law) เราได้ให้ความสนใจพิจารณากฎหมายลำดับรองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสถานะของข้อมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติที่ได้ประกาศออกมาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์พื้นฐานของกฎหมายอวกาศ⁵⁶ (คือ ข้อมติที่ 1721 XVI ค.ศ. 1961 และข้อมติที่ 1962 XVIII ค.ศ. 1963 ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติได้ลงมติเอกฉันท์ (consensus) ยอมรับหลัก

⁵¹ C.M.Chinkin, the challenge of soft law: development and change in international law,38 ICLQ. (1989) p.852

⁵² R. Bernhardt, Customary International Law, vol. 7 EPILC.(1984) p.62; and P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p. 162

⁵³ C.M.Chinkin, the challenge of soft law: development and change in international law,38 ICLQ. (1989) p.851

⁵⁴ R. Bernhardt, Customary International Law, vol. 7 EPILC.(1984) p.62

⁵⁵ P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p. 162

⁵⁶ Ibid;P.Malamczuk, p.162

เกณฑ์ของปฏิญา ที่ว่าด้วยกฎเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้ควบคุมการดำเนินกิจกรรมของประเทศต่าง ๆ ในการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ) ว่าจะเป็นกฎหมายลำดับรองหรือกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ในเรื่องนี้ Prof. Bin Cheng ได้ให้ความเห็นว่าข้อคิดของสหประชาชาติเหล่านี้ได้รับการยอมรับโดยมติเอกฉันท์ (consensus) จากสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ดังนั้นจึงทำให้หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญ ๆ และริบควรมีความเป็นไปได้ที่จะกลายเป็นหลักพื้นฐานทางกฎหมายจารีตประเพณีอย่างรวดเร็วได้⁵⁷ หรือเรียกว่ากฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน (Instant Customary International Law) และสาเหตุของการเกิดกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศโดยฉับพลัน เกิดมาจากพัฒนาการทางด้านสังคมและการคิดค้นทางด้านเทคโนโลยีของสังคมโลกที่ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วจนทำให้กระบวนการที่ก่อให้เกิดกฎหมายต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์ของโลกด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเกิดกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน เกิดขึ้นมาจากผลของการปฏิบัติ ความสำคัญของทางปฏิบัติของรัฐ (State practice) รวมทั้งปัจจัยทางด้านเวลา (the time factor) ที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดรูปแบบของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศโดยทั่วไป คงมีอยู่แต่เพียงความเชื่อว่ามีผลผูกพันในทางกฎหมาย (opinio Juris) เท่านั้นที่เป็นองค์ประกอบของจารีตประเพณี⁵⁸ เนื่องจากว่านับตั้งแต่เริ่มต้นของยุคอวกาศ การส่งดาวเทียมโดยจรวดหรือกระสวยอวกาศขึ้นไปโคจรอยู่รอบโลก สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือจรวดหรือกระสวยอวกาศในระหว่างการเดินทางออกไปสู่ห้วงอวกาศ และเมื่อกลับเข้ามาสู่บรรยากาศได้แรงดึงดูดของโลกแล้วก็จะต้องผ่าน่านฟ้าอาณาเขตของประเทศต่าง ๆ เกินกว่าหนึ่งประเทศเสมอ ในขณะที่หลักกฎหมายอากาศ (the law of air) ถือว่าอธิปไตยของรัฐขยายสูงขึ้นไปไม่สิ้นสุด(usque ad coelum) ดังนั้นการที่ประเทศใดจะส่งวัตถุบินชนิดใดก็ตามผ่าน่านฟ้าของประเทศอื่นจะต้องขออนุญาตต่อประเทศที่บินผ่านเสียก่อน แต่เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 1957 ประเทศสหภาพโซเวียตประสบความสำเร็จในการส่งดาวเทียม Sputnik 1 ขึ้นสู่วงโคจรได้สำเร็จและไม่มีการประท้วงจากประเทศใด ๆ เลย⁵⁹ มาจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งท่านผู้พิพากษาศาลโลก Judge M. Lachs ได้ให้ความเห็นไว้ใน

⁵⁷ Bin Cheng, "United Nations resolutions on outer space: 'instant' international customary law ?" *Indian JIL* :1965, p.23-48; and, R.Y. Jennings, *International Law*, vol. 7 EPIL (1984) p.292

⁵⁸ Ibid; Bin Cheng, p.35-48; and, P.Malamczuk, *Space law as a branch of international law*, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p. 160

⁵⁹ R.Jennings and A.Watts, *Oppenheim's international law*, ninth edition, vol. 1, p. 826-827

Dissenting Opinion ของคดี The North Sea Continental Shelf ว่าหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการเดิน ทางในห้วงอวกาศโดยเสรีสามารถเป็นที่ยอมรับกันในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายด้วยเวลาอันรวดเร็ว ได้⁶⁰ โดยผลของวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีส่วนสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งต่อ มาได้กลายเป็นหลักกฎหมายใหม่ที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปอย่างรวดเร็ว เช่น หลัก non-appropriation และหลัก freedom of outer space ที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ 1967 นอกจากนี้ การเกิดกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศโดยฉับพลันนี้ทางศาลยุติธรรมระหว่าง ประเทศ (The International Court of Justice) ได้อธิบายไว้ในคดี The North Sea Continental Shelf⁶¹ ว่ากฎหมายจารีตประเพณีอาจเกิดขึ้นได้แม้ว่าจะมีช่วงระยะเวลาเพียงน้อยนิดก็ตาม⁶² และดังนั้น กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยฉับพลันจึงสามารถใช้รับฟังหรือ ถือว่าเป็นที่มาชนิดหนึ่งของกฎหมายอวกาศได้

3. กฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย (The General principles of law)

กฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายซึ่งอารยะประเทศรับรองตามความหมายของมาตราที่ 38 (1) (C) ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ที่ถือว่าเป็นที่มาชนิดหนึ่งของกฎหมายระหว่าง ประเทศ และความหมายของกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมาย หรือหลักกฎหมายทั่วไปนั้นมีการนำเอา มาใช้ในหลายรูปแบบ⁶³ โดยอาจจะอ้างถึงหลักทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้บังคับใน

⁶⁰ North Sea continental shelf cases, ICJ Rep. (1969), p.230 "Dissenting Opinion of Judge Lachs: the first instruments that man sent into outer space traversed the airspace of States sought no permission, nor did the other States protest. This is how the freedom of movement into outer space, and in it, came to be established and recognized as law within a remarkably short period of time."

⁶¹ North Sea continental shelf cases, ICJ Rep. (1969) p. 43

"Although the passage of only a short period of time is not necessarily, or of itself, a bar to the formation of a new rule of customary international law on the basis of what was originally a purely conventional rule, an indispensable requirement would be that within the period in question, short though it might be, state practice, including that of states whose interests are specially affected, should have been both extensive and virtually uniform in the sense of the provision invoked; and should moreover have occurred in such a way as to show a general recognition that a rule of law or legal obligation is involved."

⁶² R. Bernhardt, Customary International Law, vol. 7 EPILC.(1984) p. 65

⁶³ M.Hermawan, General Principles of law , vol. 7 EPIL (1984) p.90

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายภายในที่ได้จากการพิจารณาและ การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบกฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ ⁶⁴

เกี่ยวกับกฎหมายอวกาศนั้นหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศสามารถใช้อ้างอิงหรือนำมาเพื่อให้เป็นทางออกในการพิจารณาหากเกิดปัญหาข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ถ้าหากว่าไม่มีสนธิสัญญาหรือจารีตประเพณีระหว่างประเทศอยู่ สำหรับหลักเกณฑ์ทั่วไปของระบบกฎหมายภายในแต่ละประเทศ (national law) โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับกฎหมายอวกาศนั้นดูเหมือนว่าจะหามาได้ยากเนื่องจากมีประเทศที่สร้างหลักกฎหมายเกี่ยวกับอวกาศน้อยมาก⁶⁵ แต่อย่างไรก็ตามผู้เขียนเชื่อว่าในช่วงศตวรรษที่ 21 นี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะสร้างหลักกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศในทางธุรกิจการพาณิชย์ (the role of private enterprise in space activities) ⁶⁶ ออกมาใช้มากยิ่งขึ้นเนื่องจากประเทศทั้งหลายในปัจจุบันต่างให้ความสนใจที่จะเข้าใช้ประโยชน์จากอวกาศโดยเฉพาะอย่างยิ่งวงโคจรตติศย์ กอปรกับบริษัทเอกชนต่างเข้ามาลงทุนในกิจการด้านนี้มากยิ่งขึ้นและเมื่อการค้าเนินกิจการทางด้านอวกาศมีผลประโยชน์และผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชนส่วนใหญ่แล้วจึงมีความจำเป็นที่ประเทศที่ได้ดำเนินการกิจการอวกาศอยู่ หรือมีแนวความคิดจะดำเนินการฯ ในอนาคต ต้องสร้างหลักกฎหมายหรือบทบัญญัติในทางกฎหมายขึ้นมาใช้บังคับ

4. ที่มาลำดับรอง (Subsidiary sources)

ที่มาลำดับรองถือว่าเป็นหลักเสริมทางกฎหมาย ซึ่งเป็นที่มาอันสุดท้ายของกฎหมายอวกาศที่ประกอบไปด้วยคำพิพากษาของศาล และงานเขียนหรือคำสอนของนักนิติศาสตร์ผู้ทรง

⁶⁴ Ibid; M. Hermawin, p.90; and M. Riccardo, Sources of international law, vol. 7 EPIL (1984) p. 429

⁶⁵ P. Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p.163

⁶⁶ Nicolas M. Matte, Space Law, vol. 11 EPIL (1984) p.307-308 "The role of private enterprise in space activities can also be expected to develop considerably both in volume and in the relative share of space activities compared to those of States. The legal framework of such commercial activities of private enterprise will require clarification."

กฎหมายสูงสุดที่ได้รับการยอมรับ⁶⁷ แม้มตราที่ 59 ของธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะ ได้กำหนดไว้ว่า “คำพิพากษาของศาลไม่มีผลบังคับ เว้นแต่ระหว่างคู่ความและเฉพาะคดีเท่านั้น” จึงทำให้ศาลโลกไม่ต้องผูกพันกับคำพิพากษา แต่ความเป็นจริงในทางปฏิบัติศาลก็นำเอาหลัก เกณฑ์ในคดีก่อนมาใช้พิจารณาเหมือนกัน สำหรับทางด้านกฎหมายอวกาศนั้นคำพิพากษาของ ศาลที่ยังคงได้รับการพิจารณาอยู่ในฐานะที่เป็นหลักเสริม (subsidiary) ทางกฎหมายเท่านั้น เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีคดีตัวอย่างที่สำคัญเกี่ยวกับกฎหมายอวกาศในระดับระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันได้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับคำพิพากษาของศาลภายในของแต่ละประเทศที่ เกี่ยวกับกฎหมายอวกาศอยู่ด้วยเช่นกัน⁶⁸ และสำหรับงานเขียนหรือคำสอนของนักนิติศาสตร์ผู้ทรง ฎวุฒิสูงสุดที่ได้รับการยอมรับก็ได้รับการพิจารณาว่าเป็นหลักเสริมทางกฎหมายเช่นเดียวกัน แต่ เนื่องจากปัจจุบันนี้มีงานเขียนและคำสอนทางด้านกฎหมายอวกาศที่ทรงคุณค่าอยู่มาก จึงเป็น ปัญหาที่ว่าจะเลือกใครมาเป็นนักนิติศาสตร์ผู้ทรงวุฒิสุงสุดตามความหมายที่ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 38⁶⁹

ดังนั้น การที่จะทำการวิเคราะห์ถึงแนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอวกาศบนพื้นฐาน เทียบเคียงกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศนั้นควรที่จะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน (Interlinkage) ระหว่างสาขาอื่นของกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายอากาศ กฎหมายทะเล กฎหมายการสื่อสารโทรคมนาคม และกฎหมายเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศ⁷⁰ รวมทั้งแนวความคิดและหลักเกณฑ์ทั้งในด้านทฤษฎีและทางด้านปฏิบัติ เพื่อ ประโยชน์ต่อการกำหนด กฎเกณฑ์ที่จะนำมาใช้กับกิจกรรมทางด้านอวกาศทั้งหลาย เช่นปัญหาที่ เกิดจากการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์เป็นต้น หากสังคมโลกนำกฎเกณฑ์ (norms) ที่สำคัญ ๆ เหล่านั้นมาสร้างระบอบทางกฎหมายที่สอดคล้องกลมกลืนกัน และสามารถนำมาปรับ

⁶⁷ P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p. 163

⁶⁸ Ibid;p.163 ; and , M. Riccardo, Sources of international law, vol. 7 EPIL (1984) p.432

⁶⁹ Ibid;p.163

⁷⁰ P.Malamczuk, Space law as a branch of international law, N.Y.I.L. (1994) vol. xxv p.169

ใช้กับการควบคุมและคุ้มครองกิจกรรมอวกาศด้านต่าง ๆ ได้เป็นจริงขึ้นมา⁷¹ แล้วก็จะก่อให้เกิดผลดีต่อสังคมโลกอย่างแน่นอน

3.2.2. หลักเกณฑ์ในการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศและห้วงอวกาศ

ในสมัยที่มนุษย์ยังไม่สามารถประดิษฐ์ วัตถุที่ต้องลอยหรือขับเคลื่อนไปบนท้องฟ้าได้นั้น อธิปไตยเหนือน่านฟ้ามิใช่ปัญหาสำคัญแต่อย่างใด ถึงแม้จะถือว่าท้องฟ้าเป็นเขตเสรี เช่นทะเลหลวง ก็ไม่มีผลมากระทบกระเทือนรัฐ⁷² นับแต่ยุคโรมันโบราณ มาจนกระทั่งสมัยก่อนที่จะมีการประดิษฐ์คิดค้นเกี่ยวกับอากาศยาน แนวความคิดทางด้านนิติ-ปรัชญา (Jurisprudence) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอากาศ (Air) มีอยู่ในลักษณะที่จำกัด ซึ่งอยู่ภายใต้หลักของกฎหมายแพ่งโดยเริ่มมาจากกฎหมายของชาวโรมันชื่อ The Corpus Juris Civilis ซึ่งมีแนวความคิดเกี่ยวกับอากาศ (Air) และท้องฟ้า (Sky) กฎหมายฉบับนี้จะจัดการเกี่ยวกับปัญหาที่เป็นคดีที่ฟ้องร้องบังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สิน (In rem) ที่ติดกับที่ดินหรือตัวที่ดินเอง⁷³ โดยถือว่า “ผู้ใดที่มีกรรมสิทธิ์เหนือดินแดน ผู้นั้นก็มีกรรมสิทธิ์เหนือพื้นดินขึ้นไปจนกระทั่งถึงฟ้า” สมัยก่อนไม่รู้ว่าท้องฟ้าอยู่แค่ไหนเพราะฉะนั้นก็อาจจะเรียกได้ว่า ไม่มีขอบเขตสิ้นสุด (usque ad infinitum)⁷⁴ นอกจากนี้แล้วกฎหมายโรมัน ยังได้บัญญัติไว้อีกว่า “ท้องฟ้าเหนือดินแดน ที่เป็นพื้นที่สาธารณะ (The Public area) จะเป็นเสรีที่ทุกผู้

⁷¹ Emil Konstantinov, Space law as a branch of international law, the 35 colloquium on the law of outer space (1992) p.382-384

⁷² ปรัชญา เวสารัชช, “อธิปไตยเหนือน่านฟ้า” เอกสารหมายเลขที่ 3 คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า 47

⁷³ Gyula Gal, Space law, (Hungary : Oceana publications, INC. DOBBS Ferry, N.Y., U.S.A., 1969), p.47

⁷⁴ Manfred Lachs, “Freedoms of The Air-The way to outer space” in Air and space law : DE LEGE FERENDA, ed. T.L. Masson-Zwaan and Pablo M.J. Mendes DE LEON (Netherlands : Martinus Nijhoff Publishers, 1992), p. 241 ; John C.Hogan, “Legal Terminology for The upper Regions of The Atmosphere and for The Space Beyond The Atmosphere,” A.J.I.L vol. 51;1957 : p.363 ; และ สมปอง สุจริตกุล ค.ร., “ประเด็นปัญหาสำหรับประเทศไทยที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับกิจการอวกาศ,” บรรยาย ณ.หอประชุมกระทรวงคมนาคม, 29 มิถุนายน 2537 (พิมพ์คัด)

คนพึงใช้ได้โดยสันติ”⁷⁵ ซึ่งต่อมาเมื่อมีการพัฒนาอากาศยานและวัตถุประดิษฐ์อื่นๆ ขึ้นรัฐทั้งหลายก็สังเกตเห็นถึงความจำเป็น ที่จะต้องแสวงหามาตรการคุ้มครองทางกฎหมายขึ้นมา เพื่อที่จะจำกัดมิให้รัฐอื่นส่งเครื่องบินหรือวัตถุประดิษฐ์อื่นใดผ่านน่านฟ้าของตนตามใจชอบ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย (Security) ของประเทศเป็นหลักสำคัญ⁷⁶ ต่อมาได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีทางด้านกิจการอวกาศขึ้นมา และได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง นับแต่อดีตในช่วงเริ่มต้นยุคอวกาศ (Space Age) มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเวลาเกือบครึ่งศตวรรษแล้วที่สังคมโลกยังไม่สามารถบรรลุ ถึงข้อตกลงเกี่ยวกับการ “กำหนดเขตแดนหรือเส้นเขตแดน อธิปไตยบนน่านฟ้าของรัฐว่าควรที่จะอยู่สูงจากพื้นดิน (รวมถึงน่านน้ำทะเลอาณาเขต) ของรัฐตนเพียงใด และจุดใดเป็นจุดเริ่มต้นของน่านอวกาศ” ซึ่งปัญหานี้นับว่ามีความสำคัญยิ่งและมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นทุกวัน ซึ่งได้มีนักกฎหมายจำนวนมากได้ให้ความสนใจในปัญหาพื้นฐานทางกฎหมาย (Legal Basic) ที่เกี่ยวกับการกำหนดและหรือการแบ่งเขตแดนระหว่างอวกาศ (Air space) และอวกาศ (Outer space) โดยได้มีการพิจารณาถึงการให้นิยามว่าอะไรคืออวกาศและอะไรคืออวกาศ มีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันอย่างไร เพื่อที่จะได้มีการนำเอาหลักกฎหมายต่างๆ มาปรับใช้และหรือเพื่อที่จะสร้างระบอบของกฎหมาย (Legal regime) ขึ้นมาใหม่เพื่อมาอุดช่องโหว่หรือภาวะสูญญากาศทางกฎหมาย (legal vacuum) ในเรื่องนี้

3.2.2.1. ระบอบกฎหมายที่เกี่ยวกับอวกาศ (Air space)

เมื่อมีการค้นพบการใช้ประโยชน์จากบอลลูน (Balloon) ได้ในปี ค.ศ. 1783 และต่อมาได้มีการพัฒนาการบินโดยใช้มนุษย์ควบคุมได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1903 โดยสองพี่น้องตระกูลไรท์ (Wright) ซึ่งในช่วงเวลานั้นได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางด้านอากาศยานขึ้นมาอย่างรวดเร็วทำให้ในตอนต้นของศตวรรษนี้ สังคมโลกต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของ อากาศ (Air) และในปี ค.ศ. 1906 ทฤษฎีที่ทางกฎหมายหลายทฤษฎีได้ถูกนำมาใช้จัดการเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของอากาศเช่น “ทฤษฎีเสรีภาพแห่งอากาศ” (The theory of free air) ของ

⁷⁵ Gyula GAL, Space law , p.47-48

⁷⁶ ปรัชญา เวสารัชช, “อธิปไตยเหนือน่านฟ้า” หน้า 48 ; และ I.H.Ph. Diederiks verschoor, “Similarities with and Differences between air and space law primarily in The field of private international law.” R.D.C, 113 vol. III ; 1981 : p.329

Fauchille (นักกฎหมายที่มีชื่อเสียงของประเทศฝรั่งเศส) โดยเขาได้ประกาศว่าอากาศนั้นโดยลักษณะทางธรรมชาติแล้วไม่มีใครสามารถครอบครองหรือถือเอาได้⁷⁷ ซึ่งหากจะวิเคราะห์กันให้ถี่ถ้วนจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีเสรีภาพแห่งอากาศที่ทาง Fauchille เสนอนั้นมีรูปแบบมาจากแนวความคิดทะเลเปิด (Mare Librium) ของ Grotius ที่ถือว่าท้องทะเลทั้งหลายทั้งหมดซึ่งรวมถึงน่านน้ำอาณาเขตด้วยนั้นไม่มีใครที่จะสามารถกล่าวอ้างสิทธิครอบครองได้⁷⁸ ซึ่งขัดแย้งกับแนวความคิดทะเลปิด (Mare Clausum) ของ John Selden ที่เสนอว่ามีความเป็นไปได้ที่จะเข้ายึดครองท้องทะเลเป็นของตนได้⁷⁹ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่า Grotius จะได้เสนอทฤษฎีเสรีภาพในท้องทะเล (The theory of freedom of the seas) ก็ตาม แต่เมื่อมาถึงช่วงหนึ่งที่ความคิดของเขาถึงจุดอันตัวเต็มที่ (a more mature view) เขาก็ได้ละทิ้งแนวความคิดทะเลเปิดแบบสุดโต่งนี้ไปโดยเขาได้ยอมรับเหตุผลทั้งในความเป็นจริงและในความคิดทางตรรกวิทยา (logic) แล้วว่าแนวความคิดทั้งสองสามารถนำมาใช้ด้วยกันได้ โดยเขาได้ประกาศใน "De Jure Belli ac Pacis" ว่ามีความเป็นไปได้ที่รัฐจะสามารถมีอิทธิพลโดยเหนืออาณาเขตทางทะเลไม่ว่าเป็นการใช้กำลังทางกองเรือรบ (a fleet) หรือใช้กำลังอำนาจจากรัฐชายฝั่งในการที่จะใช้สิทธิปกป้องตนเอง⁸⁰

นอกจากนี้แล้วในการประชุมของ The institute de Droit International ในปี ค.ศ. 1906 นี้ก็ได้มีนักกฎหมายระหว่างประเทศ คือ Westlake ได้เสนอ "ทฤษฎีอิทธิพลในอากาศ"

⁷⁷ D.Godhuis, "The problems of The frontiers of outer space and air space," R.D.C., 174 vol. I, 1982 : p.376 ; and Gyula Gal, Space law ; p.49

⁷⁸ Ibid; D. Goedhuis, p. 376

⁷⁹ W.E. Butler, Grotius and the Law of the Sea: Hugo Grotius and International Relations, ed. Hedley Bull and other,(Oxford:Clarendon press,1992),p.211.

⁸⁰ Ibid; W.E. Butler, p.214 " In denying the right of any state to assert rights of ownership to the sea, however, which Grotius characterized as dominium, he recognized the coastal state's right of imperium, or sovereignty, defined by Grotius as rights of protection and jurisdiction." ; and, D.Godhuis, "Some Observations on the Problem of the definition and / or the delimitation of outer space," A.A.S.L , vol. 2 1977, p.288 ; The problems of the frontiers of outer space, R.D.C.,174 vol. 1,1982,p.376 " In De Jure Belli ac Pacis the argument that the sea because of its character cannot be occupied, was disowned and Grotuis declared it possible to obtain sovereignty over regions of the sea either by dominating them with a fleet or by use of power from the coast."

(The theory of air sovereignty) ขึ้นมาเพื่อนำมาใช้กับสถานะทางกฎหมายของอากาศโดยทฤษฎีนี้ยอมรับว่าอธิปไตยของรัฐขยายสูงขึ้นไปบนท้องฟ้าเหนือดินแดนอาณาเขตและน่านน้ำอาณาเขตอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด (usque ad infinitum) และแนวความคิดนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจาก Professor Paul de la Pradelle ด้วยเช่นกัน⁸¹ เมื่อได้พิจารณาเหตุผลแนวความคิดเสรีภาพในอากาศ (the air libre concept) ของ Fanchille แล้วจะเห็นได้ว่าไม่ได้ก่อให้เกิดความมั่นคงกับประเทศทั้งหลาย มากกว่าแนวความคิดของ Westlake หรือของ Paul de la Pradelle ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานี้ ต่อมาจึงเป็นแนวทางในการเรียกร้องอธิปไตยของรัฐ ซึ่งได้เกิดการประชุมระหว่างประเทศครั้งแรกที่เกี่ยวกับกฎหมายอากาศ (Air law) ขึ้นในปี ค.ศ. 1910 ที่กรุงปารีส ซึ่งวัตถุประสงค์หลักของการประชุมก็เพื่อจะสร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอธิปไตยของรัฐเหนือน่านฟ้าในดินแดนอาณาเขตทั้งหมดของรัฐตนและเพื่อที่จะสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาใช้กับห้วงอากาศ⁸² ซึ่งจะเห็นได้ว่าได้มีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์หลายๆ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาก่อนปี ค.ศ.1919 ที่สังคมโลกได้ประสบผลสำเร็จในการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการยอมรับว่ารัฐต่างมีอำนาจอธิปไตยในห้วงอากาศ เช่น เมื่อหลังจากที่บอลถุนของประเทศเยอรมันได้ลอยผ่านน่านฟ้าที่เป็นดินแดนของประเทศฝรั่งเศส โดยที่ฝรั่งเศสเองเชื่อว่าการกระทำเช่นนั้นจะเป็นการคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศตนเอง⁸³ หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ต่อมา ที่นำมาซึ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงของประชาคมโลกก็คือการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งการโจมตีโดยกองกำลังทางอากาศอย่างหนักทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากจนไม่อาจที่จะประเมินออกมาเป็นตัวเลขได้ และจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทำให้ได้มีการยอมรับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของรัฐในห้วงอากาศจากประเทศต่างๆก่อนที่จะสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1⁸⁴ และได้ก่อให้เกิด

⁸¹ ปรีชญา เวสารัชช์, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า" ,หน้า 48 ; John Cobb Cooper, *Explorations in Aerospace law*, ed. Ivan A. Vasic (Montreal : McGill University Press, 1968), p.259 ; Gyula Gal, *Space law* ; p.51 ; and Nicolas M.Matte, *Aerospace law*, (Canada ; The Carrwell Company limited, 1969), p.35

⁸² I.H.Ph Diederiks-Verschoor, "Similarities with and differences between air and space law primarily in the field of private international law," R.D.C. 172 (1981), p.329

⁸³ Ibid., Gyula Gal, p.53 ; and I.H.Ph. Diederiks-Verschoor "Similarities with and differences between air and space law primarily in the field of private international law," R.D.C. 172 (1981),p. 329

⁸⁴ Ibid; Gyula Gal, p.55

เกิดแนวความคิดที่จะสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศในการที่จะยอมรับว่ารัฐทั้งหลายมีอำนาจอธิปไตยในห้วงอากาศ (Air sovereignty) เหนือดินแดนและน่านน้ำอาณาเขตของตนด้วย⁸⁵

จากความสำเร็จของประชาคมโลกในการสร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของรัฐทั้งหลายขึ้นมาเพื่อที่จะนำมาใช้บังคับกับกิจการต่างๆ ในห้วงอากาศ (Air space) ไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญากรุงปารีส (the Paris convention) ในปี ค.ศ. 1919 หรือ อนุสัญญากรุงชิคาโก (The Chicago convention) ปี ค.ศ. 1944 สนธิสัญญาทั้งสองฉบับ ได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับอธิปไตยของรัฐในห้วงอากาศ โดยที่อนุสัญญากรุงปารีส เองที่ได้ถูกบัญญัติขึ้นมาโดยตั้งอยู่บนหลักภาษิตกฎหมายโรมันที่ว่ารัฐจะใช้อำนาจอธิปไตยของตนเองสูงขึ้น ไปจนถึงจุดที่รัฐจะยังคงมีอำนาจในการควบคุมห้วงอากาศ (Cuius est solum eius est usque ad caelum et ad inferos)⁸⁶ ซึ่งทั้งอนุสัญญากรุงปารีสและอนุสัญญากรุงชิคาโก ยังคงยืนยันถึงความมีอยู่ของอำนาจอธิปไตยของรัฐที่อยู่เหนืออาณาเขตของรัฐขึ้นไปในบรรยากาศโลกที่ซึ่งมีอากาศอยู่เพียงพอที่จะพองให้การขับเคลื่อนของอากาศยาน (Aircraft) และบอลลูนสามารถลอยอยู่ได้⁸⁷ นอกจากนี้แล้วก็ยังถือว่า ห้วงอากาศเหนือท้องทะเลหลวง (High Sea) นั้นเป็นเขตเสรีที่ทุกคนพึงใช้ได้⁸⁸ โดยได้มีการบัญญัติไว้ใน มาตราที่ 1 ของอนุสัญญาทั้งสอง⁸⁹ แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าอธิปไตยของรัฐในห้วง

⁸⁵ Christie Condara, "Outer space, like The Sea and The Air, Whose frontier?" H.J.I. L, vol.6:175 (1984) ; p.179

⁸⁶ I.H.Ph. Diederriks-Verschoor, Similarities with and differences between air and space law primarily in the field of private international law, R.D.C.,172 (1981), P.329

⁸⁷ John C. Cooper, Explorations in Aerospace law, ed. Ivan A. Vlastic ; p.259 ; and, M. Whiteman, Digest of International law, (USA: Department of State Publication 7553:1963) vol. 2, p.1280

⁸⁸ Ibid., M. Whiteman, p.1280

The Paris Convention of 1919

Article 1 "The High Contracting Parties recognise that very power has complete and exclusive sovereignty over the air space above its territory."

The Chicago Convention of 1944

Article 1 "The Contracting Satates recognize that every State has complete and exclusive sovereignty over The air space above its toritory."

อากาศนั้นมีหลักเกณฑ์พื้นฐานมาจากอธิปไตย ของรัฐในดินแดนอาณาเขต (Territorial Sovereignty) ที่รวมถึงน่านน้ำอาณาเขตด้วย ดังนั้นการที่สนธิสัญญาทั้งสองได้บัญญัติให้รัฐภาคี สมาชิกทั้งหลายเคารพในอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐอื่นถือได้ว่าสนธิสัญญาทั้งสองได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยการดำเนินไปตามแนวทางของหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ (The U.N. charter) ที่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์พื้นฐานขององค์การฯ ไว้ในมาตราที่ 2 (4) ให้รัฐสมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติตาม โดยได้บัญญัติไว้ว่า “ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมาชิกทั้งปวงจักต้องละเว้นการคุกคามหรือการใช้กำลังค่อบูรณาภาพแห่งอาณาเขตหรือเอกราชทางการเมืองของรัฐใดๆ หรือกระทำการอันใดที่ไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของสหประชาชาติ”

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการยอมรับในอธิปไตยของรัฐในห้วงอากาศของรัฐต่างๆ ในสังคมโลกได้ตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของ หลักเกณฑ์ที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (customary International law)⁹⁰ และก็อาจถือได้ว่าประเด็นในเรื่องการยอมรับอธิปไตยในห้วงอากาศของรัฐ ซึ่งเป็นก้าวหนึ่งของการพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอากาศ (The International air law) ด้วย

3.2.2.2. ระบอบกฎหมายที่เกี่ยวกับอวกาศ (outer space)

ถึงแม้ว่าในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ประชาคมโลกจะยอมรับแนวความคิดที่ว่าอธิปไตยของรัฐขยายสูงขึ้นไปบนท้องฟ้าเหนืออาณาเขตของรัฐอย่างไม่มีการจำกัด (usque ad

⁸⁹ Mark S. Chasan, “International law of Territorial boundaries of Sea, air, and outer space, “Northrop University law Journal, vol. ; p.150-151 ; and Gyula Gal, Space law, p.56-57

⁹⁰ Charter of The United Nations

Article 2 (4) “All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the purposes of the United Nations.”

⁹⁰ Ibid., Gyula Gal, p.60 ; and M. Whiteman, Digest of international law, p.1281

infinitum) โดยแนวความคิดนี้ถือว่าเป็นกฎหมาย (de lege lata) ที่ยอมรับกันทั่วโลกในขณะนั้น⁹¹ แต่เมื่อเริ่มยุคอวกาศ (Space Age) สังคมโลกต้องเผชิญกับปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ เรื่อง การขยายเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐ⁹² เนื่องจากแนวความคิดที่ว่าอธิปไตยของรัฐขยายสูงขึ้นไปบน ท้องฟ้าอย่างไม่ขอบเขตจำกัดได้ถูกวิจารณ์อย่างมากจากนักกฎหมายระหว่างประเทศ (เช่น Wilfred Jenks, Tammer และ D. Goedhuis ฯลฯ) โดยเห็นว่ารัฐไม่ควรที่จะมีอธิปไตยเหนือดิน แดนของตนขึ้นไปโดยไม่จำกัด เพราะว่าแนวความคิดเช่นนี้เป็นเรื่องไร้สาระไม่มีเหตุผล (absurd)⁹³ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่รับกันกับความเป็นจริงทางดาราศาสตร์ กล่าวคือ จากการที่โลกหมุนรอบตัว เองและรอบดวงอาทิตย์ ทำให้เห็นได้ว่าวัตถุต่างๆ ที่อยู่ในช่วงอวกาศ (outer space) เช่น ดวง อาทิตย์และดวงดาวต่างๆ ในท้องฟ้าต่างเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ส่วนที่อยู่พื้นบรรยากาศนอกเหนือ แรงดึงดูดของโลกออกไปนั้น ไม่ได้หมุนไปพร้อมกับโลกและจึงไม่คงที่สัมพันธ์กันตลอดไปกับจุด ใดจุดหนึ่งบนพื้นโลก ดังนั้นแนวความคิดในเรื่องอธิปไตยของรัฐขยายสูงขึ้นไปโดยไม่สิ้นสุด (usque ad infinitum) จึงเป็นเรื่องที่ไม่มีความหมายและเป็นเรื่องนามธรรม (abstraction) หากรัฐใด เกิดอ้างอธิปไตยของคนขึ้นมาขัดขวางการโคจรของยานอวกาศหรือดาวเทียมเหล่านั้น ก็ย่อมเป็น อุปสรรคสำคัญต่อการสำรวจค้นคว้าในอวกาศ เพราะว่ายานอวกาศหรือดาวเทียมนั้นเคลื่อนที่ไป ด้วยความเร็วสูงมากและวิ่งผ่านหลายๆ ประเทศตลอดเวลา ดังนั้นความสัมพันธ์ในเรื่องการควบคุม ยานอวกาศที่อยู่ในช่วงอวกาศ กับสถานีที่อยู่บนพื้นโลกจึงไม่เกี่ยวกับดินแดนของรัฐ ซึ่งแตกต่างกับการควบคุมที่รัฐใช้ในห้วงอากาศ หรือในน่านน้ำอาณาเขตของคน⁹⁴ ด้วยเหตุนี้นับตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1957 เมื่อดาวเทียม Sputnik ได้ถูกส่งขึ้นสู่วงโคจรเป็นดวงแรกของโลก เป็นต้นมา ได้มี นักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วโลกรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศต่างให้ความสนใจในการ

⁹¹ D. Goedhuis, "The Problems of The frontiers of outer space and air space", R.D.C. 174 (1982), p.377

⁹² Stephen Gorove, "International Space law in perspective-some major issues, trends and alternatives," R.D.C, 181, vol. III 1983 ; p.361

⁹³ ปรัชญา เวสารัชช, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า," หน้า 48 ; สนั่น ปลั่งประยูร "พัฒนาการของ กฎหมายว่าด้วย.....อวกาศ", หน้า 87 ; และ D.Goedhuis, "The Problems of the frontiers of outer space and air space," R.D.C. 174 (1982), p.377

⁹⁴ สนั่น ปลั่งประยูร, "พัฒนาการของกฎหมายว่าด้วย..... อวกาศ," หน้า 88

พิจารณาถึงประเด็นปัญหาที่ว่า “จุดใดเป็นจุดที่อำนาจอธิปไตยของรัฐในห้วงอากาศสิ้นสุด และจุดใดเป็นจุดที่เริ่มต้นของเขตห้วงอวกาศ.”⁹⁵

หากพิจารณาจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศทั้ง 5 ฉบับ ที่เกี่ยวกับอวกาศแล้วจะพบว่าสนธิสัญญาหรือข้อตกลงทั้งหลายนั้น ไม่ได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความคำว่า “อวกาศหรือห้วงอวกาศ” (outer space)⁹⁶ ไว้เลย และในขณะที่เดียวกันก็จะพบว่าทั้งอนุสัญญากรุงปารีสและอนุสัญญากรุงซิกาโกที่ใช้บังคับกับกิจการทางด้านการบินระหว่างประเทศเองก็ไม่ได้มีการให้คำจำกัดความที่ชัดเจนเกี่ยวกับคำว่า “อากาศ หรือห้วงอากาศ” (Air space)⁹⁷ เช่นกัน ถึงแม้ว่าปัญหา

⁹⁵ M. Whiteman, Digest of international law, p.1281 ; V.Vereshchetin, E. Vasilevskoya and E. Kamenetskaya, Outer Space politics and law, (Moscow:Progress Publishers, 1978), p.55

⁹⁶ คำว่า “อวกาศ” (Space) หรือ “ห้วงอวกาศ” (Outer space) นั้น พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “บริเวณที่อยู่นอกบรรยากาศของโลก”

⁹⁷ คำว่า “อากาศ” (Air) หรือ “ห้วงอากาศ” (Air space) โดยพื้นฐานในทางความคิดแล้วถือได้ว่าคำสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน ได้มีการให้คำนิยามทั่วไปเกี่ยวกับคำว่า “อากาศ” หรือ “ห้วงอากาศ” ว่าหมายถึง “ท้องฟ้า บริเวณที่นกบินได้และบริเวณที่เครื่องบินสามารถขับเคลื่อนได้” หรือ ตามที่พจนานุกรมฉบับปี ค.ศ. 1956 ของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำนิยาม “ห้วงอากาศ” (Air space) ว่าหมายถึง “Space in the air, or space above a particular surface of the earth, especially such space considered to have a particular shape and extent for a particular purpose.” อย่างไรก็ตามการให้คำจำกัดความ คำว่า “อากาศ” หรือ “ห้วงอากาศ” ในทางกฎหมายนั้นยังคงไม่มีคำจำกัดความที่เป็นที่น่าพอใจและชัดเจน ถึงแม้ว่าในอนุสัญญากรุงปารีสและอนุสัญญากรุงซิกาโกจะได้บัญญัติโดยคำมีไว้ในมาตราที่ 1 ของทั้งสองอนุสัญญาก็ตาม แต่ก็ไม่ได้มีการให้คำอธิบายหรือให้คำนิยามเกี่ยวกับคำมีไว้เลย แต่อาจจะพิจารณาได้ว่าทั้งสองอนุสัญญานั้นน่าจะนำมาใช้กับบริเวณที่เป็นบรรยากาศโลกคือบริเวณที่ซึ่งมีอากาศ (air) เพียงพอที่จะช่วยพยุงในการลอยตัวของบอลลูนและเครื่องบินได้ และในภาคผนวกที่ 7 ของอนุสัญญากรุงซิกาโกก็ได้มีการให้คำจำกัดความคำว่า “อากาศยาน” (aircraft) ไว้ด้วยว่า หมายถึง “any machine that can derive support in the atmosphere from the reactions of the air”. นอกจากนี้แล้ว Professor Cooper ก็ได้แสดงความเห็นว่าอนุสัญญากรุงซิกาโกนั้น ไม่ได้ให้คำจำกัดความคำว่าห้วงอากาศไว้ แต่ก็อาจจะพิจารณาได้ว่า อนุสัญญากรุงซิกาโกและอนุสัญญากรุงปารีสจะนำมาใช้กับวัตถุที่ลอยหรือขับเคลื่อนไปโดยอาศัยแรงหนุนช่วยพยุงตัวที่เกิดจากปฏิกิริยาของอากาศในบรรยากาศโลก see: John C. Cooper, Explorations in Aerospace Law, (1968), p.259 261. โดยสรุปแล้วคำว่า “อากาศ” หรือ “ห้วงอากาศ” หากมองอย่างกว้างๆ แล้วก็จะหมายถึง “ส่วนหรือบริเวณที่อยู่เหนือขึ้นไปของอาณาเขตของรัฐ (ซึ่งรวมถึงดินแดนและน่านน้ำอาณาเขต) ซึ่งอาจเรียกว่า อาณาเขตอากาศ (territorial air space) โดยอาณาเขตอากาศนี้จะขยายสูง

ที่เกี่ยวกับการกำหนดและหรือการแบ่งเขตของห้วงอวกาศในช่วงเริ่มต้นยุคอวกาศ (Space Age) นั้นจะยังไม่มีความริบคว่นดังเช่น ปัญหาอื่นๆ ที่จะต้องดำเนินการก่อนในทันทีก็ตาม แต่ความจำเป็นสำหรับการที่จะมีการแบ่งเขตแดนระหว่างห้วงอวกาศกับห้วงอวกาศนั้นก็มิได้ถูกละเลยไปจากประเทศสมาชิกประชาคมโลกทั้งหลาย ซึ่งปัญหาทั้งหลายนั้นจะเห็นได้ว่าเกิดมาจาก หลักของกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้เป็นหลักประกันถึงสิทธิของรัฐทั้งหลายในการที่จะใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐในห้วงอวกาศ เหนือดินแดนอาณาเขตของตนเองโดยอนุสัญญากรุงปารีสและอนุสัญญากรุงซีกาโกได้ยอมรับหลักกฎหมายที่ว่ารัฐทั้งหลายนั้นมีอำนาจอธิปไตยในห้วงอวกาศเหนือดินแดนอาณาเขตของตน⁹⁸ ซึ่งมาจากหลักกฎหมายที่ว่า “รัฐมีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนอาณาเขตของตนขึ้นไปอย่างไม่มีการขีดจำกัด” (usque ad infinitum) หรือ “ใครเป็นเจ้าของดินแดนย่อมเป็นเจ้าของส่วนที่อยู่เหนือขึ้นไปจนถึงสวรรค์ด้วย” (Cuius est solum eius est usque ad caelum)⁹⁹ ซึ่ง หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ของกฎหมายอากาศ (Air law) ขัดกับหลักเกณฑ์พื้นฐานที่ใช้เป็นหลักประกันถึงสิทธิของรัฐทั้งหลายในการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศที่ได้ถูกบัญญัติไว้ในข้อคิดของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติที่ 1721 (XVI)¹⁰⁰ และข้อคิดที่ 1962 (XVIII)¹⁰¹ ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์ (unanimous) จากทุกประเทศทั่วโลกซึ่งถือได้ว่าเป็น

ขึ้นไปจนถึงจุดที่ซึ่ง ระบบอวกาศไม่สามารถนำมาปรับใช้บังคับได้และจุดนั้นเองจะเป็นจุดที่ระบบอวกาศได้เริ่มขึ้น”

⁹⁸ Fariborz Nozari, *The law of Outer space*, (Stockholm : PA norstedt & Soners forlag, 1973),

ช.113

⁹⁹ John C. Hogan, “Legal terminology for the upper regions of the atmosphere and for the Space beyond the Atmosphere”, *AJIL* vol. 51: 1957, p.367 ; and Ryszard Hara and Janusz Stanczyk, “Space law and The Roman law concepts,” *The 27 Colloquium on the law of outer space*, October 7-13, 1984, p.52

¹⁰⁰ UNGA Resolution 1721 (XVI) , December 20, 1961

“A,1 (b) outer space and celestial bodies are free for exploration and use by all states in conformity with international law and are not subject to national appropriation,”

¹⁰¹ UNGA Resolution 1962 (XVIII) , December 13, 1963

“2. Outer Space and celestial bodies are free for exploration and use by all states on a basis of equality and in accordance with inter-national law.”

กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (customary international law)¹⁰² และได้กลายมาเป็นหลักเกณฑ์ที่สำคัญที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space treaty 1967) ซึ่งประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้ คือ:

๑ หลักเสรีภาพในห้วงอวกาศ (the Freedom of outer space)

หลักเสรีภาพในห้วงอวกาศ ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานที่สำคัญของกฎหมายอวกาศ¹⁰³ โดยได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 วรรค(๒)และ(๓)¹⁰⁴ ของสนธิสัญญาอวกาศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตราที่ 1 วรรค(๒) ที่กำหนดไว้ว่า “ห้วงอวกาศ (outer space) เป็นเขตเสรีที่รัฐทุกรัฐสามารถที่จะทำการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์ได้โดยปราศจากการกีดกันในทุกรูปแบบและโดยเท่าเทียมกันรวมทั้งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศ” ได้แสดงให้เห็นว่าได้มีการยอมรับถึงการมีอยู่ของสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ (the Right of access to outer space)¹⁰⁵ ของมวลมนุษยชาติ และหากพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะพบว่าตามหลักเกณฑ์เสรีภาพในห้วงอวกาศที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 วรรค (2) สามารถให้คำจำกัดความเงื่อนไขพิเศษทางกฎหมาย (The Legal Specificial Conditions) ได้ 5 ประการ คือ:

¹⁰² Bin Cheng, “United Nations resolutions on outer space : ‘instant’ international customary law ?”, Indian JIL 1965 p.40-45

¹⁰³ Stephen Gorove, Studies in space law:its challenges and prospects,(USA:A.W.sijthoff-leyden,1977), p.49

¹⁰⁴ See : Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and use of outer Space, including the Moon and other Celestial Bodies, (Outer Space treaty, 1967) ;

“ Article I .....

Outer space, including the Moon and other celestial bodies, shall be free for exploration and use by all States without discrimination of any kind ,on a basis of equality and in accordance with international law, and there shall be free access to all areas of celestial bodies.

There shall be freedom of scientific investigation in outer space, including the Moon and other celestial bodies, and States shall facilitate and encourage international co-operation in such investigation.”

¹⁰⁵ Kurt Anderson Baca, Property rights in outer space, J of Air law & com, vol. 58:1993,p.

- (1) การห้ามมิให้มีการกีดกัน
- (2) การยอมรับถึงความเท่าเทียมกันของทุกประเทศ
- (3) ข้อกำหนดที่ว่ากิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศจะต้องดำเนินการโดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁰⁶
- (4) ห้ามมิให้มีการผูกขาด (Monopolization) ในการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศโดยประเทศหรือกลุ่มประเทศใด ๆ (รวมถึงองค์การระหว่างประเทศและเอกชน

ด้วย) และ

- (5) สนับสนุนวิธีการเปิดเสรี (a Laissez-Faire Approach) ในการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศเช่นเดียวกับเสรีภาพในการเข้าใช้ประโยชน์จากทะเล¹⁰⁷

สำหรับวัตถุประสงค์ของหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศมิขึ้นเพื่อที่จะส่งเสริมให้มีการสำรวจและการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศโดยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศทั้งหลายจะต้องไม่ไปรบกวนสิทธิหรือผลประโยชน์ของรัฐอื่น ๆ รวมถึงความมั่นคงปลอดภัย หรือไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคขวางกั้นต่อประเทศอื่นที่จะเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศในภายหลัง¹⁰⁸ อย่างไรก็ตามจะพบว่าสิทธิของทุกประเทศที่มีอยู่เพื่อที่จะทำการสำรวจ และเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศนั้นไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นว่ามีการยอมรับหรือรับรองเกี่ยวกับสิทธิเหล่านี้ของรัฐเท่านั้น แต่ยังสามารถกำหนดให้มีผลผูกพันบังคับใช้กับทุก ๆ ประเทศด้วย¹⁰⁹ และนอกจากนี้หลักเสรีภาพในห้วงอวกาศยังได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์จากทุกประเทศทั่วโลก¹¹⁰ จนถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์สากล (peremptory norms of general international law) หรือ หลักบังคับเด็ดขาด

¹⁰⁶ Manfred Lachs, The Law of Outer Space, (the Netherlands:Sijthoff Leiden, 1972),p.44-45

¹⁰⁷ Kim G. Gibbons, Orbital saturation:the necessity for international regulation of geosynchronous orbits, Cal Western Int'l LJ,vol 9:1979,p.151

¹⁰⁸ Christol Q. Carl, Space Law: past, present,and future, (the Natherlands:Kluwer law and Taxation Publishers,1991),p.452-455

¹⁰⁹ Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, International Space Law, 1984,p.44

¹¹⁰ Ibid ; p.44

(Jus Cogens)¹¹¹ ที่นำมาใช้บังคับกับทุกประเทศทั่วโลก เพื่อก่อให้เกิดสันติในการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ

๒. หลักห้ามการเข้าครอบครอง (Non - Appropriation)

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐเอกราชทั้งหลายมีอธิปไตยอย่างสมบูรณ์ที่จะใช้สิทธิพิเศษ (exclusive rights) รวมทั้งสิทธิในทรัพย์สิน (property rights) ต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่เหนือดินแดนอาณาเขตของตน รวมทั้งห้วงอวกาศและน่านน้ำอาณาเขตด้วย แต่สำหรับห้วงอวกาศ (outer space) แล้วรัฐต่าง ๆ ได้ถูกห้ามมิให้ขยายอำนาจอธิปไตยหรือใช้วิธีการใด ๆ เพื่อที่จะเข้าครอบครองห้วงอวกาศดังเช่นที่เคยมีในเขตแดนอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะเห็นได้จากการยอมรับหลักเกณฑ์ที่ห้ามมีการเข้าครอบครอง (non - appropriation principle) ว่าเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่สำคัญที่สุดของสนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space Treaty of 1967)¹¹² โดยได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 2 ที่กำหนดว่า “ห้วงอวกาศซึ่งรวมถึงดวงจันทร์ และเทหวัตถุทั้งหลาย รัฐต่าง ๆ ไม่อาจที่จะเข้ายึดถือครอบครองเอาได้โดยการประกาศอธิปไตยเหนือดินแดนของตนขึ้นไปหรือการที่จะยึดครองโดยวิธีการอื่น ๆ ก็ตาม”¹¹³ จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาทำให้ต้องมีการพิจารณาในหลายประเด็น ในการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหลักห้ามการเข้าครอบครองของรัฐ (“national” appropriation)ว่าจะครอบคลุมถึงการเข้าครอบครองขององค์การระหว่างประเทศ หรือเอกชน (International organization or private appropriation) ด้วยหรือไม่ ซึ่งได้มีแนวความคิด 2 แนวทางที่ใช้ตีความการเข้าครอบครองของรัฐ (national appropriation) คือ:

¹¹¹ Christol Q. Carl, Space Law: past, present, and future, 1991, p.455

¹¹² Thomas R. Adams, the Outer Space Treaty: An interpretation in light of the No-Sovereignty provision, Harvard Int'l J., vol. 9:1968, p.141

¹¹³ See: The Outer Space Treaty of 1967 ; Article II “ Outer space, including the moon and other celestial bodies, is not subject to national appropriation by claim of sovereignty, by means of use or occupation, or by any other means.” ; and, D. Goedhuis, “The Problems of The frontiers of Outer Space and Air space,” R.D.C. 174 (1982), p.379

(1) การตีความในความหมายอย่างแคบ (a strict interpretation) การตีความในแนวความคิดนี้ถือว่า การเข้าครอบครองโดยองค์การระหว่างประเทศ หรือเอกชนนั้นสามารถทำได้ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย¹¹⁴ จะห้ามเพียงการเข้าครอบครองโดยรัฐเท่านั้น

(2) การตีความในความหมายอย่างกว้าง แนวความคิดนี้ถือว่าหลักการห้ามเข้าครอบครองของรัฐนั้น รวมถึงการห้ามการเข้าครอบครองโดยองค์การระหว่างประเทศหรือเอกชนด้วย

ซึ่งในที่สุดแล้ว แนวความคิดที่ตีความในความหมายอย่างกว้างนั้น ได้รับการยอมรับจากสังคมโลกมากกว่า¹¹⁶ สำหรับผู้เขียนเองก็สนับสนุนการตีความในความหมายอย่างกว้างด้วยเช่นกัน โดยเหตุผลที่ว่า การตีความในแนวนี้ จะเอื้อประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติได้มากกว่า และ สร้างเสริมความมั่นใจให้กับประเทศต่าง ๆ ว่า การดำเนินงานในทางด้านการอวกาศจะตั้งอยู่บน

---

¹¹⁴ Stephen Gorove, Interpreting article II of The Outer Space Treaty, Fordham Law Review, vol.37:1969,p.351; and, Studies in space law: its challenges and prospects, (USA: A.W. Sijthoff-Leyden,1977),p.81 “... the Treaty in its present form appears to contain no prohibition regarding individual appropriation or acquisition by a private association or an international organization, even if other than the United Nations. Thus, at present, an individual acting on his own behalf or on behalf of another individual or a private association or an international organization could lawfully appropriate any part of outer space, including the moon and other celestial bodies.”; and, Sovereign rights in outer space, the 20 colloquium on the law of outer space,1977,p.245-47

¹¹⁵ Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, International Space Law, 1984,p.46 “ The principle of the non-appropriation of outer space or celestial bodies also rules out the possibility of their appropriation by states acting jointly, as well as separately, or by private individuals or companies.”; and, Kurt Anderson Baca, Property rights in outer space, J of Air law & com, vol. 58:1993,p.1065

¹¹⁶ Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, International Space Law, 1984,p.46 “ Accordingly, a resolution drafted by a working group of the International Institute of Space Law in 1966 stated that celestial bodies and their individual areas should not be subject to national or private appropriation either by claim of sovereignty, or by means of use or occupation, or by any means.”; and, Dra. silvia M. williams, the principle of non-appropriation concerning resources of the moon and celestial bodies, the 13 colloquium on the law of outer space,1970,p.157

พื้นฐานของความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง เพราะว่าหากตีความไปในทางที่จำกัดแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาอันเนื่องมาจากความไม่เท่าเทียมกันของสังคมโลกในทางด้านเทคโนโลยี,ทางด้านเงินทุนและปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ฯลฯ

สำหรับความหมายของคำว่า “การเข้าครอบครอง (appropriation)” ในทางกฎหมายระหว่างประเทศน่าจะหมายถึงการใช้สิทธิพิเศษ (exclusive right) ในการเข้าใช้ประโยชน์ (use) และการเข้ายึดถือเอาเป็นของตน (occupation) แต่เพียงผู้เดียวในลักษณะที่เป็นการถาวร (permanent)¹¹⁷ รวมทั้งเมื่อได้ทำการพิจารณาแล้วจะดูเหมือนว่าการเข้าใช้ประโยชน์และหรือการเข้ายึดถือ นั้น เป็นการเข้าครอบครองในลักษณะที่เป็นการถาวรต่อเนื่องอย่างเปิดเผยเหมือนกับว่าเป็นการประกาศอธิปไตยของคนให้ประเทศอื่นได้รับรู้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการเข้าครอบครองโดยการเข้าใช้ประโยชน์ต่าง ๆ และการเข้ายึดถือจะขึ้นอยู่กับหรือเกี่ยวข้องกับช่วงระยะเวลา (the basis of the period of time involved) เป็นหลัก นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ก็คือการที่จะนำเอาหลักห้ามการเข้าครอบครอง (non - appropriation) ไปใช้กับทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในห้วงอวกาศว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ระหว่างทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วสิ้นเปลืองหมดไป (exhaustible resources) กับทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วคงอยู่ไม่สิ้นเปลืองหมดไป (inexhaustible resources) เช่น พลังงานแสงอาทิตย์, สเปกตรัมคลื่นความถี่วิทยุ และตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์ ฯลฯ ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่า หลักการห้ามการเข้าครอบครองในมาตราที่ 2 ของสนธิสัญญาอวกาศ ควรนำมาใช้กับทรัพยากรธรรมชาติทั้งสองประเภท โดยเฉพาะในกรณีของทรัพยากรธรรมชาติประเภทใช้แล้วคงอยู่ไม่สิ้นเปลืองหมดไปที่มีประโยชน์ต่อสังคมโลกเป็นอย่างมากซึ่งเป็นที่ต้องการของทุกประเทศ แต่มีอยู่จำกัด เช่น สเปกตรัมคลื่นความถี่วิทยุ และตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจรสถิตย์ มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องนำเอาหลักเกณฑ์การห้ามการเข้าครอบครอง (non - appropriation) มาใช้ทั้งนี้ก็เพื่อสิทธิความเท่าเทียม (equal right) ของมวลมนุษยชาติ รวมทั้งเพื่อที่จะสร้างหลักประกันในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศโดยเสรีและอย่างสันติของประชาชาติทั้งมวล โดยปราศจากการกีดกันในทุกรูปแบบ โดยจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่สังคมระหว่างประเทศได้

¹¹⁷ Manfred Lachs, *The Law of Outer Space*, 1972, p.43; and, Stephen Gorove, *Major legal issues arising from the use of the Geostationary orbit*, M.Y.I.L.S., 1984, p.5

กำหนดขึ้นมา ดังนั้น โดยสรุปแล้วเมื่อพิจารณาจากการให้ความหมายของการเข้าครอบครองที่กล่าวมาในตอนต้น ทำให้เห็นได้ว่าการเข้าครอบครองของรัฐ (national appropriation) จะรวมถึงการใช้สิทธิพิเศษ (exclusive right) และสิทธิในทรัพย์สิน (property right)¹¹⁸ ในห้วงอวกาศของรัฐด้วย

หลักการห้ามการเข้าครอบครอง ในมาตราที่ 2 ของสนธิสัญญาอวกาศจะดูเหมือนว่าเป็นการยากที่จะนำไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ แต่ในความเป็นจริงนับตั้งแต่เริ่มต้นยุคอวกาศเป็นต้นมาประเทศต่าง ๆ ให้การยอมรับหลักการห้ามการเข้าครอบครองอย่างเป็นเอกฉันท์ (unanimous) นับตั้งแต่ได้มีการประกาศข้อมติที่ 1721 (XVI) ในปี ค.ศ. 1961 และข้อมติที่ 1962 (XVIII) ในปี ค.ศ. 1963 โดยมีมติว่ามีความเชื่อว่ามีผลบังคับในทางกฎหมาย (opinio juris) ที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการเกิดจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องที่มาของกฎหมายอวกาศ และเมื่อได้มีการสร้างสนธิสัญญาอวกาศขึ้นมาหลักการที่ห้ามการเข้าครอบครองห้วงอวกาศก็ได้รับการยอมรับให้บัญญัติลงในสนธิสัญญานี้โดยถือว่าเป็นหลักการที่มีความสำคัญมากที่สุดในฐานะที่เป็นหลักการทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ (the principle of general international law) หรือเรียกว่าหลักการสากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาด (jus cogens)¹¹⁹ ที่ใช้กับทุกประเทศทั่วโลก แม้ว่าประเทศอื่นใดจะไม่ได้ลงนามให้สัตยาบันก็ตามและถึงแม้จะมีความเห็นที่ขัดแย้งแตกต่างกันบ้างก็ตามแต่จะเห็นได้ว่าหลักการห้ามการเข้าครอบครองของรัฐในสนธิสัญญาอวกาศได้ประสบความสำเร็จ

¹¹⁸ Manfred Lachs, *The Law of Outer Space*, 1972, p.44

¹¹⁹ Bin Cheng, "Spacecraft, satellites and space objects", *EPIL*, 11, p.310 " Art.II of the 1967 Outer Space Treaty, which declares outer space, including the moon and other celestial bodies, not subject to national appropriation, can probably be accepted now as merely declaratory of general international law."; and, Ram S. Jakhu, *The principle of non-appropriation of outer space and the geostationary satellite orbit*, the 26 colloquium on the law of outer space, 1983, p.22 " the principle of non-appropriation has become a legal norm not only of conventional international law but also general international law (jus cogens) binding upon all states and this because of the declaratory nature of the principle and its inclusion in the unanimously adopted resolutions of the U.N. General Assembly (No.1721 and 1962) as well as in article II of the Outer Spac Treaty."

สำเร็จในการนำเอามาใช้งานเช่นเดียวกับที่ได้นำเอาหลักเกณฑ์ที่คล้ายกับหลักเกณฑ์นี้ไปใช้ในสนธิสัญญาแอนตาร์กติก (The Antarctic Treaty 1959)

จากข้อสังเกตที่ได้พิจารณาจากเหตุผลต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วจะพบว่าหลักเกณฑ์ของระบอบกฎหมายอากาศ (Air law) และระบอบกฎหมายอวกาศ (Space law) มีพื้นฐานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ : กฎหมายอวกาศ

1.ยอมรับถึงอำนาจอธิปไตยของรัฐในห้วงอากาศเหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐตนมิได้ ไม่เกินส่วนชั้นบรรยากาศโลก (Parts of the atmosphere)¹²⁰

2.ยอมรับว่าทุกรัฐมีเสรีในการที่จะเดินอากาศเหนือ่านฟ้าของทะเลหลวง

3.การควบคุมเกี่ยวกับการให้บริการการเดินอากาศระหว่างประเทศเหนือ่านฟ้าหรือดินแดนอาณาเขตของรัฐอื่นจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐนั้นๆ เสียก่อน ฯลฯ

กฎหมายอวกาศ

1. ห้ามมิให้รัฐใดถือเอาหรือยึดถือเอาห้วงอวกาศหรือจักรวาลเป็นของรัฐตน

2. ทุกรัฐในโลกมีสิทธิเท่าเทียมกัน (equal right) ในการที่จะใช้ประโยชน์จากอวกาศ

3. ห้วงอวกาศถือว่าเป็นเสรีแก่ทุกคน ฯลฯ¹²¹

จากหลักเกณฑ์พื้นฐานที่แตกต่างกันของกฎหมายทั้งสองนำมาซึ่งปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้คือปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตจำกัดสูงสุด (upper limit) ของอธิปไตย (Sovereignty) ว่าอยู่สูงจากพื้นผิวโลกเพียงใด เนื่องจากปัญหานี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกิจการอวกาศ (space activities) เป็นอย่างมาก เพราะว่าการดำเนินกิจการทางด้านอวกาศนั้นต้องหรืออาจจะต้องเกี่ยวข้องกับเขตอากาศ (Air Space) เสมอ จึงเป็นการยากที่จะกำหนดลงไปว่าการดำเนินกิจการต่างๆ ของรัฐทั้งหลายใน่านฟ้าเหนือดินแดนอาณาเขตขึ้นไปจุดใดอยู่นอกเขตอธิปไตย (เป็นเขตอวกาศ) เพื่อที่จะนำเอาหลักกฎหมายมาปรับใช้ให้ถูกต้องต่อไป

¹²⁰ John C.Hogon, "Legal terminology for the Atmosphere," A.J.I. L. vol. 51:1957, p.364 ; and, M.Whiteman, Digest of international law, .1280

¹²¹ I.H.Ph. Diederiks-Verschoor, "Similarities with and differences between air and space law primarily in the field of private international law," R.D.C. 172 (1981), p.333

3.2.2.8. วิกฤตการณ์เกี่ยวกับปัญหาการให้คำจำกัดความและการกำหนดเขตแดนห้วง

อวกาศ

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความและการกำหนดเขตแดนเกี่ยวกับอวกาศ (outer space) ได้รับความสนใจจากองค์การสหประชาชาติ (United Nations) โดยผ่านองค์การชำนาญพิเศษคือ COPUOS เป็นผู้พิจารณาถึงประเด็นปัญหานี้มาเป็นเวลานานแล้ว นับตั้งแต่รายงานฉบับแรกของ COPUOS เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 1959 โดยทางคณะกรรมการของ COPUOS ได้กล่าวถึงปัญหาการให้คำจำกัดความคำว่าห้วงอวกาศ (The definition of outer space) ในขณะนั้น ว่ายังไม่ใช่ปัญหาทางกฎหมายที่ควรจะได้รับพิจารณาอย่างเร่งด่วนในตอนนั้น¹²² (ช่วงต้นของยุคอวกาศ) และในขณะนั้นเองข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถที่จะนำมาปรับใช้กับประเด็นปัญหานี้ได้¹²³ เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาใหม่ ดังนั้นการที่ประชาคมโลกจะพิจารณาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดเขตแดนอวกาศ ควรที่จะให้เวลาและประสบการณ์ต่างๆ เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมก่อนที่จะนำไปสู่การยอมรับถึงเขตแดนอวกาศที่กำหนดอย่างถูกต้องต่อไป รวมทั้งหลักเกณฑ์ทางกฎหมายจารีตประเพณีที่เป็นที่ยอมรับทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย¹²⁴ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 1966 ที่ประชุมสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติ ได้ออกข้อมติที่ 2222 (XXI) เรียกร้องให้คณะกรรมการด้านกิจการอวกาศขององค์การสหประชาชาติ (COPUOS) ได้เริ่มทำการศึกษเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว ที่เกี่ยวข้องกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศ¹²⁵ โดยได้มีคณะอนุกรรมาธิการด้านกฎหมาย (The Legal Sub-Committee) ของคณะกรรมการด้านกิจการอวกาศ (COPUOS) เป็นผู้ดำเนินการพิจารณาในเรื่องนี้ในขั้นแรกซึ่งต่อมาได้มีนัก

¹²² John C. Cooper, *Explorations in Aerospace law*, P.289; Ogunsola O. Ogunbanwo, *International law and outer space activities*, (Netherlands: Martinus Nijhoff, 1975) P.50; and Vladimir Kopal, *The question of defining outer space*, *Journal of Space law*, vol.8, No2 1980; p.157

¹²³ Ibid, John C. Cooper, p.289

¹²⁴ Christol C. Quimby, *The Modern International law of outer Space*, (U.S.A: Pergamon press Inc., 1982), p.438

¹²⁵ Ibid., p.439; Vladimir Kopal, "The question of defining outer Space", *J. Space. L Vol. 8* (2) 1980, p.157; and Bin Cheng, "The legal regime of Air space and outer Space: The boundary problem functionalism Versus Spatialism: The major premises," *Annals of Air and Space law*, vol. 5 1980, p. 324-325; Bin cheng, "For Delimiting Outer Space," (Mimeographed), p.232

กฎหมายและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความเห็นว่าการใช้หลักเกณฑ์ทางกฎหมาย (The Rule of law) เพียงอย่างเดียวไม่สามารถที่จะกำหนดเขตแดนอวกาศได้แน่นอนและเป็นที่ยอมรับได้¹²⁶ จึงได้มีการมอบหมายให้คณะอนุกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Scientific and Technical Sub-Committee) เข้ามาร่วมดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัญหานี้ด้วย เพื่อที่จะ (ก) ได้นำเอาหลักเกณฑ์หรือวิธีการทางด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific criteria) เข้ามาช่วยคณะอนุกรรมการทางด้านกฎหมายในการศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศ และ (ข) ได้ให้แนวความคิดต่างๆ ในการที่จะมีการเลือกเอาหลักเกณฑ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่อาจจะเป็นที่ยอมรับได้จากอนุกรรมการด้านกฎหมายเพื่อมาปรับใช้กับปัญหาในเรื่องนี้ รวมทั้งเพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของหลักเกณฑ์ต่างๆ แต่ละหลักเกณฑ์ในส่วนที่สัมพันธ์กันที่มีความเป็นไปได้เกี่ยวกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศ ที่ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีในอนาคตต่อไป¹²⁷ แต่อย่างไรก็ตามคณะอนุกรรมการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีมติส่วนใหญ่ของคณะอนุกรรมการฯ ออกมาว่า “ในขณะที่หลักเกณฑ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่สามารถที่จะนำมาพิจารณาเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศได้อย่างถูกต้องและเป็นที่สุดได้”¹²⁸ แต่อย่างไรก็ตามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้คำจำกัดความและหรือการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศก็ยังคงได้มีการพิจารณากันมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวันที่ 14-27 สิงหาคม 1968 ณ กรุงเวียนนา ได้มีการจัดประชุม The United Nations Outer Space Conference ขึ้นเพื่อพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศ ถึงแม้ว่าในการประชุมครั้งนี้จะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จก็ตาม แต่ผู้แทนของประเทศต่างๆ รวมทั้งนักกฎหมายและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านต่างก็ได้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญในอันที่จะสร้างหรือกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอวกาศและห้วงอากาศขึ้นมา¹²⁹ และสำหรับประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศ (The Definition of Outer Space) นี้ยังคงได้มีการดำเนินการศึกษาโดยคณะอนุกรรมการ

¹²⁶ Ogunsola O. Ogunbanwo, *International law and Outer Space activities*, P.52 ; John C. Cooper, *Exploration in Aerospace law* , p.289

¹²⁷ Bin cheng, “For Delimiting outer space”, (Mimeographed), p.233 ; and Ogunsola O. Ogunbanwo, *International law and Outer Space activities* , p.54

¹²⁸ Ibid., Ogunsola O. Ogunbanwo, P.54 ; and Vladimir kopal, “The question of Defining Outer Space”, *J. Sapce. L* Vol. 8 (2) 1980, p.158-159

¹²⁹ Ibid., Ogunsola O. Ogunbanwo, p.55

การด้านกฎหมายของ COPUOS อยู่ต่อไป โดยได้มีการเปลี่ยนชื่อหัวข้อในการพิจารณาไปตามช่วงเวลาของพัฒนาการทางด้านกิจการอวกาศและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเช่นในปี ค.ศ. 1970^{*} และ 1977^{**} ได้มีการประชุมพิจารณาในหัวข้อเรื่องการให้คำจำกัดความและหรือการกำหนดเขตแดน

---

^{*} The 1970 background paper: "The foregoing survey shows that the problem of the definition and / or delimitation of outer space is of great complexity. While it may be said that there are two basic approaches--spatial and functional-- to the problem, a variety of criteria under the one or the other approach have been proposed both in and outside the United Nations. However, neither the two basic approaches nor any combination of the criteria seem to have gained general support. Various proposals for an arbitrary delimitation of air space and outer space have also failed to achieve that purpose.

Apart from the question of possibility of defining outer space, consideration has also been given to the question of the need to define outer space. On the one hand, it has been maintained that a definition of outer space is urgently needed for the proper implementation of the existing and future international instruments. On the other hand, it has been observed that the absence of such a definition has not caused any controversy among states or adversely affected the implementation of the international instruments concluded so far in the field of outer space. The view has also been expressed that while a definition of outer space is needed, there should be no haste in working it out since it requires further study.

”

^{**} The "Conclusions" of the 1977 Addendum are as follows: "As can be seen from the foregoing, in the period under review, the Question of the definition and / or delimitation of outer space has retained its great complexity. In spite of certain modifications of and additions to the spatial and functional approaches these two basic avenues for solving the problem in accordance with a variety of known criteria still seem to dominate the reasoning of governments, scholars and united nations bodies. As before, none of the suggested approaches or their combination has so far met with general acceptance although several states expressed their considered preference for establishing the air - outer space boundary at an altitude between 90 and 100 km. Above the sea level. At the same time certain equatorial states have introduced a new element into the mosaic of ideas relating to the definition and / or delimitation by claiming sovereignty over parts of the geostationary orbit at 35,700 km. above their territories."

On the other hand, two opposite views as to the urgency to define and / or delimit outer space continue to persist. The view is also held that there should be a uniform legal regime for air and outer space, which dispenses with the need for the definition and / or delimitation of outer space altogether."

ของห้วงอวกาศและกิจกรรมต่างๆ ในอวกาศ (The Definition and / or Delimitation of outer space and outer space activities) และในปี ค.ศ. 1978 กับ ค.ศ. 1979 ได้มีการกำหนดหัวข้อเรื่องในการดำเนินการศึกษาคือ เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการให้คำจำกัดความและหรือการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศและกิจกรรมต่างๆ ในอวกาศซึ่งรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ (Matters Relating to the Definition and / or Delimitation of Outer Space and Outer Space Activities, Bearing in Mind, Inter alia, Questions Relating to the Geostationary Orbit)¹³⁰ เพราะว่าในขณะที่นั้นได้มีการเรียกร้องอธิปไตย (Sovereignty) ของรัฐที่อยู่ในแนวเขตเส้นศูนย์สูตร โดยรัฐเหล่านั้นได้อ้างว่าวงโคจรสถิตย์จะต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจ (Jurisdiction) ของรัฐตน ซึ่งปัญหาที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์นี้มีความใกล้เคียงกับปัญหาการให้คำจำกัดความและการกำหนดและเขตแดนห้วงอวกาศเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับปัญหาการให้คำจำกัดความและหรือการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศ รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ ก็ยังคงได้รับการพิจารณามาตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาโดยคณะอนุกรรมการฝ่ายกฎหมายในปี ค.ศ. 1981, 1983, 1985 และ 1987 ฯ แต่ประเด็นปัญหานี้ก็ยังไม่สามารถแก้ไขได้¹³¹ แต่อย่างไรก็ตามองค์การสหประชาชาติโดยเฉพาะ COPUOS เองได้พยายามที่จะดำเนินการในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องและนอกจากนี้องค์การชำนาญพิเศษของสหประชาชาติ คือสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (I.T.U) เองก็ได้ให้ความสนใจศึกษาปัญหานี้ด้วยเช่นกัน ในแง่ของทางด้านกฎหมายและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจและใช้ประโยชน์จากอวกาศ¹³²

¹³⁰ Christol C. Qimby, The Modern international law of outer Space , p.440

¹³¹ Department of Public Information United Nations, Yearbook of the United Nations, (New York : Martinus Nijhoff publishers) , vol. 35 : 1981, p.123-124 ; vol. 37 : 1983 , p. 99-100 ; vol. 39 : 1985, p.105; and vol. 41 : 1987, p.100-101

¹³² Ibid, Yearbook of the United Nations, (vol. 39 : 1985) P.105 ; and Christol C. Qimby, The Modern international law of outer space, p.440

3.2.2.4. การกำหนดเขตแดนส่วนที่เป็นห้วงอวกาศ (a part of outer space)

กฎหมายระหว่างประเทศโดยทั่วไปแล้วถือเอาว่าโลก [(The world) ซึ่งรวมถึงห้วงอวกาศและเทห์วัตถุทั้งหลาย] สามารถถูกแบ่งดินแดนบริเวณต่างๆ ออกได้เป็น 3 สถานะคือ :

1. ดินแดนอาณาเขตของรัฐ (national territory) ได้แก่บริเวณที่รัฐเป็นเจ้าของหรือมีการอ้างสิทธิเหนือบริเวณนั้นแล้ว
2. ดินแดนนอกพาณิชย์ (territorium extra commercium) ได้แก่ ดินแดนที่รัฐต่างๆ ไม่สามารถอ้างเอาเป็นของตนหรือไม่อาจมีเจ้าของได้
3. ดินแดนที่ไม่มีเจ้าของ (territorium nullius) ได้แก่ดินแดนที่ไม่มีเจ้าของหรือยังไม่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐใดตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ แต่อาจมีรัฐเข้าถือครองและเข้าเป็นเจ้าของได้¹³³

นอกจากนี้แล้วยังมีสถานะของดินแดนอันใหม่ คือ บริเวณที่เป็นมรดกร่วมกันของมนุษยชาติ (The common heritage of mankind or territorium commune humanitatis) เป็นบริเวณที่ไม่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐหนึ่งรัฐใด ซึ่งได้ถูกแนะนำโดย Huber ในการนำมาใช้กับกฎหมายระหว่างประเทศของ The Moon Treaty ในปี ค.ศ. 1979 หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าดินแดนนอกพาณิชย์กับดินแดนที่เป็นมรดกร่วมกันของมนุษยชาตินั้นมีสถานะเหมือนกันคือ เป็นดินแดนที่ไม่สามารถมีการอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของโดยรัฐต่างๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตามแนวความคิดเกี่ยวกับมรดกร่วมกันของมนุษยชาติยังคงขาดการให้คำจำกัดความที่ถูกต้องชัดเจนและโดยหลักการแล้วหวังเพียงที่จะนำเอาแนวความคิดนี้ไปใช้ในการจัดการ, การใช้ประโยชน์, การแบ่งปันเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลักโดยเฉพาะในบริเวณที่มีปัญหาโดยให้ประชาคมระหว่างประเทศ (The international community) เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ไม่ละเลยสิทธิริเริ่มและดุลพินิจต่างๆ ของรัฐใดรัฐหนึ่งที่ได้ดำเนินการเองเพียงรัฐเดียวหรือหลายรัฐ¹³⁴

¹³³ Bin Cheng, "For Delimiting Outer Space", P.246 ; Bin Cheng, "The legal regime of Air space and outer space : The boundary problem functionalism versus spatialism : The major premises," p. 336-337 ; and Hugh M. Kindred, J.G. Castel and Ivan A. Vlasic , International law Chiefly as Interpreted and Applied in Canada, (Canada : Canadian Cataloguing in Publication Data, Fifth edition, 1993) ,p.325

¹³⁴ Ibid, Bin Cheng, p.247

Ibid, Bin Cheng, p.337

Ibid, Hugh M. Kindred, J.G. Castel and Ivan A. Vlasic, p.326

ดังนั้นหากพิจารณาตามหลักของกฎหมายระหว่างประเทศแล้วจะเห็นได้ว่า ห้วงอวกาศ (outer space) เป็นบริเวณนอกพาณิชย์¹³⁵ หรือทรัพย์สินนอกพาณิชย์ (Res extra commercium) และถึงแม้ว่าสนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space treaty 1967) จะมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ควบคุมกิจกรรมต่างๆ ของรัฐทั้งหลายในห้วงอวกาศและจะไม่ได้ให้คำจำกัดความคำว่า อวกาศ (outer space) ก็ตาม แต่สนธิสัญญานี้ก็ถือว่าห้วงอวกาศทั้งหมด (รวมถึงดวงจันทร์และเทหวัตถุทั้งหลาย) เป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ ไม่อยู่ในอำนาจของรัฐอื่นใดที่จะเข้ายึดครอง หรือถือว่าอยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐ เช่นกัน

แม้ว่าเราจะรู้ถึงสถานะทางกฎหมายของห้วงอวกาศ (Legal status of outer space) แล้วก็ตาม แต่ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนส่วนที่เป็นอวกาศ (the delimitation of outer space) ยังคงมีอยู่ การที่เราจะแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศนั้น ได้มีแนวความคิดที่แตกต่างกันหลายแนวความคิดในการที่จะกำหนดว่าที่ใดหรือจุดใดเป็นจุดที่เริ่มต้นของห้วงอวกาศ ซึ่งแนวคิดหลักๆ ที่สำคัญมีอยู่ 2 วิธีคือ :

(ก.) The Spatial approach (แนวความคิดเกี่ยวกับระยะอวกาศ)

(ข.) The functional approach (แนวความคิดใช้ประโยชน์จากน่านฟ้า)

ก. The Spatial approach (แนวความคิดเกี่ยวกับระยะอวกาศ)

วิธีนี้พยายามที่จะสร้างหรือกำหนดเขตแดนที่ต่ำสุดของห้วงอวกาศ (The lowest boundary of outer space) ซึ่งเป็นเรื่องของกาหนดความสูง โดยได้นำเอาทฤษฎีที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของ COPUOS มาเป็นบรรทัดฐาน (criteria) ในการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศ ซึ่งประกอบไปด้วยทฤษฎีดังต่อไปนี้ :¹³⁶

¹³⁵ the Georgetown Space Law Group, the geostationary orbit: legal, technical and political issues surrounding its use in the World telecommunications, Case W. Res. J. Int'l L. Vol. 16 (1984) p. 236

¹³⁶ Marietta Benko, Willem de Graaff and Gijsbertha C.M. Reijnen, Space law in the United Nations, (Netherlands : Martinus Nijhoff publishers. 1985) , p.127

๑. ทฤษฎีว่าด้วยแรงดึงดูดของโลก (The Earth' gravitational theory)¹³⁷ ทฤษฎีนี้มุ่งเน้นถึงความปลอดภัยของรัฐเป็นหลัก โดยตั้งข้อสมมุติฐานไว้ว่าความมั่นคงของรัฐสามารถที่จะได้รับอันตรายจากวัตถุที่ตกสู่พื้นดิน หากวัตถุนั้นยังอยู่สูงมากขึ้นเท่าใด ก็จะยิ่งทำความเสียหายแก่รัฐเจ้าของแผ่นดินมากขึ้นเท่านั้น ทฤษฎีนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Rinck และ Kroell โดยที่ Kroell ได้เสนอแนวความคิดของเขาว่า “อธิปไตยของรัฐขยายไปจนถึงที่ซึ่งแรงดึงดูดของโลกมีค่าเท่ากับศูนย์ (หรืออีกนัยหนึ่งก็คือบริเวณที่น้ำหนักของวัตถุหมดความหมาย)”¹³⁸ โดยสรุปแล้วทฤษฎีนี้กำหนดว่าอธิปไตยของรัฐควรอยู่ภายในเขตที่มีแรงดึงดูดของโลกเท่านั้น ส่วนจุดหรือบริเวณที่แรงดึงดูดของโลกมีค่าเท่ากับศูนย์นั้นเป็นจุดเริ่มต้นของห้วงอวกาศ แม้ว่าทฤษฎีแรงดึงดูดของโลกจะเป็นที่เข้าใจง่าย แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นเรื่องยากในการที่จะกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศ เพราะทฤษฎีนี้ไม่มีความแน่นอนคงที่¹³⁹ ด้วยเหตุที่แรงดึงดูดของโลกย่อมเพิ่มขึ้นและลดลงเป็นสัดส่วนผกผันกับระยะทาง เพราะฉะนั้นจุดที่แรงดึงดูดของโลกมีค่าเท่ากับศูนย์พอดีจึงไม่มี¹⁴⁰ ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วทฤษฎีแรงดึงดูดของโลกจึงได้ถูกปฏิเสธโดยวิธีการหรือศาสตร์ของทางด้านกฎหมายอวกาศอย่างสิ้นเชิง¹⁴¹

๒. ทฤษฎีว่าด้วยบรรยากาศ (The atmosphere theory) ทฤษฎีนี้เสนอว่าห้วงอวกาศเริ่มต้นขึ้นเหนือบริเวณตรงจุดที่สถานะของบรรยากาศโลก (The terrestrial atmosphere) ได้สิ้นสุดลง¹⁴² ปัญหาสำคัญของทฤษฎีว่าด้วยบรรยากาศ ที่ว่าจะสิ้นสุดตรงไหนนั้น ได้มีแนวความคิดหลัก

¹³⁷ Nicolas M.Matte, *Aerospace law*, p.31 ; Gyula Gal, *Space law*, p.71 ; I.H. Ph Diederiks-Verschuur, *Similarities with and differences between air and space law primarily in the field of private international law*, R.D.C. 172 (1981), p.337 ; และ ปรัชญา เวสารัชช, “อธิปไตยเหนือน่านฟ้า”, p.50

¹³⁸ Ibid, Nicolas M.Matte, p.31

Ibid, Gyula Gal, p.71

Ibid, ปรัชญา เวสารัชช, p.50

¹³⁹ I.H.Ph. Diederiks-Verschuur, “Differences between air and space law”, R.D.C. 172 (1981), p.337

¹⁴⁰ ปรัชญา เวสารัชช, “อธิปไตยเหนือน่านฟ้า”, p.50

¹⁴¹ Gyula Gal, *Space law*, p.72-73

¹⁴² Ibid., p.73

สองแนวความคิดมาสนับสนุนทฤษฎีนี้คือ (ก) แนวความคิดเกี่ยวกับจุดสูงสุดของอธิปไตยของรัฐ (The upper limit of national Sovereignty) ซึ่งแนวความคิดนี้จะพิจารณาจาก อนุสัญญากรุงชิคาโก และอนุสัญญากรุงปารีส เกี่ยวกับความหมายของคำว่าห้วงอากาศ (Air space หรือ espace atmospherique) ที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 1 ของทั้งสองอนุสัญญา ว่าหมายถึงบริเวณที่เป็นบรรยากาศของโลกที่อยู่สูงขึ้นไปเหนืออาณาเขตของรัฐ และยอมรับว่ารัฐทั้งหลายมีอธิปไตยในห้วงอากาศเหนือดินแดนอาณาเขตของรัฐคน โดย V. Mandl ได้ แสดงความเห็นโดยยอมรับว่าอธิปไตยของรัฐตามกฎหมายระหว่างประเทศนั้น รวมถึงเขตบรรยากาศของโลกด้วย และถือว่าเขตอำนาจของรัฐทั้งหลายไม่ควรที่จะเกินกว่าชั้นบรรยากาศของโลก และนอกจากนี้ Mandl ยัง แสดงความเห็นอีกว่าจุดที่ห้วงอากาศสิ้นสุด ก็คือจุดที่อาณาเขตอธิปไตยของรัฐสิ้นสุดด้วย¹⁴³ ซึ่งแนวความคิดของ Mandl ก็สอดคล้องกับ Cooper แต่แนวความคิดนี้ ก็ได้รับการคัดค้านจาก A.Meyer โดย Meyer แสดงให้เห็นว่าห้วงอากาศควรที่จะถูกจำกัดอยู่ในบริเวณที่มีอากาศหนาแน่นเพียงพอที่อากาศยานสามารถขับเคลื่อนได้ หรือเป็นบริเวณที่พบว่ามีอากาศ (Air) อยู่ แนวความคิดนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจาก Welf Heinrich, B.Cheng และ D.Goedhuis¹⁴⁴ และ (ข) แนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งชั้นบรรยากาศของโลก (The division of atmosphere into layers) เขตชั้นบรรยากาศที่หุ้มห่อโลกมีอยู่ด้วยกัน 5 ชั้น คือ :

- (a) เรียกว่าชั้น Troposphere มีระยะอยู่ตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงความสูงประมาณ 10 กิโลเมตร
- (b) เรียกว่าชั้น Stratosphere มีระยะอยู่ตั้งแต่ 10 กิโลเมตร จนถึงความสูงประมาณ 40 กิโลเมตร
- (c) เรียกว่าชั้น Mesosphere มีระยะอยู่ตั้งแต่ 40 กิโลเมตร จนถึงความสูงประมาณ 80 กิโลเมตร
- (d) เรียกว่าชั้น Thermosphere มีระยะอยู่ตั้งแต่ 80 กิโลเมตร จนถึงความสูงประมาณ 375 กิโลเมตร

¹⁴³ Ibid, p.73

¹⁴⁴ Ibid, p.74-75

(e) เรียกว่าชั้น Exosphere. มีระยะอยู่ตั้งแต่ประมาณ 375 กิโลเมตรขึ้นไป¹⁴⁵

เฉพาะในส่วนที่เป็นห้วงอากาศหรือบรรยากาศเท่านั้นที่อยู่ใต้อธิปไตยของรัฐส่วนที่อยู่เหนือขึ้นไปคืออวกาศ แต่การที่จะกำหนดเขตแดนสูงสุดของชั้นบรรยากาศ Exosphere นั้น มิใช่เรื่องง่ายถึงแม้ว่าจะเคยมีนักวิทยาศาสตร์ได้กำหนดไว้ที่ความสูง 600 กิโลเมตรและบางท่านก็กำหนดไว้ที่ 60,000 กิโลเมตรก็มี นอกจากนี้แล้วก็ยังมีความคิดใหม่ๆ เสนออีกว่า เขตแดนของบรรยากาศโลกนั้นสามารถค้นพบได้ที่ความสูงหรือระยะห่างประมาณ 13 ถึง 15 เท่าของเส้นรัศมีของโลกหรือประมาณ 70,000 ถึง 100,000 กิโลเมตร¹⁴⁶ แต่อย่างไรก็ตามได้มีนักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียงคือ W.Jenks ได้แสดงความเห็นว่าชั้นบรรยากาศของโลกคือชั้น Troposphere และชั้น Stratosphere ควรที่จะถือว่าเป็นห้วงอากาศ (Air Space) ส่วนชั้นบรรยากาศอื่นๆ ที่อยู่สูงกว่าถือว่าเป็นห้วงอวกาศ (Outer Space)¹⁴⁷

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าทฤษฎีว่าด้วยบรรยากาศนั้นมีปัญหาที่สำคัญคือไม่สามารถที่จะกำหนดให้ชัดเจนลงไปได้ว่าบรรยากาศของโลกสิ้นสุด ณ ความสูงระดับใด จึงทำให้ทฤษฎีนี้ไม่เป็นที่ยอมรับให้ถือปฏิบัติ¹⁴⁸

๓. ทฤษฎีที่วางแปลนท้องฟ้าที่เดินอากาศได้ (theory of navigable air space or the maximum altitude of aircraft flight) ทฤษฎีนี้ ถือว่ารัฐทุกรัฐมีสิทธิและอธิปไตยสมบูรณ์โดยเด็ดขาดเหนือ่านฟ้าของตนจนถึงระดับความสูงที่ยานบินสามารถบินขึ้นไปถึงได้ โดยนักวิชาการได้วิเคราะห์ว่าเขตจำกัดของห้วงอากาศสูงสุดที่อากาศยานสามารถบินขึ้นไปถึงได้นั้นอยู่ที่ความสูงประมาณ 60 กิโลเมตรจากพื้นโลก¹⁴⁹ นอกจากนี้แล้วทฤษฎีนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจาก Smirnoff ที่ได้กล่าวไว้ใน the Second Colloquium on the law of outer space : ว่า "the outer space begins

¹⁴⁵ Ibid., p.76-78 ; and John C.Hogan, Legal Terminology for The atmosphere, Am. J. Int'l L. Vol. 51, 1957, p.368

¹⁴⁶ Ibid., p.78

¹⁴⁷ Ibid., p.75

¹⁴⁸ ปรัชญา เวสารัชช, "อธิปไตยเหนือ่านฟ้า" p.52

¹⁴⁹ I.H.Gh. Diederiks-Verschoor, "Differences between Air and Space law," R.D.C. 172

where ceases the possibility to fly for the propelled and jet planes deriving support in the atmosphere from the reaction of the air"¹⁵⁰ และแนวความคิดของ Cebis ก็ได้สนับสนุนทฤษฎีนี้เช่นกัน โดยได้แสดงความคิดเห็นว่าเขตแดนที่จำกัดของห้วงอากาศไม่ควรที่จะต่ำกว่าชั้นบรรยากาศของโลกที่อากาศยานสามารถขับเคลื่อนไปได้แต่อย่างไรก็ตาม Evgeniev และ Krylov ได้แสดงความคิดเห็นว่าเขตแดนสูงสุดของห้วงอากาศนั้นยังคงไม่สามารถที่จะแบ่งได้¹⁵¹ โดยเหตุที่ระดับความสูงตามทฤษฎีนี้ไม่อาจกำหนดให้แน่นอนได้ เพราะขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางเทคโนโลยี¹⁵² ดังนั้นขอเสนอตามแนวทฤษฎีนี้จึงไม่ได้รับการยอมรับ

๔. ทฤษฎีเส้นพอนคาร์มาน (Theory of the von karman line) ทฤษฎีนี้ A.C. Haley ได้เป็นผู้ตั้งชื่อเพื่อใช้เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนของห้วงอากาศและห้วงอวกาศซึ่งเป็นการให้เกียรติหลังจากที่ Theodor von Karman ได้เป็นผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ว่าแรงหนุนของอากาศ (The aerodynamic lift) จะลดลงในระดับความสูงประมาณ 55 ไมล์ (80 ถึง 100 กิโลเมตร) ซึ่งเป็นสัดส่วนผกผันกับระดับความสูง เนื่องจากยิ่งสูงขึ้นอากาศก็ยิ่งมีความหนาแน่นน้อยลงทุกทีการที่อากาศยานหรือยานบินจะยังคงบินอยู่ต่อไปได้เมื่อแรงหนุนของอากาศลดลงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับผลต่างระหว่างน้ำหนัก (Weight) กับแรงหนุน (aerodynamic lift) ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นแรงสู่ศูนย์กลาง (centripetal force) มีผลให้อากาศยานหรือยานอวกาศสามารถบินต่อไปได้ เมื่อยานฯ ได้บินอยู่ในระดับความสูงประมาณ 275,000 ฟุต (83 กิโลเมตร) และวิ่งด้วยความเร็ว 25,000 ฟุตต่อวินาที หรือประมาณ 7 กิโลเมตรต่อวินาที แรง Kepler จะเข้าแทนที่แรงหนุนของอากาศ¹⁵³ ทฤษฎีเส้นพอนคาร์มานนี้ไม่สามารถช่วยกำหนดเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐได้แน่นอน เพราะระดับความสูงที่ทฤษฎีนี้เสนอมานั้นขึ้นอยู่กับขนาดของยานบินและความหนาแน่นของบรรยากาศในระดับแรงเหวี่ยงของ Kepler ที่จะสามารถรับช่วงผลึกคั่นให้ยานบินนั้นพุ่งต่อไปได้ นอกจากนี้เส้นพอนคาร์มาน (Von Karman line) ยังคงแปรเปลี่ยนไปไม่คงที่กับสภาวะบรรยากาศ แบบของ

¹⁵⁰ Gyula Gal, Space law, p.83

¹⁵¹ Ibid., p.81

¹⁵² ปรึกษา เวสารัชช์, "อธิปไตยเหนืออวกาศ" p.53 ; และ I.H.Ph Diederiks-Verschoor

"Differences between Air and Space law", p.336

¹⁵³ Ibid., ปรึกษา เวสารัชช์, P.54; Ibid., I.H.Ph Diederiks-Verschoor, p.336 and Gyula Gal,

Space law, p.86-88

ยานบินและวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีของยานบิน¹⁵⁴ ดังนั้นทฤษฎีเส้นพอนคาร์มานจึงไม่อาจกำหนดเส้นเขตแดนระหว่างห้วงอากาศและห้วงอวกาศให้แน่ชัดได้

๕. ทฤษฎีว่าด้วยจุดต่ำสุดของวงโคจรดาวเทียม¹⁵⁵ (Theory of the lowest perigee of an orbiting satellite) ทฤษฎีนี้ถือว่าบริเวณหรือระดับที่ดาวเทียมสามารถโคจรได้ใกล้ซิดโลกมากที่สุด เป็นบริเวณที่แบ่งเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศ โดยทฤษฎีนี้ถือว่าอธิปไตยของรัฐไม่อาจขยายไปเกินระดับที่ดาวเทียมใช้งานปกติสามารถโคจรอยู่ได้โดยไม่ได้รับความเสียหายจากการเสียดสีกับบรรยากาศ วงโคจรดังกล่าวนี้มีความสูงจากพื้นโลกประมาณ 100 ถึง 160 กิโลเมตร ทฤษฎีนี้ ถือได้ว่าเป็นทฤษฎีที่ยุติสมเหตุสมผลมากที่สุดและได้รับการสนับสนุนจากประเทศทั้งหลาย¹⁵⁶ รวมทั้งจากนักวิชาการอีกหลายท่าน เช่น G.P. Zadorozhny, R.Jastrow, Professor de Jager ของ COSPAR (Committee on Space Research) และ C.G Fenwick ฯลฯ โดยเฉพาะ Fenwick ได้ยืนยันว่า ดาวเทียมนั้นจะไม่ทำการระเหิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศอย่างแน่นอน ตราบเท่าที่ตัวดาวเทียมเองได้ลอยอยู่ในวงโคจรในระดับความสูงของตนเองที่ใช้ในการโคจรเพื่อใช้งานปกติ¹⁵⁷ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีการตกลงกันแน่นอนว่าความสูงระดับใดที่ดาวเทียมจะสามารถลอยตัวโคจรอยู่รอบโลกได้โดยที่จะไม่ต้องได้รับความเสียหายจากแรงเสียดสีกับบรรยากาศของโลก ได้มีนักวิชาการบางท่านมีความเห็นขัดแย้งว่าเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศที่ถือเอาวงโคจรต่ำสุดของดาวเทียมเป็นหลักนี้สูงเกินไปและอาจจะเป็นเหตุขัดขวางความพยายามในการค้นคว้าและพัฒนาทางด้านอวกาศของประเทศทั้งหลายเพราะว่าการส่งดาวเทียมหรือวัตถุอื่นใดขึ้นสู่อวกาศนั้นมิได้ส่งขึ้นเป็นเส้นตรงออกไปถึงอวกาศเลย แต่จะต้องส่งขึ้นเป็นวงโค้งออกไปโดยอาจจะผ่านน่านฟ้าของประเทศอื่นได้ หากไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในการส่งจรวดขึ้นสู่อวกาศแล้ว รัฐที่อยู่ใกล้ซิดจะอ้างเหตุละเมิดน่านฟ้าอธิปไตยก็ได้¹⁵⁸

¹⁵⁴ Ibid., ปรัชญา เวสารัชช, p.54 and Ibid., I.H.Ph Diederiks-Verschoor, p.336-337

¹⁵⁵ Ibid., I.H.Ph Diederiks-Verschoor, p.337 ; Gyula Gal, Space law, p.85-86

¹⁵⁶ Marietta Benko, Willem de Graaff and Gijsbertha C.M.Reijnen, Space law in the United Nations, p.127

¹⁵⁷ Gyula Gal, Space law, p.86

¹⁵⁸ ปรัชญา เวสารัชช, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า", p.54

๖. ทฤษฎีการแบ่งเขตชั้นของอวกาศ (The Division of Space into zones or layers) ทฤษฎีนี้ถือว่าห้วงอวกาศ (outer space) เริ่มที่จุดความสูงประมาณ 240 กิโลเมตร เหนือระดับน้ำทะเลขึ้นไป และในขณะเดียวกัน ห้วงอากาศ (air space) นั้นสามารถขยายสูงขึ้นไปจนถึงจุดความสูงประมาณ 150 กิโลเมตร ส่วนบริเวณที่ว่างในช่องความสูงระหว่าง 150 ถึง 240 กิโลเมตรนั้น เรียกว่า เขต "Mesospace" โดยที่เขตชั้น Mesospace นี้เป็นเขตชั้นกลางระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่าทฤษฎีนี้เหมือนกับการแบ่งเขตการใช้ยานอวกาศโดยทางทะเล โดยรัฐทั้งหลายต้องยอมรับกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่สร้างขึ้นใหม่และจะนำเอามาใช้กับการแบ่งเขตนี้ ดังนั้นการแบ่งเขตของชั้น Mesospace อาจจะไปสู่ความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องสิทธิในการตีความหลักเกณฑ์ หรือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ เพราะเหตุว่าการแบ่งเขตโดยใช้ทฤษฎีนี้ให้แน่นอนเป็นเรื่องพันวิสัยเนื่องด้วยน่านฟ้า นั้น ไม่มีจุดใดเป็นหลักให้วัดได้ง่ายๆ¹⁵⁹

๗. ทฤษฎีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ (Theory of effective control) ทฤษฎีนี้ถือว่ารัฐทั้งหลายสามารถที่จะอ้างอำนาจอธิปไตยเหนือน่านฟ้าของรัฐตนภายในขอบเขตที่รัฐตนเองสามารถควบคุมอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่น G.A. Osnitskaya ได้เสนอไว้ว่า "เขตบรรยากาศที่อยู่เกินกว่าที่รัฐจะสามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นพึงถือเป็นเขตเสรี"¹⁶⁰ นอกจากนี้แล้วในปี ค.ศ. 1951 J.C. Cooper ได้ยอมรับเกี่ยวกับทฤษฎีนี้โดยถือว่าอธิปไตยของรัฐสามารถที่จะขยายสูงขึ้นไปถึงจุดที่ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของรัฐได้เจริญก้าวหน้า เพียงพอที่รัฐสามารถควบคุมน่านฟ้าเหนือรัฐของตนได้¹⁶¹

อย่างไรก็ตามทฤษฎีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพนี้ได้รับการวิจารณ์ต่อต้านหลายประเด็น คือ รัฐทั้งหลายมิได้มีสมรรถภาพเท่าเทียมกันในการควบคุมและคุ้มครองห้วงบรรยากาศของตน ถ้าถือตามทฤษฎีนี้แล้ว เส้นเขตน่านฟ้าของแต่ละรัฐก็ย่อมจะไม่เท่ากัน¹⁶² เพราะรัฐที่มีอำนาจและความร่ำรวย รวมทั้งที่มีพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่ดีกว่าจะได้เปรียบรัฐที่ด้อยกว่า

¹⁵⁹ I.H.Ph. Diederiks-Verschoor, "Differences between Air and Space law, R.D.C. 172 (1981) p.337

¹⁶⁰ ปรัชญา เวสารัชช์, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า", p.56

¹⁶¹ Gyula Gal, Space law, p.90-91

¹⁶² ปรัชญา เวสารัชช์, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า", p.56

ซึ่งจะทำให้ขัดกับหลักกฎหมายในเรื่องของสิทธิเท่าเทียมกัน (equal rights) ที่ได้กำหนดไว้ในกฎบัตรขององค์การสหประชาชาติที่ได้บัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 วรรคที่ 2 ว่า “เพื่อพัฒนาสัมพันธไมตรีระหว่างชาติทั้งปวง โดยยึดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันและการกำหนดเจตจำนงของตนเองแห่งประชาชนทั้งปวงเป็นมูลฐาน และจะได้ดำเนินมาตรการในอันเหมาะสมอย่างอื่น ๆ เพื่อเป็นกำลังแก้สันติภาพสากล”¹⁶³

๘. แนวความคิดการกำหนดเขตแดนน่านฟ้าโดยตามแต่จะตกลงกัน (Arbitrary Concept)

แนวความคิดนี้ตัวแทนของประเทศฝรั่งเศส ได้เสนอเป็นครั้งแรกที่กรุง Geneva ในระหว่างที่มีการประชุม ครั้งที่ 6 ของคณะอนุกรรมการด้านกฎหมายของ COPUOS ระหว่างวันที่ 19 มิถุนายน ถึง 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1967 ตามที่สมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้มีข้อมติที่ 2222 (XXI) และมอบให้ COPUOS ได้ดำเนินการพิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความของห้วงอวกาศ โดยเห็นว่าการกำหนดเขตแดนน่านฟ้า ระหว่างห้วงอวกาศกับห้วงอวกาศนั้น เป็นสิ่งจำเป็น ถ้าหากการกำหนดเขตแดนน่านฟ้าไม่สามารถที่จะทำได้โดยใช้วิธีทางด้านวิทยาศาสตร์แล้วก็สามารถใช้หลักเหตุผลและหลักตรรกศาสตร์มาใช้ในการกำหนดเขตแดนได้ โดยที่การกำหนดเขตแดนน่านฟ้านี้ต้องยอมรับสิทธิของรัฐทั้งหลายในห้วงอวกาศ และรัฐทั้งหลายเหล่านั้นจะต้องมีหน้าที่ ที่จะต้องไม่กระทำการใดๆ เป็นการแทรกแซงต่อกิจกรรมต่างๆ ของรัฐอื่นที่ได้ดำเนินการโดยสันติในห้วงอวกาศ¹⁶⁴ ซึ่งถือได้ว่าการกำหนดเขตแดนหรือการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศนี้จะไม่เป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอวกาศ ซึ่งต่อมาก็ได้มีนักวิชาการกลุ่มหนึ่งเสนอให้ลากเส้นๆ หนึ่งหรือหลายเส้น ในระดับความสูงเท่าใดก็ได้แล้วแต่จะตกลงกันโดยไม่คำนึงถึงหลักเกณฑ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ การเมือง หรือเศรษฐกิจ โดยเส้นที่ลากนี้ไม่จำเป็นต้องตรงกับเส้นแบ่งเขตชั้นบรรยากาศของโลกด้วย¹⁶⁵ และในปี ค.ศ. 1978 สหภาพโซเวียตก็ได้เสนอรายงานเกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศต่อ

¹⁶³ L.H.Ph. Diederiks-Verschoor, "Differences between Air and Space law, R.D.C. 172 (1981) p.337

¹⁶⁴ Ogunsoola O.Ogunbanwo, *International law and Outer Space Activities*, p.51

¹⁶⁵ ปรัชญา เวสารัชช์, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า", p.57

COPUOS เช่นกันโดยใช้วิธีการกำหนดเส้นแบ่งเขตแดนที่แน่นอนระหว่างห้วงอวกาศกับห้วงอากาศ ที่ความสูง 100-110 กิโลเมตร นับจากระดับน้ำทะเลโดยที่ข้อเสนอของสหภาพโซเวียตนี้ ได้รับการยอมรับจากตัวแทนส่วนใหญ่ของรัฐทั้งหลายใน COPUOS ด้วย¹⁶⁶

ข้อดีของการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศโดยใช้วิธีการตกลงกันเองนี้ คือไม่ต้องคอยเปลี่ยนแปลงบ่อย จะเปลี่ยนก็ต่อเมื่อรัฐส่วนใหญ่เห็นชอบตกลงกันให้มีการเปลี่ยน นอกจากนี้อธิปไตยของรัฐทั้งหลายก็จะสูงเท่ากันหมด ซึ่งเป็นการยุติธรรม¹⁶⁷ การกำหนดแบ่งเขตแดนห้วงอวกาศ โดยอาศัยความตกลงกันนี้ มีทางเป็นไปได้สูง แต่ปัญหาใหญ่ก็คือรัฐทั้งหลาย จะตกลงกันได้หรือเปล่า เพราะว่าในทางปฏิบัติรัฐแต่ละรัฐล้วนแต่มุ่งหวังเอาแต่ผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก

ข. The Functional Approach (แนวความคิดที่ใช้ประโยชน์จากน่านฟ้า)

แนวความคิดนี้เกิดขึ้นจากความล้มเหลวในความพยายามเพื่อที่จะกำหนดมาตรการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อใช้สำหรับการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศได้อย่างแน่นอนถูกต้อง ดังนั้นจึงได้มีนักกฎหมายหลายท่าน ได้แสดงแนวความคิดที่ใช้ประโยชน์จากน่านฟ้ามาพิจารณาแทนแนวความคิดเกี่ยวกับระยะอวกาศ (The Spatial Approach) โดยนักกฎหมายผู้สนับสนุนแนวคิดที่ใช้ประโยชน์จากน่านฟ้านี้ ได้ปฏิเสธถึงความจำเป็นสำหรับการกำหนดเขตแดนของห้วงอากาศและห้วงอวกาศ โดยให้เหตุผลว่าแนวคิดที่ใช้ประโยชน์จากน่านฟ้านั้นเพียงพอแล้ว ที่จะสามารถแบ่งแยกให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างกิจกรรมทางด้านการบินของอากาศยาน (aeronautical activities) และกิจกรรมทางด้านอวกาศ (astronautical activities)¹⁶⁸ พร้อมกันนี้ก็ยังมีมาตรการแก้ไขปัญห่อื่นๆ อีกที่จะสามารถคงไว้ซึ่งหลักประกันที่

¹⁶⁶ I.H.Ph. Diederiks-Verschoor, "Differences between Air and Space law, R.D.C. 172 (1981) p.337

¹⁶⁷ ปรัชญา เวสารัชช, "อธิปไตยเหนือน่านฟ้า", p.57

¹⁶⁸ Fariborz Nozari, The law of Outer Space, p.115-116 ; Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, International Space law, (Moscow : The Novosti Press Agency, 1984) tran Boris Belitzky, p.154-155 ; and I.H.Ph Diederiks-verschoor, "Differences between Air and Space law", R.D.C. 172 (1981) p.337-338

แน่นอนเกี่ยวกับเสรีภาพของห้วงอวกาศในขณะเดียวกันก็มีได้ละเอียดที่จะพิจารณาถึงแนวความคิดที่เกี่ยวกับอธิปไตยของรัฐ¹⁶⁹

แนวความคิดนี้ได้พยายามที่จะมีส่วนสร้างและพัฒนาหลักปฏิบัติทางกฎหมายอวกาศ โดยมุ่งเน้นถึงความจำเป็นสำหรับการควบคุมกิจการต่างๆ เกี่ยวกับกิจการด้านอวกาศของรัฐทั้งหลาย โดยไม่ได้คำนึงถึงแต่เพียงว่าจุดใดเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศ¹⁷⁰ ด้วยมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหานั้นไม่เพียงแต่พบในทฤษฎีใหม่ๆ เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนเพียงอย่างเดียวแต่สามารถพบได้จากหลักเกณฑ์พื้นฐานใหม่ๆ ของกฎหมายอวกาศ¹⁷¹ พิจารณาได้ว่า แนวความคิดที่ใช้ประโยชน์จากน้ำหนัก (the functional approach) เป็นผลลัพธ์ของความขัดแย้งระหว่างวัตถุประสงค์ในการกำหนดเขตแดนๆ และความเป็นไปได้ของทางด้านรูปทศน์ของเทคโนโลยี¹⁷² ซึ่งมีแนวความคิดหลักๆ ดังต่อไปนี้ คือ :

ก. กฎหมายอวกาศนำมาใช้กับกิจการขนส่งทั่วห้วงอวกาศ : ดังนั้น กฎหมายอวกาศควรที่จะถูกนำมาเอาไปใช้กับกิจการขนส่งทั้งหมดจากโลกไปสู่จุดหรือบริเวณใดบริเวณหนึ่งในห้วงอวกาศ ;

ข. ในการพิจารณาเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความคำว่าอากาศยาน (aircraft) ในภาคผนวกที่ 7 ของอนุสัญญากรุงชิคาโก ทำให้เราพิจารณาได้ว่า, ยานพาหนะทั้งหลายที่สามารถเคลื่อนที่ผ่านชั้นบรรยากาศของโลกไปได้ ควรที่จะพิจารณาว่าเป็น ยานอวกาศ (Spacecraft) ;

ค. ห้วงอากาศขยายขึ้นไปจนถึงจุดสูงสุดที่อากาศยานสามารถบินเคลื่อนที่ไปได้โดยอาศัยแรงหนุนจากมวลอากาศ ; ห้วงอวกาศเริ่มจากจุดที่ต่ำสุด ซึ่งเป็นบริเวณที่ยานอวกาศสามารถ

¹⁶⁹ Nicolas M. Matte, Aerospace law, p.45

¹⁷⁰ I.H.Ph Diederiks-verschoor, "Differences between Air and space law", R.D.C. 172 (1981)

p.338 ; and, Gennady zhukov and yuri kolosov, International Space law, tran. Boris Belitzky, p.154

¹⁷¹ Gyula Gal, Space law, p.106

¹⁷² Ibid., p.109

* Annex 7(3) of the Chicago Convention: " Aircraft is any machine that can derive support in the atmosphere from the reactions of the air other the the reaction of the air against the earth surface."

โคจรรอบโลกได้สำหรับบริเวณที่เป็นช่องว่างระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศนั้นควรที่จะเป็น "Mesospace"¹⁷³ ;

ง. กิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับอวกาศควรที่จะต้องได้รับอนุญาตในทุกระดับความสูง ครอบคลุมกระทั่งความมั่นคงของรัฐทั้งหลายจะได้รับการประกันถึงความปลอดภัยและสำหรับยานอวกาศนั้นควรที่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปฏิบัติการในอวกาศ หรือในอีกความหมายหนึ่งคือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งวัตถุขึ้นไปโคจรอยู่ในอวกาศควรที่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจหรือใช้ประโยชน์จากอวกาศ ;

จ. สนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space Treaty 1967) ถือได้ว่าเป็นสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากน่านฟ้าอย่างแท้จริงเนื่องจากว่าได้มีการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับยานอวกาศในสนธิสัญญาอวกาศถึงแม้ว่าจะปราศจากการกำหนดเขตแดนที่แน่นอนของห้วงอวกาศ¹⁷³

แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากน่านฟ้า (The functional approach) ปอข ครั้งไม่ประสบผลโดยเฉพาะการพิจารณาถึงความเหมาะสมในแง่ของพัฒนาการสำคัญที่เพิ่มขึ้นของทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในเรื่องเกี่ยวกับอากาศยานและยานอวกาศ ในปัจจุบันแนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสหราชอาณาจักรเพราะว่าจะทำให้ไม่มีความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องการทำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศเมื่อนำมาใช้กับสนธิสัญญาอวกาศ¹⁷⁴

3.2.2.5. ทางปฏิบัติระหว่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนอวกาศ

การที่สังคมโลกปราศจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับการกำหนดเขตแดนอวกาศนั้น ได้มีผู้เสนอให้มีการสร้างสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นมา โดยเฉพาะ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศแต่

¹⁷³ โปรดดูในทฤษฎีการแบ่งเขตชั้นของอวกาศ

¹⁷³ I.H.Ph Diederiks-Verschoor, "Differences between Air and space law", R.D.C. 172 (1981)

¹⁷⁴ Gennady Zhukov and Yuri Kolosov, *International Space law*, tran. Boris Belitzky, p.155

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้เด็ดขาด ซึ่งอาจจะเกิดจากเหตุผลหลักหลายประการ คือ :

(1)การปราศจากข้อตกลงที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดอุปสรรคใดๆ ในการดำเนินกิจกรรมอวกาศของรัฐทั้งหลาย แต่กลับถือว่าการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศอย่างถูกต้องอาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคในอนาคตเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีด้านอวกาศได้¹⁷⁵

(2)ความพยายามในการที่จะกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศอาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากและอุปสรรคมากมายในการดำเนินการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากจุดยืนของแต่ละประเทศในการพิจารณาประเด็นปัญหานี้มีความแตกต่างกันไป เช่น อาจจะเรียกร้องเขตแดนมากเกินไป และเขตแดนที่เรียกร้องนั้นหากสูงมากเกินไปแล้วก็จะเป็อุปสรรคต่อกิจกรรมด้านอวกาศได้ ดังนั้นการที่จะก่อให้เกิด มติเอกฉันท์ (Consensus) ที่เป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ยากมาก¹⁷⁶ และ

(3)รัฐทั้งหลายยอมรับ หลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพในการสำรวจและใช้ประโยชน์จากอวกาศ โดยที่รัฐทั้งหลายไม่สามารถที่จะเข้าไปถือเอาหรือครอบครองอวกาศได้ตามที่สมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติได้ออกข้อมติที่ 1721 (XVI) และ 1962 (XVIII) รวมทั้งหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศด้วยจากการที่ถือว่าห้วงอวกาศเป็นเขตเสรีที่ไม่สามารถเข้าไปถือเอาประโยชน์หรือครอบครองได้ ดังนั้นหลักเกณฑ์นี้จึงทำให้ความคิดของรัฐทั้งหลายที่พยายามจะขยายอธิปไตยของรัฐคนให้สูงขึ้น ไปอย่างมากมาย ซึ่งอาจจะขยายสูงขึ้นไปถึงส่วนที่เป็นห้วงอวกาศด้วยนั้นหมดไป¹⁷⁷

¹⁷⁵ Marietta Benko, Willem de Graaff and Gijbertha CM.Reijnen, Space law in the United Nations, p.135

¹⁷⁶ Christol C. Quimby, The modern international law of outer space, tran, Boris Belitzky, p. 163

¹⁷⁷ Ibid., p.162-163

แต่อย่างไรก็ตาม ได้มีฝ่ายที่มีความเห็นว่าควรที่จะมีการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศขึ้นมา เพราะว่ากรณีที่ปราศจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย ระหว่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดบริเวณที่สูงสุดของเขตแดนอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือห้วง อวกาศนั้นจะไม่สามารถรักษาความสงบจากการกระทำละเมิดของรัฐอื่นได้ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ เสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมในห้วงอวกาศก็ไม่สามารถที่จะคงไว้ซึ่งความยุติธรรมได้สำหรับการ ละเมิดระบบกฎหมายอวกาศ¹⁷⁸ โดยให้เหตุผลสนับสนุนเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

(1) การกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศจะเป็นการป้องกันการอ้างอธิปไตยของรัฐในห้วง อวกาศเหนือน่านฟ้ารัฐตนเองมากเกินไป

(2) การดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเป็นการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศใน การใช้ประโยชน์จากอวกาศและเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เกี่ยวกับกิจการอวกาศ¹⁷⁹

(3) ปัจจุบันนี้ได้มีการสร้างข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้นมากมายที่เกี่ยวกับกิจกรรม ในห้วงอวกาศ ดังนั้นการกำหนดเขตแดนให้ชัดเจนขึ้นมาจึงมีความจำเป็นในการบังคับใช้ กฎเกณฑ์นั้นๆ

(4) ได้มีปัญหาในการเรียกร่องอธิปไตยของรัฐเหนือบริเวณวงโคจรสถิติ ของรัฐที่อยู่ บริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรเกิดขึ้น¹⁸⁰ จากหลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพในการสำรวจและใช้ ประโยชน์จากอวกาศและถือว่าอวกาศไม่อาจสามารถเข้าถือครองได้จึงมีความต้องการเป็นอย่างยิ่ง ที่จะให้มีการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศด้วยวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญในการใช้เป็นหลักประกัน

¹⁷⁸ Emil Konstantinov Dr, "Some Aspects of the Spacial and functional Delimitation between international Air and Space law", The 26 Colloquium on the law of outer space, October 10-15, 1983, p.82

¹⁷⁹ Christol C. Quimby, The modern international law of outer space, p.446

¹⁸⁰ V. Vereshchetin, E. Vasilevskaya and E.kamenetskaya, Outer Space : Politics and law, p.61

เพื่อที่จะมิให้เกิดความขัดแย้งรวมทั้งเพื่อก่อให้เกิดผลบังคับระหว่างกฎหมายอากาศและกฎหมายอวกาศ

ดังนั้นในช่วงที่สังคมโลกปราศจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่จะนำมาใช้สร้างข้อตกลงระหว่างประเทศเพื่อนำมาใช้กับการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศและห้วงอวกาศ ก็มีได้หมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับเรื่องนี้จะไม่ได้ถูกควบคุมโดยกฎหมายระหว่างประเทศ ตรงกันข้ามปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้หากพิจารณาให้ดีแล้ว จะพบว่าได้มีการพัฒนาการของทาง ปฏิบัติระหว่างประเทศ (The international practice) เกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ได้มีกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศมาควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่างๆ ในการกำหนดเขตแดนอวกาศและกำหนดขอบเขตของการที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่มีอยู่ในกฎหมายอากาศและกฎหมายอวกาศมาปรับใช้ต่อไป¹⁸¹

ทางปฏิบัติระหว่างประเทศ (The Inter-state practice) นับแต่เริ่มต้นยุคอวกาศเป็นต้นมา เกี่ยวกับข้อเรียกร้องของมหาอำนาจทางด้านกิจการอวกาศต่อสิทธิในการดำเนินกิจการสำรวจและใช้ประโยชน์ในหลายบริเวณพื้นที่ของห้วงอวกาศเหนือดินแดนของรัฐอื่นๆ ซึ่งรัฐต่างๆ เหล่านี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการกำหนดความสูงของเขตแดนอวกาศที่แตกต่างกัน แต่มีสิ่งหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นจุดสำคัญในการที่จะนำไปสู่ทศวรรษเกี่ยวกับเรื่องนี้คือ การที่ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการส่งดาวเทียมหรือวัตถุอื่นใดขึ้นไปสู่ห้วงอวกาศนับตั้งแต่ดาวเทียมดวงแรก มาจนถึงปัจจุบัน ยังไม่มีการประท้วงใดๆ จากรัฐทั้งหลายที่ตรวจส่งดาวเทียมหรือวัตถุอื่นใดได้ขับเคลื่อนผ่าน่านฟ้าดินแดนของรัฐเหล่านั้น ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการยอมรับโดยปริยาย (Tacit consent) ของรัฐทั้งหลายที่ยังไม่มีความสามารถในการส่งและการควบคุมดาวเทียมหรือวัตถุอื่นใดในอวกาศ¹⁸² การยอมรับโดยปริยายของรัฐเหล่านั้น ถือว่าเป็นรูปแบบของการยินยอม (acquiescence) ที่ได้มีการพิจารณาจากการปฏิบัติของรัฐต่างๆ ในกิจการอวกาศมาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะในเรื่องของ

¹⁸¹ Gennady M. Danilenko, "The Boundary between air space and outer space in the modern international law, delimitation on the basis of customary law", The 26 Colloquium on the law of outer space, 1983, p. 71

¹⁸² Ibid., p.73

การกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศ เพราะว่ากรณีที่ปราศจากการประห้วงใดๆ ของรัฐต่างๆ ที่มีสิทธิ์ และส่วนได้เสียไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม เกี่ยวกับกิจกรรมในการสำรวจและใช้ประโยชน์จากอวกาศโดยใช้ดาวเทียมขึ้นไปโคจรอยู่ในวงโคจรรอบโลกที่ต่ำสุด ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการหนึ่งในกระบวนการสร้างกฎเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ¹⁸³ โดยถือว่าหลักเกณฑ์ของกฎหมายจารีตประเพณีได้เกิดขึ้นแล้ว¹⁸⁴ เพราะว่าประเทศส่วนใหญ่รวมทั้งนักกฎหมายจำนวนมากจากสำนักกฎหมายต่างๆ ได้พิจารณาเห็นชอบว่าการกำหนดเขตแดนของห้วงอวกาศ และห้วงอวกาศควรที่จะใช้แนวความคิดเกี่ยวกับระยะอวกาศ (The spatial approach) ที่ใช้ทฤษฎีว่าด้วยจุดต่ำสุดของวงโคจรดาวเทียม¹⁸⁵ (The lowest perigees of earth artificial satellites) มาเป็นตัวกำหนดโดยถือว่าในบริเวณอยู่เหนือเส้นความสูงในจุดที่ต่ำสุดของดาวเทียมที่สามารถโคจรอยู่ได้ปกติและใกล้โลกมากที่สุดประมาณ 100 (± 10) กิโลเมตร เหนือระดับน้ำทะเลเป็นห้วงอวกาศ¹⁸⁶

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 1979 ในระหว่างการประชุมของ COPUOS ตัวแทนของสหภาพโซเวียตได้นำเสนองานเขียน (The working paper) เกี่ยวกับการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศ¹⁸⁷ โดยเสนอว่าบริเวณที่อยู่เหนือระดับความสูงตั้งแต่ 100/110 กิโลเมตร จากระดับน้ำทะเล

¹⁸³ Ibid., p.74

¹⁸⁴ Ibid., p.72-74 ; and , V.Vereshchetin, E.Vasilevskaya and E. Kamenetskaya, Outer Space : Politics and law p.63

¹⁸⁵ Vladimir Kopal, "the Question of Defining Outer Space", J. Space L. Vol. 8(2) 1982, p.171 ; and I.H.Ph Diederiks-Verschoor, "Differences between air and space law", R.D.C. 172 (1981) p.339; and, N. Grief, Public International Law in the air space of the high seas, (The Netherlands; Martinus Nijhoff Publishers 1994), p. 43-45

¹⁸⁶ Gennady M.Danilenko, "The Boundary between air space and outer space in modern international law : Delimitation on The basis of customary law", p.74

¹⁸⁷ George Paul Sloup, "Outer Space Delimitation proposals", Houston Journal of international law, vol. 2:87, 1979 ; p.88 ; and, G.P. Zhukov, "Delimitation of outer space", The twenty-third Colloquium on the law of outer space, September 21-28, 1980,p.221

ขึ้นไปเป็นห้วงอวกาศ ซึ่งงานเขียน (The working paper) ของสหภาพโซเวียตนี้ได้ทำขึ้นเพื่อที่จะเสนอเป็นร่างของกฎเกณฑ์พื้นฐานต่อสมาชิกใหญ่องค์การสหประชาชาติ เพื่อที่ทางสมาชิกใหญ่องค์การสหประชาชาติจะได้ออกเป็นมติของที่ประชุมสมาชิกใหญ่ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนแรกของการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศ และต่อมาก็จะได้มีการร่างข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้นมาซึ่งเป็นขั้นตอนลำดับต่อไป¹⁸⁸ แต่จากการที่รายงานเสนอของสหภาพโซเวียตนั้นมีได้รวมเอาระดับความสูงที่ต่ำกว่า 100 กิโลเมตร เข้าไว้ด้วยในการแบ่งเขตแดนห้วงอวกาศ ซึ่งจะทำให้เกิดข้อโต้แย้งขึ้นมาได้จากสหรัฐอเมริกา เพราะว่าเมื่อวันที่ 19 มกราคม 1979 ดาวเทียมชื่อ Skynet 2A ได้ถูกส่งขึ้นไปในห้วงอวกาศ แต่เกิดเหตุขัดข้องทางเทคนิคจึงทำให้ดาวเทียมไปโคจรอยู่ในระยะความสูงเพียงแค่ 96 กิโลเมตร¹⁸⁹ เท่านั้น

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับระยะอวกาศ โดยเฉพาะทฤษฎีว่าด้วยจุดต่ำสุดของวงโคจรดาวเทียม (the lowest perigees of satellite orbits) ถือว่าเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด ในการที่จะนำมาใช้แก้ไขปัญหาในเรื่องการกำหนดเขตแดนห้วงอวกาศ ถึงแม้ว่าจะมีนักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา บางท่านรวมทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาเองไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดและทฤษฎีนี้ โดยทางสหรัฐอเมริกาเห็นชอบกับแนวความคิดแบบที่ใช้ประโยชน์จากน่านฟ้า (the functional approach)¹⁹⁰ ก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณาจากกฎหมายของสหรัฐอเมริกาเองคือ "Communications Satellite Act of 1962, as Amended 1978" ได้กล่าวไว้ใน

Union of Soviet Socialist Republics : Working paper approach to the solution of the problems of the delimitation of air space and outer space

- 1) The region above 100(110) Km altitude from the sea level of the earth is outer space.
- 2) The boundary between air space and outer space shall be subject to argument among states and shall subsequently be established by a treaty at an altitude not exceeding 100(110) km above sea level.
- 3) Space objects of States shall retain the right to fly over the territory of other states at altitudes lower than 100(110) km above sea level for the purpose of reaching orbit or returning to earth in the territory of the launching state.

¹⁸⁸ Ibid; p.221-223

¹⁸⁹ Ibid; p.221

¹⁹⁰ V.Verezhchetin, E.Varilevskaya and E.Kamenetskaya, *Outer Space : Politics and Law*, p.62

หัวข้อที่ 1 เรื่องการให้คำนิยาม (Definitions) มาตราที่ 103 (1) โดยกล่าวว่า “The term” Communications Satellite system refers to a system of communications satellites in space¹⁹¹ จะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาเองก็ยอมรับว่าบริเวณที่ดาวเทียมโคจรอยู่โดยใช้ประโยชน์อย่างปกติคือได้ว่าเป็นห้วงอวกาศ ดังนั้นการใช้ทฤษฎีจุดต่ำสุดของวงโคจรดาวเทียมน่าจะถือได้ว่าทางสหรัฐอเมริกาเองก็ยอมรับเอาไปใช้แล้วเช่นกัน นอกจากนี้แล้วสนธิสัญญาอวกาศ 1967 เองหากพิจารณาให้คิดแล้วจะเห็นได้ว่าได้มีการยอมรับทฤษฎีนี้โดยทางอ้อมเช่นเดียวกัน เพราะว่าสนธิสัญญาอวกาศนี้ได้พิจารณาว่าวัตถุใดๆ ที่โคจรอยู่ในวงโคจรถือว่าอยู่ในห้วงอวกาศ¹⁹²

ในความคิดเห็นของผู้เขียนถือว่าสังคมระหว่างประเทศได้ใช้เวลารอคอยมาเป็นเวลานานมากพอแล้วเพื่อที่จะให้ได้มีกฎเกณฑ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นมา ดังนั้นสังคมระหว่างประเทศควรที่จะได้มีการตกลงกันโดยถือว่าการกำหนดเขตแดนระหว่างห้วงอากาศกับห้วงอวกาศนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโลกในการดำเนินกิจการอวกาศในอนาคต และสังคมระหว่างประเทศควรที่จะได้ร่างข้อตกลงระหว่างประเทศร่วมกัน (the multilateral treaty) ในการกำหนดความสูงของเส้นเขตแดนห้วงอวกาศโดยควรที่จะต้องนำเอาแนวความคิดที่เกี่ยวกับระยะอวกาศคือทฤษฎีว่าด้วยจุดต่ำสุดของวงโคจรดาวเทียมมาใช้เป็นหลักในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย

3.3 สถานะทางกฎหมายของวงโคจรสถิตย์

ในความคิดเห็นโดยส่วนตัวของผู้เขียน เมื่อได้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการกำหนดการแบ่งเขตแดนห้วงอากาศและห้วงอวกาศ รวมทั้งการพิจารณาถึงลักษณะความสำคัญของวงโคจรสถิตย์แล้ว เชื่อว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศ (outer space)¹⁹³ และเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ (Res communis) และโดยลักษณะทางธรรมชาติของห้วงอวกาศถือว่าเป็น

¹⁹¹ See : Communications Satellite Act of 1962, as Amended 1978, Title I, Sec.103(1)

¹⁹² V. Vereshchetin, E. Vasilevskaya and E. Kamenetskaya, Outer Space : politics and law ; p.62

¹⁹³ Tavetanka lozanova, Legal status of the geostationary orbit in the light of the recent activities of I.T.U, the thirty-second Colloquium of outer space law, 1989, p.23-24 ; and Edward R. Finch, Magna charta of outer space, the twenty-sixth Colloquium, 1983 , p.11-15 ; and also, UNISPACE Report 1982 Vienna, August 9-21, 1982

บริเวณที่มีลักษณะสากล (international) เหมือนกับทะเลหลวง (High Sea) หรือทวีปแอนตาร์กติกา ที่จะต้องใช้ระบอบกฎหมายระหว่างประเทศมาควบคุมแทนที่จะใช้ระบอบกฎหมายภายใน ดังนั้นการที่จะกำหนดสถานะทางกฎหมายของวงโคจรสถิตย์ (ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดการที่จะนำเอาวงโคจรสถิตย์ไปใช้งานควรที่จะใช้ให้ได้ผลเต็มที่อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างประหยัด)¹⁹⁴ ควรที่จะถูกกำหนดโดยระบอบกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับห้วงอวกาศ ในการที่จะนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์หรือเพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งสิทธิพิเศษอื่นๆ ในการที่จะเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ โดยระบอบกฎหมายที่จะนำมาใช้กับวงโคจรสถิตย์ควรที่จะมีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ (Sui generis regime) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้แม้ว่าสังคมโลกเราจะยังไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายและการเข้าไปใช้ประโยชน์รวมทั้งการกำหนดสิทธิพิเศษต่าง ๆ ของรัฐที่มีต่อวงโคจรสถิตย์โดยเฉพาะก็ตาม แต่เราก็สามารถที่จะนำหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่มีอยู่และเกี่ยวข้องกับวงโคจรสถิตย์คือ ก) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับอวกาศหรือเรียกว่ากฎหมายอวกาศ (International Space Law) ซึ่งมีสนธิสัญญาอวกาศ (The Outer Space Treaty 1967) มาเป็นหลักสำคัญในการนำมาปรับใช้เพราะถือว่าเป็นแม่บทของกฎหมายอวกาศ (The Magna Charta of Outer Space)¹⁹⁵ และ ข) กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคม

¹⁹⁴ International telecommunication Convention 1982 : Article 33

“ In using frequency bands for space radio services members shall bear in mind that radio frequencies and the geostationary satellite orbit are limited natural resources and that they must be used efficiently and economically....”

Constitution of the International Telecommunication Union 1992: Article 44 (2) “ In using frequency bands for radio services, Members shall bear in mind that radio frequencies and the geostationary satellite orbit are limited natural resources and that they must be used rationally, effiecently and economically.”

¹⁹⁵ Hon. Edwrad R. Finch, Magna Charta of Outer Space, the 26 Colloquium on the Law of Outer Space, P. 11-15

(International Law of Telecommunications) โดยมีอนุสัญญาและธรรมเนียมของสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ เป็นกฎเกณฑ์หลักรวมทั้งมีข้อบังคับวิทยุระหว่างประเทศ (RRs) และ The Final Act of WARCS ด้วยที่มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดระบอบกฎหมายใหม่ (a new legal regime) สำหรับการนำมาใช้บังคับควบคุมการเข้าไปใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์เพื่อให้มีความเท่าเทียมกัน รวมทั้งเพื่อให้ผลประโยชน์ทั้งหลายตกอยู่กับมนุษยชาติทุกคน

สำหรับปัญหาการเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของ 8 ประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรในความคิดเห็นของผู้เขียนเมื่อได้ทำการพิจารณาข้อเรียกร้องข้อกล่าวอ้างต่าง ๆ แล้วถือได้ว่าการกระทำของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นการกระทำละเมิดต่อข้อตกลงที่ได้ทำไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ.1967 ซึ่งประเทศเหล่านั้นบางประเทศ ได้ร่วมลงนามรับรองและให้สัตยาบัน รวมทั้งละเมิดต่ออนุสัญญาสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (I.T.C.) ด้วย ที่มีสมาชิกกว่า 160 ประเทศทั่วโลกและประเทศที่ตั้งอยู่ในแถบเขตเส้นศูนย์สูตร¹⁹⁶ ก็ได้ให้การรับรองและให้สัตยาบัน นอกจากนี้เมื่อได้พิจารณาจากหลักเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแล้วถือได้ว่าการกระทำของประเทศต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นการใช้สิทธิในทางที่ผิด (Abuse of Right)¹⁹⁶ โดยการใช้สิทธิไปในทางที่จะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการแสวงหาประโยชน์ที่ถูกต้องชอบธรรมตามสิทธิของประเทศอื่น ๆ ที่พึงมีตามหลักเกณฑ์หรือสิทธิที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ขาดความสุจริตใจ (good faith)¹⁹⁷ ที่มีต่อสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศที่ตนเองได้ให้การรับรองและให้สัตยาบัน โดยข้อเรียกร้องที่ได้มีการประกาศในปฏิญญาโบโกตานิได้รับการคัดค้านทั้งจากประเทศที่กำลังพัฒนาและที่พัฒนาแล้วที่เป็นสมาชิกของ UN¹⁹⁸ โดยพิจารณาว่าข้อเรียกร้องและข้ออ้างต่าง ๆ ในปฏิญญาโบโกตานิไม่มีพื้นฐานทาง

¹⁹⁶ เช่น บราซิล, เอกวาดอร์, เคนยาและยูกันดา ได้ให้สัตยาบัน และอินโดนีเซีย, โคลัมเบีย และซาอุดีอาระเบียได้ลงนามรับรอง

¹⁹⁷ เช่น บราซิล, โคลัมเบีย, คองโก, เอกวาดอร์, อินโดนีเซีย, เคนยาและซาอุดี

¹⁹⁶ Alexandre C. Kiss, Abuse of Rights, EPIL, vol. 7, 1984, p.1-5

¹⁹⁷ see; Vienna Convention on the law of Treaties: article 26 "Every treaty in force is binding upon the parties to it and must be performed by them in good faith."

¹⁹⁸ Ram S.Jakhu, The legal Status of The Geostationary orbit, A.A.S.L. ; vol. 7, 1982, p. 343.

ด้านวิทยาศาสตร์และทางด้านกฎหมายสนับสนุนเพียงพอ¹⁹⁹ แต่ยอมรับว่า วงโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หายากและมีอยู่อย่างจำกัด²⁰⁰ สำหรับการกล่าวอ้างไม่ยอมรับที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 มาใช้กับวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในแถบเขตเส้นศูนย์สูตร โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าใช้ประโยชน์และการถือครองตามมาตราที่ 2 ของสนธิสัญญาอวกาศ ตามข้ออ้างที่ประเทศเหล่านั้นได้อ้างว่าวงโคจรสถิตย์เกิดจากแรงดึงดูดของโลก แต่เพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะเกิดจากพื้นที่บริเวณเส้นศูนย์สูตรเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ตามข้อกล่าวอ้างนี้ได้รับการคัดค้านจากหลายประเทศโดยผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ยืนยันว่าวงโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และก็เกิดจากพลังงานธรรมชาติหรือปัจจัยอื่น ๆ หลายชนิด มิใช่เกิดจากแรงดึงดูดของโลกเราแต่เพียงอย่างเดียว²⁰¹ เช่น เกิดจากพลังขับเคลื่อนของเครื่องรอกำตำแหน่งของดาวเทียม, แรงดึงดูดของโลก, ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ รวมทั้งพลังงานที่เกิดจากการแผ่รังสีของแสงอาทิตย์²⁰² ดังนั้น วงโคจรสถิตย์จึงไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโลก (a part of the earth) ตามที่ประเทศในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรกล่าวอ้าง แต่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศ (a part of outer space)

¹⁹⁹ George P. Sloup, Outer space Delimitation Proposals, Houston Journal of international Law ; vol 2 : 87, 1979, p. 95.

²⁰⁰ UNISPACE Report 1982, Vienna, August 9 - 12, 1982 ; No. 277 " GSO is a unique natural resource of vital importance to a variety of space applications, including communications, meteorology, broadcasting, data relay from and tracking of orbital satellites, etc....."

²⁰¹ UN Doc / A / CONF. 101 / BP / 7 1981, p. 5.; and, Michael J. Finch, Limited Space : Allocating the Geostationary orbit, Northwestern Journal of International law & Business vol. 7 : 788 (1986), p. 790 - 791 :George P. Sloup, outer space Delimitation Proposal, Houston Journal of international law : vol. 2 : 87 p. 95.; and ,Prof. Dr Oscar, Legal Status of the Geostationary orbit and ITU recent activities, the thirty - Second Colloquium on the law of outer space, 1989 p. 223 - 224.

²⁰² Ibid;Michael J.Finch,p.791 "Space technology experts agree that the position of an artificial satellite in the geostationary orbit is dependent upon several factors, such as : The launch and station keeping propulsion, the attraction of the earth, the moon and the sun, and the solar radiation pressure therefore the force of the earth attraction is only one of the elements"

นอกจากนี้การที่กลุ่มประเทศเหล่านั้นอ้างว่าเมื่อยังไม่มีการให้คำจำกัดความห้วงอวกาศที่แน่นอนชัดเจน วงโคจรสถิตย์ก็ควรที่จะอยู่ภายในเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐคน ในส่วนบริเวณของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือประเทศตนขึ้นไป ส่วนบริเวณของวงโคจรสถิตย์ที่อยู่เหนือทะเลหลวงก็ถือว่าเป็นสมบัติร่วมกันของมนุษยชาติ (common heritage of mankind) ที่จะใช้ประโยชน์ร่วมกัน ข้อเรียกร้องข้อนี้หากได้พิจารณาโดยหลักเกณฑ์ของกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้วจะพบว่า ก่อนที่จะได้มีการเรียกร้องของประเทศในเขตเส้นศูนย์สูตร ซึ่งเป็นเวลาเกือบสองทศวรรษที่ดาวเทียมได้ถูกส่งไปโคจรอยู่ในวงโคจร ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยเอกฉันท์ (a general consensus) ว่าวงโคจรดาวเทียมของโลกนั้นตั้งอยู่ในเขตห้วงอวกาศ ซึ่งเป็นเขตที่ประเทศอื่นใดไม่สามารถอ้างอธิปไตยได้²⁰³ โดยที่หลักเกณฑ์นี้มาจากข้อมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติที่ 1962 และ 2222 ที่ถือว่าเป็น *opinio juris communis* หรือเชื่อว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน (an instant international custom) ซึ่งกฎเกณฑ์นี้อาจจะถือว่าเป็นข้อบังคับเด็ดขาด (Jus cogens) ที่ใช้กับทุกประเทศในโลก รวมถึงกลุ่มประเทศในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรด้วย²⁰⁴

และหากพิจารณาโดยใช้หลักกฎหมายสนธิสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ก็จะพบว่าสนธิสัญญาอวกาศเป็นหนึ่งในข้อตกลงระหว่างประเทศ และถ้าสนธิสัญญาอวกาศนำมาใช้กับวงโคจรดาวเทียมของโลกโดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นวงโคจรที่สูงหรือต่ำแล้ว หลักเกณฑ์ในการที่จะห้ามมิให้มีการเข้าถือครองของประเทศใดประเทศหนึ่งเพื่อที่จะกล่าวอ้างอำนาจอธิปไตยไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตามจะถูกนำมาใช้ด้วย จากกรณีที่เกิดข้อเรียกร้องตามที่ได้ประกาศในปฏิญญาไบโคดา ทางองค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุม UNISPACE' 82 เพื่อหาข้อสรุปที่ว่า เมื่อสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 สามารถนำมาใช้กับวงโคจรสถิตย์ได้²⁰⁵ รวมทั้งหากพิจารณาจากข้อบังคับวิท

²⁰³ Stephen Gorove, Major legal Issues Arising from the use of the Geostationary orbit, Michigan Yearbook of International legal studies : part I (Regulation of the Geostationary orbit) 1984, p. 4.

²⁰⁴ Manuel Augusto Ferrer, The Use of the Geostationary orbit, the twentieth Colloquium on the law outer space, 1977, p. 216 - 218.

²⁰⁵ UNISPACE Report 1982, Vienna, August 9 - 21, 1982 "Despite the lack of agrument on defining the precise boundary between air space and outer space, it is accepted by most nations that GSO is

ระหว่างประเทศ (RRs) ของ ITU แล้วจะพบว่าได้มีการให้คำจำกัดความวงโคจรของดาวเทียม²⁰⁶ (ไม่ว่าจะเป็นดาวเทียมสถิตย์หรือไม่ใช่ดาวเทียมสถิตย์ก็ตาม) ว่าเกิดจากพลังงานธรรมชาติหลายชนิด และวงโคจรของดาวเทียมนี้อาจอยู่ในห้วงอวกาศ และข้อบังคับวิทยุระหว่างประเทศ (RRs) นี้ รัฐสมาชิกทั้งหลายของ ITU (ซึ่งรวมถึง 8 ประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร) ทั้งหลายก็ให้ความเคารพและยอมรับตามข้อบังคับวิทยุระหว่างประเทศ (RRs) ว่าดาวเทียมทุกดวงต่างโคจรอยู่ในห้วงอวกาศ ดังนั้นวงโคจรสถิตย์ของดาวเทียมก็อยู่ในห้วงอวกาศด้วยเช่นกัน²⁰⁷ นอกจากนี้มหาอำนาจทางด้านอวกาศ (สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต) ก็ได้พิจารณาว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศด้วยเช่นกัน²⁰⁸ และควรที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ. 1967 มาใช้กับเรื่องนี้ด้วย สำหรับประเด็นที่ปฏิญาโบโกตาได้นำเอาข้อมติของสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติที่ 2692 (XXV) และ 3281 (XXIX) มาขึ้นจนถึงสิทธิของ 8 ประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร (ซึ่งถือว่าเป็นประเทศกำลังพัฒนา) ที่จะสามารถมีอธิปไตยที่ถาวรเหนือทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรของประเทศ (National resources) ได้ แต่ด้วยเหตุที่วงโคจรสถิตย์ถือว่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นทรัพยากรระหว่างประเทศ (International resources) ที่ประเทศใดก็ไม่สามารถอ้างสิทธิหรืออำนาจอธิปไตยในความเป็นเจ้าของได้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอวกาศระหว่างประเทศ (non-appropriation)²⁰⁹ และหากได้มีการพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะพบว่าวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของปฏิญาโบโกตาก็คือการใช้การเรียกร้องนี้เป็นแรงกดดันทางการเมืองของประเทศกำลังพัฒนาที่มีต่อประเทศพัฒนาแล้วบางประเทศ²¹⁰ ที่

---

a part of outer space and, as such, it is available for use by all states, in accordance with the outer space treaty of 1967”

²⁰⁶ Radio Regulation, 1994 ; Article 1, NO. 176.

“Orbit : The path ,relative to a specified frame of reference, described by the centre of mass of a satellite or other object in space subjected primarily to natural forces, mainly the force of gravity.”

²⁰⁷ Ram S. Jakhu, the legal status of the Geostationary orbit, A.A.S.L. vol. 7 (1982) p. 340.

²⁰⁸ Ram S. Jakhu, the legal status of the Geostationary Orbit, A.A.S.L, vol, 7 (1982) p. 340 -

341.

²⁰⁹ Prof. Dr. Oscar F.B., Legal Status of Geostationary orbit and ITU recent Activities, p.224.

²¹⁰ Ram S.Jakhu, the Legal Status of the Geostationary orbit, A.A.S.L, vol. 7 (1982) p. 341.

เกี่ยวกับปัญหาสิทธิพิเศษของรัฐ (Special National Right) ในวงโคจรสถิตย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ประเด็นข้อเรียกร้องของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแถบคลื่นวิทยุ (Radio Spectrum)
2. ประเด็นข้อเรียกร้องของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจร (orbit slot) และ
3. ประเด็นข้อเรียกร้องของรัฐในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิพิเศษ (Special Right) อื่น ๆ ในวงโคจรสถิตย์²¹¹

เพราะว่ามีความไม่ชัดเจนหรือเกิดจากความไม่มีประสิทธิภาพในกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ใช้ควบคุมดูแลเกี่ยวกับเรื่องนี้ในการเข้าใช้ประโยชน์ของรัฐจากทรัพยากรธรรมชาติที่มีจำกัดและมีความจำเป็นอย่างมากต่อมนุษยชาติ เช่น วงโคจรสถิตย์ และการประกาศปฏิญญาโบโกดาของกลุ่มประเทศในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรก็แสดงให้เห็นว่ากฎเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ใช้ยังมีข้อบกพร่อง หรือมีความสมบูรณ์ถูกต้องตามหลักการ แต่การนำเอาหลักเกณฑ์ไปใช้ของบางประเทศหรือบางกลุ่มประเทศกลับทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อประเทศอื่น ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ได้มุ่งหวังไว้ ดังจะเห็นได้จากประเทศมหาอำนาจทางด้านการอวกาศทั้งหลายต่างพยายามแสวงหาประโยชน์ใส่ตนเองแต่เพียงผู้เดียว โดยนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องเสรีภาพในห้วงอวกาศ (freedom of outer space) มาเป็นข้ออ้างกับรัฐอื่น ๆ ที่ยังไม่มีความสามารถทัดเทียมได้ เช่น การเข้าครอบครองการใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการถาวรหรือเป็นการยึดถือเอาประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวตลอดไป (Monopoly) ทั้ง ๆ ที่รู้ว่างโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่สามารถคงอยู่ตลอดไปไม่มีวันที่จะสูญหายไปหมด แต่มีอยู่อย่างจำกัดในการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจากปัญหาข้อเรียกร้องทั้งหมดที่ได้กล่าวมาทำให้ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติได้เรียกร้องให้มีการประชุมระหว่างประเทศใน COPOUS และ ITU เพื่อพิจารณาระบบของหลักเกณฑ์โดยเฉพาะ (Sui generis regime) ทั้งในทางด้านกฎหมายและทางด้านการเมืองเพื่อนำมาใช้กับวงโคจรสถิตย์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อ

²¹¹ Carl Q. Christol. The Geostationary orbital Position as a natural resource of the space environment. Netherlands International Law Review vol. 26, 1979, p. 9.

ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของประเทศในแถบเขตเส้นศูนย์สูตรในการที่จะยอมรับว่า
วงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศ

ในส่วนประเด็นข้อสังเกตที่ผู้เขียนได้นำขึ้นมาเป็นข้อพิจารณาในตอนต้นของบทนี้ว่า
การเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์มีแต่เฉพาะกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตร
เท่านั้นจะถือได้หรือไม่ว่าหลักเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ในปฏิญาไบโคดาเป็นกฎหมายระหว่าง
ประเทศเฉพาะภูมิภาค (Regional international law) ที่สามารถยกขึ้นมาใช้เป็นเหตุผลยืนยันถึง
สิทธิที่มีอยู่ตามข้อเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ต่อประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่น ๆ เนื่องจาก
ในช่วงศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา มีแนวโน้มที่จะให้การยอมรับถึงการมีอยู่ของระบบกฎหมาย
ระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาค (Regional international law) ซึ่งแต่ก่อนในสมัยยุคกลาง
(Middle Ages) จะยอมรับเพียงแต่กฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากล (The Universal
international law) เท่านั้น²¹² นอกจากนี้ ความสำคัญหรือลำดับความสำคัญระหว่าง กฎหมาย
ระหว่างประเทศที่เป็นสากลและกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิกษณานั้นไม่มีความเหลื่อมล้ำกัน
ในทางลำดับชั้นที่จะนำมาใช้ (non-hierarchy) เว้นแต่ในกรณีที่ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 103²¹³
ของกฎบัตรสหประชาชาติ ที่กล่าวถึงความรับผิดชอบของประเทศสมาชิกที่มีต่อข้อผูกพันตาม
กฎบัตร ฯ ฉบับปัจจุบันที่มีอยู่เหนือข้อตกลงระหว่างประเทศอื่น ๆ ในกรณีที่เกิดการขัดแย้ง
ระหว่างข้อตกลงทั้งสองขึ้น และ ข้อยกเว้นในกรณีที่เกิดขัดแย้งกับหลักเกณฑ์สากลที่เป็นหลักบ่ง
ชี้เด็ดขาด (Jus Cogens)²¹⁴

ในความเห็นของผู้เขียนเชื่อว่าการประกาศปฏิญาไบโคดา ค.ศ.1976 ของประเทศที่
ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตร ได้มุ่งหวังที่จะให้หลักเกณฑ์ในปฏิญาฯ เป็นกฎหมายระหว่าง
ประเทศเฉพาะภูมิภาคที่มีลำดับชั้นเทียบเท่ากับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากล ที่จะ

²¹² Dietrich Schinder, Regional International Law, EPIL vol. 7,1981 p. 405

²¹³ see; Charter of the United Nations ; Art 103. "In the event of a conflict between the
obligations of the Members of the United Nations under the present Charter and their obligations under any
other international agreement, their obligations under the present Charter shall prevail."

²¹⁴ see; Vienna Convention on the Law of Treaties:Article 53; and,Dietrich Schinder, Regional
International Law, EPIL vol. 7,1981 p. 407

สามารถอ้างบังคับกับประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่นๆได้ และเมื่อได้พิจารณาตามหลักเกณฑ์ของการเกิดกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคแล้วจะเห็นได้ว่าปฎิญญาไบโกตานั้นมีเฉพาะแต่วิธีการที่ได้ถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของการเกิดกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาค²¹⁵ เท่านั้น แต่ในหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเกิดกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่จำเป็นจะต้องมีเพื่อทำให้เกิดความสมบูรณ์และความถูกต้องในการดำเนินการให้ข้อตกลงระหว่างประเทศเหล่านั้นได้กลายเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่สมบูรณ์เทียบเท่ากับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากลนั้น มีดังนี้คือ:

(1) หลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 103 ของกฎบัตรสหประชาชาติ ที่ได้บัญญัติไว้ว่าประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติทั้งหลาย จะต้องมีความรับผิดชอบต่อข้อผูกพันตามกฎหมาย ๑ ฉบับปัจจุบันที่มีอยู่เหนือข้อตกลงระหว่างประเทศอื่นๆในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างข้อตกลงทั้งสองขึ้น

จากหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าเงื่อนไขในปฎิญญาไบโกตา ได้ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งกับกฎบัตรสหประชาชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการของสหประชาชาติที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 (2) “ เพื่อพัฒนาสัมพันธไมตรีระหว่างประชาชาติทั้งปวงโดยปิดการเคารพต่อหลักการแห่งสิทธิที่เท่าเทียมกัน ”²¹⁶ ซึ่งจะพบว่าจากข้อเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเขตนานาชาติ ได้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งคัดค้านจากประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ของสหประชาชาติเป็นอย่างมาก โดยเหล่าประเทศสมาชิกของสหประชาชาติทั้งหลายได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการประกาศอธิปไตยเหนือพื้นที่ในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเขตนานาชาติเป็นการละเมิดต่อหลักเกณฑ์สิทธิที่เท่าเทียมกันในการที่จะเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ โดยแนวความคิดและทางปฏิบัตินานาชาติของประเทศทั้งหลายส่วนใหญ่ถือว่าบริเวณที่ตั้งอยู่ของวงโคจรสถิตย์นั้นเป็นห้วงอวกาศที่มีรากฐานทางกฎหมายรองรับ

²¹⁵ Ibid; p.404.

²¹⁶ see; Charter of the United Nations: Article 1(2) “ To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace.”

ในเรื่องนี้ว่าห้วงอวกาศถือว่าเป็นเขตเสรีไม่มีใครอ้างความเป็นเจ้าของได้และหรือเป็นเขตสากลที่ทุกประเทศมีสิทธิที่เท่าเทียมกันตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในกฎหมายอวกาศที่มีรากฐานทางกฎหมายมาจากหลักเกณฑ์ในกฎบัตรสหประชาชาติในการที่จะเข้าใช้ประโยชน์ ประเทศหรือกลุ่มประเทศใดจะมาอ้างอธิปไตยเพื่อใช้สิทธิประโยชน์แต่เพียงผู้เดียวหรือกลุ่มเดียวไม่ได้ ถือว่าขัดต่อหลักเกณฑ์แห่งสิทธิที่เท่าเทียมกันที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 (2) ของกฎบัตรสหประชาชาติ ซึ่งมีผลทำให้ปฏิญญาไบโกตา ค.ศ.1976 ไม่สามารถนำมาใช้บังคับได้ในฐานะของกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่มีลำดับชั้นเทียบเท่ากับกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากลที่จะสามารถใช้บังคับกับประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่นใดก็ได้ที่ไม่ได้เป็นภาคีในปฏิญญาไบโกตา

(2) ในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งกับหลักเกณฑ์สากลที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาด (Jus cogens)

หากหลักเกณฑ์ในข้อตกลงระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศใดที่ได้ถูกสร้างขึ้นมาจากมุ่งหวังที่จะให้เป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่สามารถใช้ยืนยันหรือใช้บังคับกับประเทศหรือกลุ่มประเทศอื่นๆ ได้นั้นเกิดขัดแย้งกับหลักเกณฑ์สากลที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาดแล้วมีผลทำให้ข้อตกลงหรือกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิกานั้นมีผลเป็นโมฆะ²¹⁷

ดังเหตุผลและหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศ ดังนั้นหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ.1967 จะต้องนำมาใช้บังคับกับประเทศที่เป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญา การที่รัฐที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรได้ปฏิเสธที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาอวกาศมาใช้บังคับจึงฟังไม่ขึ้นด้วยประการทั้งปวงหากประเทศต่างๆ เหล่านั้นได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกในสนธิสัญญา เพราะภาคีสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้วยความสุจริตใจ (good faith)²¹⁸ สำหรับประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ.1967 นั้น หลักเกณฑ์บางหลักที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ โดยเฉพาะหลักการห้ามการเข้าครอบครอง (non-appropriation) และหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศ (the Freedom of outer space) ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของการสร้างกฎหมายอวกาศ หลักเกณฑ์ทั้งสองได้ประสบผลสำเร็จเป็น

²¹⁷ see; Vienna convention on the Law of Treaty: Article 53 " A treaty is void if, at the time of its conclusion, it conflicts with a peremptory norm of general international law...."

²¹⁸ Ibid; see, Article 26.

อย่างมาก โดยได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการจากทุกประเทศทั่วโลกโดยเชื่อว่าหลักเกณฑ์เหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดผลเสียหากแก่สังคมโลกแต่จะช่วยส่งเสริมให้มีการสำรวจและการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงในทางสันติซึ่งจะมีผลบังคับในทางกฎหมายที่รัฐทุกรัฐและบุคคลทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม (the clearly victory of the unanimous opinio juris) โดยได้ประกาศยอมรับถึงความมีอยู่ของหลักเกณฑ์เหล่านี้ไว้ในข้อมติของที่ประชุมใหญ่องค์การสหประชาชาติ²¹⁹ โดยถือว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน²²⁰ ที่สามารถบังคับใช้ได้กับทุกประเทศทั่วโลกไม่ว่าจะเข้าเป็นภาคีในสนธิสัญญาอวกาศหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ยังมีนักกฎหมายอวกาศที่มีชื่อเสียงของโลกมีความคิดเห็นเพิ่มเติมจากแนวความคิดนี้อีก เช่น Christol ได้ถือว่าหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศ (the Freedom of outer space) เป็นหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเป็นหลักบังคับเด็ดขาด (a peremptory norm of general international law as a jus cogens) รวมทั้ง Ogunsola Q. Ogunbanwo, R.V. Dekanozov และ Ram S. Jakhu²²¹ ได้ถือว่าหลักห้ามการเข้าครอบครอง (non-appropriation) นั้นเป็นหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักบังคับเด็ดขาดที่สามารถใช้กับทุกประเทศทั่วโลกได้ด้วยไม่ว่าประเทศต่างๆเหล่านั้นจะได้เข้าไปเป็นภาคีของสนธิสัญญาอวกาศหรือไม่ก็ตาม

สำหรับวัตถุประสงค์และกระบวนการที่ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาด (jus cogens) มีหลักใหญ่ๆ อยู่ 4 ประการดังนี้คือ:

²¹⁹ Rem S. Jakhu, the principle of non-appropriation of outer space and the Geostationary satellite orbit, the 26 colloquium on the law of outer space, 1983, p.22 " Dausess, M.A regarded the adoption of the non-appropriation principle as ' a clear victory of the unanimous opinio juris, (which) expressed from the very outset of space law, that any claim of territorial rights whatsoever to the exclusion of others should be regarded as unlawful'."

²²⁰ โปรดดู ในหัวข้อที่มาของกฎหมายอวกาศ

²²¹ Ram S. Jakhu, the principle of non-appropriation of outer space and the geostationary satellite orbit, the 26 colloquium of outer space law, 1983, p.22 " this principle has become a legal norm not only of conventional international law but also general international law (jus cogens) binding upon all states and this because of the declaratory nature of the principle and its inclusion in the unanimously adopted resolutions of the U.N. General Assembly as well as in article II of the Outer Space Treaty."

- ก. การใช้เป็นหลักในการป้องกันตัวเองของบุคคลธรรมดาทั่วไป
- ข. การใช้เป็นหลักในการป้องกันตัวเองของประเทศต่าง ๆ
- ค. การใช้เป็นหลักในการป้องกันผลประโยชน์ของสังคมระหว่างประเทศโดยทั่วไป

และ

- ง. การใช้ในการจัดสรรแบ่งปันเกี่ยวกับทรัพยากรของโลก²²²

ซึ่งการใช้หลักเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นในการป้องกันก็มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่สถานะการณ์ นอกจากนี้ในส่วนของกระบวนการที่ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาด (*jus cogens*) นั้น ตามที่ประโยคที่ 2 ของมาตราที่ 53 อนุสัญญากรุงเวียนนา (Vienna Convention on the Law of Treaties) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับหลักบังคับเด็ดขาดว่าเป็น หลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมระหว่างประเทศทั้งหลายว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีที่จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโลก และสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ก็แต่เฉพาะหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของกฎหมายระหว่างประเทศที่มีรูปแบบหรือลักษณะที่เหมือนกันในภายหลังเท่านั้น²²³

และเมื่อได้มีการประกาศอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่บริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรในปฏิญญาโบโกตา ค.ศ.1976 โดยการปฏิเสธที่จะนำเอาหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาอวกาศมาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักห้ามการเข้าครอบครอง (non-appropriation) ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโลกและนักกฎหมายระหว่างประเทศหลายท่าน²²⁴ ว่าไม่เพียงแต่เป็นหลักเกณฑ์

²²² Christol Q. Cari, *Space Law: Past, Present, and Future*, 1991, p. 450; and, Jochen ABR. Prowein, *Jus Cogens*, EPIL, vol. 7 (1984),p.329.

²²³ see; Vienna Convention on the Law of Treaties: article 53 " ..... For the purposes of the present Convention, a peremptory norm of general international law is a norm accepted and recognized by the international community of states as a whole as a norm from which no derogation is permitted and which can be modified only by a subsequent norm of general international law having the same character."

²²⁴ Ogunsonla O. Ogunbanwo, *International Law and Outer Space Activities*,1975, p.79. " In 1968, The 53 Conference of the International Law Association at Buenos Aires, the Conference considered that the Space Treaty confirms the principle of non-appropriation of outer space as principle of general international law."; and, R.V. Dekanozov, *Relationship between the status of outer space and the statuses of*

ระหว่างประเทศที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศเท่านั้น แต่ยังคงเชื่อว่าเป็นหลักเกณฑ์สากลทั่วไปของ กฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นหลักบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ที่ใช้บังคับกับทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งหลักห้ามการเข้าครอบครอง ได้กำหนดไว้ว่า ห้ามมิการกล่าวอ้างการเข้าครอบครองในทุกรูปแบบในห้วงอวกาศ การสำรวจและการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศในลักษณะที่เป็นแบบผูกขาดนั้นจะต้องถูกขจัดออกไป หลักเกณฑ์นี้มุ่งเน้นที่จะปกป้องผลประโยชน์ของประเทศต่างๆที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในภายหลังก่อให้เกิดการส่งเสริมให้มีการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศโดยเสรีปราศจากอุปสรรคใด ๆ ในการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศตามหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศ ดังนั้นการประกาศปฏิญญาโบโกตา ค.ศ.1976 ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรในการกล่าวอ้างอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ซึ่งยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นห้วงอวกาศถือได้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย (unlawful) เนื่องจากไปขัดแย้งกับหลักห้ามการเข้าครอบครองและหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศตามหลักกฎหมายอวกาศที่ได้บัญญัติไว้ แต่อย่างไรก็ตามได้มีนักกฎหมายดังที่ได้กล่าวมาแล้วกลับเห็นว่าการเรียกร้องกล่าวอ้างอธิปไตยดังกล่าวนั้น นอกจากจะไม่ชอบด้วยกฎหมายอวกาศแล้วยังไปขัดแย้งกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นหลักเกณฑ์สากลทั่วไปที่ถือว่าเป็นหลักบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ ด้วย

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะทำการสรุปตามข้อคิดเห็นของนักกฎหมายผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กล่าวมาในประเด็นนี้เราควรที่จะพิจารณาถึงแนวความคิดอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นเหตุผลประกอบด้วย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วงอวกาศ ดังนั้นโดยหลักเกณฑ์ของกฎหมายอวกาศถือได้ว่า การเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ไม่ชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้วแต่การที่จะพิสูจน์ว่าข้อตกลงระหว่างประเทศที่กลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตรได้กระทำขึ้นนั้นจะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคหรือไม่และหรือจะเป็น โมฆะด้วยหรือไม่นั้นจะต้องมาทำการพิสูจน์กันอีกทีหนึ่ง และถึงแม้ว่าจะได้มีนักกฎหมายอวกาศหลายท่านได้แสดงความ

---

areas withdrawn from state sovereignty, the 16 colloquium on the law of outer space, 1973, p.11. " The principle of non-appropriation and common use with reference to an international area for common use are vitally important for mankind. they concern the interests of the whole international community and therefore should be considered as Jus Cogens."

คิดเห็นว่าหลักเสรีภาพในห้วงอวกาศและหลักการห้ามการเข้าครอบครองในห้วงอวกาศที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศนั้นเป็นหลักบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ที่ใช้บังคับกับทุกประเทศทั่วโลก ซึ่งหากเป็นจริงตามที่นักกฎหมายอวกาศผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านที่ได้กล่าวมาแล้วก็จะทำให้การเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรตกเป็นโมฆะทันทีตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในมาตราที่ 53 และ 71 ของอนุสัญญากรุงเวียนนา แต่ในภาวะปกติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าจะยังไม่เป็นที่ชัดเจนว่าหลักเกณฑ์ทั้งสองที่กล่าวมาแล้วจะเป็นหลักบังคับเด็ดขาดแล้วหรือยัง เนื่องจากยังมีข้อโต้แย้งคัดค้านกันอยู่ระหว่างกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วในประเด็นที่เกี่ยวกับการอ้างถึงเสรีภาพในห้วงอวกาศและหลักห้ามการเข้าครอบครองว่าแต่ละฝ่ายต่างก็อ้างหลักเกณฑ์ของตนที่จะนำมาใช้กับกิจการอวกาศโดยไม่มีขอบเขตจำกัดจนไปก่อให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย รวมทั้งได้มีคำวิเคราะห์วิจารณ์ของนักกฎหมายระหว่างประเทศผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กล่าวให้การสนับสนุนว่าหลักเกณฑ์ใดก็ตามที่ไปเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติแล้วจะไม่สามารถเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดได้เลยเนื่องจากการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของประเทศต่าง ๆ มักจะมีปัญหาข้อโต้แย้งกันอยู่เสมอ ดังนั้นการที่เกิดข้อโต้แย้งกันขึ้นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทั้งสองจึงทำให้สามารถพิจารณาได้อีกมุมมองหนึ่ง ได้ว่าหลักเกณฑ์ทั้งสองที่นำมาใช้กับกิจการด้านอวกาศนั้นมีสถานะเป็นเพียงหลักกฎหมายระหว่างประเทศธรรมดาที่เกี่ยวกับกฎหมายอวกาศเท่านั้นที่ทุกคนควรจะต้องปฏิบัติตามเนื่องจากการได้รับการยอมรับโดยมติเอกฉันท์ (unanimous) จากสังคมโลกถึงความมีอยู่และความสำคัญของหลักเกณฑ์เหล่านี้ นับตั้งแต่เริ่มต้นยุคอวกาศมาจนถึงปัจจุบันที่ได้นำมาใช้กับกิจการด้านอวกาศแต่ยังมีได้ถือว่าเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดที่บังคับให้ทุกคนต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามีแนวความคิดสองแนวทางที่เห็นไม่ตรงกันในประเด็นเกี่ยวกับสถานะของหลักกฎหมายอวกาศที่ว่าจะถือเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ได้หรือไม่ ในการที่จะนำเอามาใช้พิจารณาว่าการประกาศปฏิญญาโบโกตา ค.ศ. 1976 ของกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตรนั้นจะเป็นโมฆะไม่ถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ซึ่งคงเป็นเรื่องยากที่จะทำการตัดสินใจไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง

สำหรับแนวความคิดเห็นโดยส่วนตัวของผู้เขียนเองและด้วยความเคารพในคำวิเคราะห์
 วิจัยที่กล่าวมา ผู้เขียนเห็นว่าหลักเสรีภาพและหลักการห้ามเข้าครอบครองในห้วงอวกาศของ
 กฎหมายอวกาศนั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักกฎหมายระหว่างที่ได้รับการยอมรับจากสังคมโลกโดยมติ
 เอกฉันท์อยู่ก็จริงแต่ยังไม่ถึงขั้นเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ที่สมบูรณ์แบบ เพียง
 แต่ยังไม่ถึงขั้นที่กำลังจะพัฒนาตัวเองกลายมาเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (jus cogens) ใน
 อนาคตอันใกล้นี้ที่ทุกประเทศต้องให้ความเคารพและปฏิบัติตาม ซึ่งเหตุผลของผู้เขียนที่สนับสนุน
 หลักเกณฑ์ของกฎหมายอวกาศ เช่น หลักเสรีภาพในห้วงอวกาศและหลักห้ามการเข้าครอบครองนี้
 ว่ามีโอกาสที่จะวิวัฒนาการกลายมาเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาดได้ในอนาคต²²⁵ โดยจะเห็นได้
 จากทางปฏิบัติของนานาชาติเกี่ยวกับเรื่องการกล่าวอ้างอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศ
 ที่ตั้งอยู่ในบริเวณเขตเส้นศูนย์สูตรซึ่งได้รับการคัดค้านอย่างมากจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและ
 สำหรับกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนานอกจาก 8 ประเทศที่ได้ลงนามในปฏิญาโบโกตาแล้วก็ไม่มี
 ประเทศใดให้การสนับสนุนโดยมีบางประเทศได้คัดค้านและบางประเทศก็ไม่ได้แสดงความคิด
 เห็นใด ๆ ที่จะให้การสนับสนุน รวมทั้งในการประชุมต่าง ๆ ของสหประชาชาติเกี่ยวกับกิจการ
 อวกาศเกือบทุกประเทศทั่วโลกต่างก็ยังคงยอมรับและยืนยันว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วง
 อวกาศที่เป็นเขตเสรีใครจะกล่าวอ้างอธิปไตยหรือกล่าวอ้างการเข้าครอบครองไม่ได้ ซึ่งในที่สุด
 แล้วข้อเรียกร้องต่าง ๆ ในปฏิญาโบโกตาเมื่อไม่มีใครหรือประเทศใดในสังคมโลกให้การรับรอง
 ข้อตกลงระหว่างประเทศนี้ก็จะหมดความสำคัญและไม่ได้รับการรับรู้ถึงความมีอยู่อีกต่อไป โดย
 จะเห็นได้ว่าแม้แต่ประเทศโคลัมเบียเองที่เป็นประเทศผู้นำในการเรียกร้องการกล่าวอ้างอธิปไตยใน
 วงโคจรสถิตย์ก็ยังได้ออกมายืนยันยอมรับแนวความคิดที่ว่าวงโคจรสถิตย์เป็นส่วนหนึ่งของห้วง
 อวกาศที่จะถูกกำกับดูแลโดยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ ค.ศ.1967 ด้วย
 เช่นกัน โดยได้มีการยื่นเอกสารเกี่ยวกับวงโคจรสถิตย์ในการประชุมของ U.N. COPOUS No.
 A/AC.105/C.2/L.192²²⁶ ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าประเทศโคลัมเบียเองได้มีการเปลี่ยนแปลงแนว

²²⁵ Priyatna Abdurasyid, the Outer Space Treaty and the Geostationary orbit, A.A.S.L., vol XII
 1987, p.137 " It should be kept in mind that some existing principles of space law are often advocated as
 representing a jus cogens....."

²²⁶ U.N.G.A., Doc.A/AC.105/C.2/SR.578, 7 April 1994.

ความคิดของตนเองใหม่ โดยได้ยึดหลักเกณฑ์ความแนวทางที่สังคมโลกส่วนใหญ่ได้ให้การยอมรับ และปฏิบัติตาม

นอกจากนี้สำหรับเหตุผลประการอื่น ๆ ของผู้เขียนที่ได้สนับสนุนแนวความคิดนี้ก็ เนื่องจากผู้เขียนได้พิจารณาเห็นว่าหลักเกณฑ์ทั้งสองของกฎหมายอวกาศนั้นมีความสำคัญต่อทุก ประเทศ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์ที่ได้มุ่งคำนึงถึงประโยชน์ของมวลมนุษยชาติและความสงบสันติ เป็นวัตถุประสงค์หลัก รวมทั้งมีความมุ่งหมายที่จะนำเอาไปใช้กับทุก ๆ บริเวณพื้นที่และทุก ๆ สิ่ง ในห้วงอวกาศมิได้เฉพาะเจาะจงเพียงแต่เฉพาะวงโคจรสถิตย์เท่านั้น แม้ว่าในกรณีนี้เราจะถือว่า วงโคจรสถิตย์เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อสังคมโลกและมีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์พิเศษที่เกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์ที่กำหนดให้มีการใช้อย่างประหยัดและอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งอย่างมีความเท่าเทียมกันด้วย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหลักเกณฑ์การเข้าใช้ประโยชน์ จากวงโคจรสถิตย์นั้นควรที่จะแยกออกจากกฎเกณฑ์ในการกำกับควบคุมดูแลการค้าเงินกิจการ อวกาศทั่วไป ซึ่งแน่นอนว่าการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญและมีอยู่ อย่างจำกัดที่ประเทศต่าง ๆ มีความต้องการเข้าใช้ประโยชน์อย่างไม่จำกัดก็อาจจะต้องการกระทบ กระทั่งกันบางเป็นธรรมดาเมื่อเกิดมีการขัดผลประโยชน์กันเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ขั้น พื้นฐานที่เป็นรากฐานของกฎหมายอวกาศก็ควรที่จะยังคงมีอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงและไม่ควรที่จะ สามารถหาเหตุผลอื่นใดมาได้แย้งคัดค้าน ได้ โดยเฉพาะเหตุผลเพียงเพื่อการเข้าแสวงหาผล ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้กับตนเองเท่านั้น ดังนั้นการที่ประเทศหรือกลุ่มประเทศใด ๆ ก็ตามได้กระทำการใด ๆ ที่ขัดแย้งกับหลักกฎหมายอวกาศที่ได้กล่าวมาก็น่าจะถือได้ว่าเป็นความ ผิดและมีผลให้การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งแม้แต่เป็นแค่เพียงแนว ความคิดทางผู้เขียนก็เห็นว่าน่าจะไม่ต้องสงสัยแล้ว

ดังนั้น โดยสรุปถึงแม้ว่าความหลักเกณฑ์ข้อที่ 2 ที่ได้กำหนดไว้ในเรื่องหลักกฎหมาย บังคับเด็ดขาด (jus cogens) นี้ยังไม่สามารถที่จะทำการสรุปได้ว่าปฏิญาไบโกตานั้นมีผลเป็น โมฆะทันที จึงมีผลทำให้ไม่สามารถที่จะนำมากล่าวอ้างเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์สนับสนุนในการ ปฏิเสธว่าปฏิญาไบโกตานั้นไม่ถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่เทียบเท่ากับ กฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากลได้ก็ตาม แต่อย่างไรก็ตามเมื่อได้พิจารณาจากเหตุผลในข้อที่ 1 ก็น่าจะเพียงพอแล้วที่จะถือได้ว่าปฏิญาไบโกตา ค.ศ.1976 นั้นมีผลให้ไม่สามารถนำมาใช้อ้าง

ได้เคยในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศเฉพาะภูมิภาคที่มีลำดับความสำคัญเทียบเท่ากฎหมายระหว่างประเทศที่เป็นสากล

8.8.1. ระบอบกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่อาจจะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในการเรียก ร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์²²⁷

ด้วยลักษณะพิเศษทางธรรมชาติของวงโคจรสถิตย์ (Geostationary orbit) ที่ก่อให้เกิด ทรัพยากรที่สำคัญสองสิ่งที่มีผลประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาในกิจการต่าง ๆ ของกิจกรรม ด้านอวกาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคม (telecommunication) คือ 1. ตำแหน่งที่ตั้งของดาวเทียมในวงโคจร (Satellites' orbital positions) และ 2. องค์ประกอบของ สเปกตรัมแม่เหล็กไฟฟ้า (an electromagnetic spectrum element) ที่มีส่วนสำคัญที่ใช้ในการติดต่อ สื่อสาร²²⁸ ดังนั้นประเทศต่างๆ ทั่วโลกต่างต้องการที่จะเข้าไปยึดครองและใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติอันนี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เช่นประเทศที่เป็นมหาอำนาจทางกิจการอวกาศก็ พยายามที่จะใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์เพื่อประโยชน์ของตนเองให้มากที่สุดโดยอ้างหลักเสรี ภาพในห้วงอวกาศและหลักใครมาก่อนได้ก่อน (First-comes, First-served) กับประเทศอื่น ๆ และ หรือประเทศกำลังพัฒนาหรือกลุ่มประเทศในแถบเขตร้อนศูนย์กลางที่ใดกล่าวอ้างถึงความมีอำนาจ อธิปไตยของตนในส่วนหรือบริเวณของวงโคจรสถิตย์เหนือดินแดนอาณาเขตของตน ก็ด้วยเหตุ ผลที่ต้องการเข้าไปใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์นี้ จึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในระดับระหว่าง ประเทศขึ้นมาเป็นต้นว่า ปัญหาทางด้านกฎหมาย และหรือปัญหาทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศฯ ซึ่งจำเป็นต้องริบหาหลักเกณฑ์เพื่อนำมาปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

²²⁷ Ram S. Jakhu, the Legal Status of the geostationary orbit, A.A.S.L., VOL.7, 1982, p.333-351

²²⁸ Vladimir Kopal, The Geostationary orbit: A Limited Natural Resource or a precious part of outer space ?, the twenty-sixth Colloquium of outer space Law, 1983 p.27-31 ; and Siegfried Wiessner, Access to a res publica internationalis: The case of the Geostationary orbit, the twenty-ninth Colloquium of outer space law, 1986, p.147-153

3.3.1.1. หลัก Common Heritage of Mankind

โครงสร้างโดยทั่วไปของระบบกฎหมายระหว่างประเทศจะมีจุดเชื่อมประสาน (Linkage) ที่ใกล้ชิดกันระหว่างกฎหมายอวกาศและกฎหมายที่ใช้ควบคุมดูแลพื้นที่เขตแดนอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือเขตอำนาจรัฐ (national jurisdiction) เป็นต้นว่า เขตทะเลหลวง, พื้นทะเลลึก, และทวีปแอนตาร์กติกา²²⁹ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากระบอบกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มาจากห้วงอวกาศ เมื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับ (analogous) ระบอบกฎหมายที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มาจากบริเวณพื้นทะเล (sea-bed and ocean floor) ที่อยู่นอกเหนือเขตอำนาจรัฐแล้วจะเห็นได้ว่ามีแนวทางที่คิดว่าเป็นอยู่ โดยได้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์พิเศษขึ้นมาในการจัดสรรแบ่งปันกันใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยุติธรรม ทั้งนี้โดยอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างประเทศ หลักเกณฑ์พิเศษนี้ก็คือ หลักที่ถือว่าทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือเขตอำนาจรัฐเป็นทรัพย์สินสมบัติรวมกันของมนุษยชาติ (CHM)²³⁰ ในความคิดเห็นของผู้เขียนเห็นว่าหลัก Common Heritage of Mankind เป็นหลักเกณฑ์ที่ดีที่จะสามารถสร้างความมั่นใจให้กับทุกประเทศในการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์และสามารถช่วยแก้ปัญหาการเรียกร้องอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์ได้ด้วย เนื่องจากหลักเกณฑ์นี้ถือว่าห้วงอวกาศซึ่งรวมถึงวงโคจรสถิตย์เป็นทรัพย์สินสมบัติรวมกันของมนุษยชาติที่ทุกคนมีสิทธิที่เท่าเทียมกันในการเข้าใช้ประโยชน์

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าหลักทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติรวมกันของมนุษยชาติ (CHM) ในกฎหมายอวกาศได้มีการกล่าวถึง นับตั้งแต่มนุษย์ได้เริ่มบุกเบิกเข้าไปใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ โดยมีความคิดว่าห้วงอวกาศเป็นเขตแดนสำหรับมนุษยชาติ (The province of all mankind) แนวความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Oscar Schachter ในปี ค.ศ. 1952 โดยเขาได้เสนอแนะว่าห้วงอวกาศและเทหวัตถุทั้งหลายควรที่จะเป็นทรัพย์สินรวมกัน (The

²²⁹ P. Malanczuk, Space Law as a branch of international law, Netherlands yearbook of International law, vol. XXV : 1994, p. 171.

²³⁰ Sylvia Maureen Williams, the Exploitation and use of natural resources in the new law of the sea and the law of outer space, the 29 colloquium on the law of outer space, 1985, p. 198-204.

Common property) ของมนุษย์ทุกคน²³¹ และแนวความคิดเกี่ยวกับเขตแดนสำหรับมนุษยชาติ (The province of all mankind) ได้นำมาบัญญัติไว้ในข้อคิดต่าง ๆ ของสมัชชาใหญ่องค์ การสหประชาชาติที่เกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ (เช่น Resolution No. 1472, 1721, 1962) รวมทั้งได้มีบัญญัติไว้ในมาตราที่ 1 (1) ของสนธิสัญญาอวกาศ 1967 ด้วยที่กำหนด ไว้ว่า

“The exploration and use of outer space, including the moon and other celestial bodies, shall be carried out for the benefit and in the interests of all countries, irrespective of their degree of economic or scientific development, and shall be the province of all mankind.”

ซึ่งปัญหาหลักที่สำคัญในการตีความก็คือ คำว่า เขตแดนสำหรับมนุษยชาติ (the province of all mankind) ที่บัญญัติไว้ในข้อคิดต่าง ๆ และสนธิสัญญาอวกาศจะมีความหมาย เหมือนกับหลัก common heritage of mankind ที่บัญญัติไว้ใน The Moon treaty และ the law of the Sea treaty หรือไม่ ซึ่งมีนักวิเคราะห์วิจารณ์หลายท่านได้ให้ความเห็นว่าถ้อยคำทั้งสองมีความหมายทางแนวความคิดที่แตกต่างกัน²³² และด้วยความเคารพในคำวิเคราะห์ที่กล่าวมาใน แนวความคิดของผู้เขียนแล้ว แม้ว่าถ้อยคำทั้งสองจะเขียนแตกต่างกัน แต่ถ้าหากเราตีความสนธิ สัญญาด้วยหลักสุจริต (good-faith) ตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 31 ของ Vienna convention on the law of treaties แล้วถ้อยคำหรือหลักเกณฑ์ทั้งสองน่าจะเหมือนกันหรือ คล้ายคลึงกัน ถึงแม้ว่าหลัก Common Heritage of Mankind จะได้ถูกบัญญัติขึ้นมาเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 1967 โดย Ambassador Pardo ของประเทศ Malta ที่เสนอต่อองค์การสหประชาชาติ เกี่ยวกับบริเวณเขตแดนพิเศษของโลก (the sea-bed และ ocean floor) ที่ควรจะจำกัดการใช้อำนาจ อธิปไตยของรัฐเหนือบริเวณเขตแดนพิเศษนี้ ซึ่งเป็นเวลาที่สนธิสัญญาอวกาศได้ร่างเสร็จและใกล้ จะมีผลบังคับใช้แล้ว โดยที่ท่าน Ambassador Pardo ได้เสนอว่าควรที่จะรักษารวมผล

²³¹ Detlev Wolter, the peaceful purpose standard of the common heritage of mankind principle in outer space law, ASILS int'l.L.J. vol. 9 : 1985, p. 125.

²³² Lawrence Schnapf, Explorations in space law : an examination of the legal issues raised by geostationary, remote sensing, and direct broadcasting satellites, New York law school law Review, vol. 29 : 1985, p. 711-712.

ประโยชน์ทั้งหลายที่ได้จากพื้นที่พิเศษนี้เพื่อสังคมโลก (the global community) ²³³ และถึงแม้ว่าหลัก The Common Heritage of Mankind จะไม่ได้ระบุชัดเจน (ตามตัวอักษร) ไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ 1967 ก็ตาม แต่ R. Wolfrum เชื่อว่าหลัก Common Heritage of Mankind ที่มีบัญญัติไว้ในมาตราที่ 137 ของอนุสัญญากฎหมายทะเล 1982 ได้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาอวกาศ 1967 รวมทั้ง the Moon treaty 1979 ด้วย ²³⁴ โดยแนวความคิดเกี่ยวกับหลัก Common Heritage of Mankind ทางประเทศที่เป็นภาคีสถิตสัญญาอวกาศและนักกฎหมายระหว่างประเทศพบว่า หลักทฤษฎีทางกฎหมายนี้ได้รับการยอมรับและได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอวกาศในส่วนที่เป็นบนเฉพาะกาลเบื้องต้น ที่กล่าวว่า “the common Interest of all mankind in the progress of the exploration and use of outer space for peaceful purposes.” และมาตราที่ 1(1) ที่กล่าวว่า “the exploration and use of outer space...shall be the province of mankind.” ของสนธิสัญญาอวกาศ 1967 ²³⁵

สำหรับหลัก Common Interest หรือ Common Heritage of Mankind ของกฎหมายอวกาศ เมื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์แล้วจะพบว่าองค์ประกอบของหลักเกณฑ์นี้จะมีลักษณะคล้ายกับองค์ประกอบของกฎหมายทะเลดังนี้

²³³ D.J. Fleming, E.D. DuCharme, R.S. Jakhuand W.G. Longman, *State sovereignty and the effective management of a shared universal resource : observations drawn from examining developments in the international regulation of radiocommunication*, A.A.S.L., vol. X : 1985, p. 330.;and, Bin Cheng, *The Moon Treaty Agreement governing the activities of states on the moon and other celestial bodies within the solar system other than the Eart*, December 18 1979,C.L.P., vol. 33;1980,p.220-221

²³⁴ P. Malanczuk, *Space law as a Branch of International law*, Naterlands yearbook of inter' law, vol. XXV : 1994, p. 172.

²³⁵ Detlev Wolter, *The peaceful purpose standard of the common heritage of mankind principle In outer space law*, ASILS Int'L.L.J. vol. 9 : 1985, p. 126 ; and S.Sucharitkul, *Current international legal problems affecting the pacific rim : the benefits of space activities for asian countries*, 1994, p. 14.

1) ห้วงอวกาศ (outer space) นั้นรัฐต่าง ๆ ไม่สามารถที่จะอ้างอธิปไตย หรือสิทธิเข้าครอบครองได้ (มาตราที่ 2 สนธิสัญญาอวกาศ) เช่นเดียวกับบริเวณพื้นทะเล (the sea-bed and ocean floor) (มาตราที่ 137 กฎหมายทะเล)

2) การสำรวจและการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติก็เพื่อผลประโยชน์ของมวลมนุษยชาติ ซึ่งจะต้องมีการจัดสรรจัดการอย่างเท่าเทียมกัน (equitable sharing) ในผลประโยชน์ที่ได้รับมาให้กับทุก ๆ ประเทศ โดยไม่คำนึงว่าประเทศเหล่านั้นจะมีระดับความสามารถในทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีขนาดไหนก็ตาม (มาตราที่ 1(1)สนธิสัญญาอวกาศ) ซึ่งคล้ายกับมาตราที่ 140 ของกฎหมายทะเลที่ Professor S.Sucharitkul ให้กำนิยามว่าเป็นส่วนของ the collective rights ของมนุษยชาติ²³⁶

3) การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ หรือการเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศจะต้องดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์ในทางสันติเท่านั้น (มาตราที่ 4 สนธิสัญญาอวกาศ) ซึ่งคล้ายกับมาตราที่ 141 ของกฎหมายทะเล และ

4) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการสำรวจและเข้าใช้ประโยชน์จากห้วงอวกาศ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของระบอบกฎหมายระหว่างประเทศ (มาตราที่ 3 สนธิสัญญาอวกาศ)²³⁷ เช่นเดียวกับมาตราที่ 138 ของกฎหมายทะเล

²³⁶ S.Sucharitkul, Current international legal problem affecting the pacific rim : the Benefits of Space activities for asian countries ; p. 13.

²³⁷ Detlev Wolter, the peaceful purpose standard of the common heritage of mankind principle in outer space law, ASILS InT'L.L.J. vol. 9 : 1985, p. 128-129 ; I.Brownlie, Legal Status of Natural resources, R.D.C. 162 (1972), p. 295 ; D.J. Fleming, E.D. Ducharme, R.S.Jakhu and W.G. Longman, State Sovereignty and the Effective management of a shared universal Resource : Observations drawn from examining developments In the international regulation of Radiocommunication, A.A.S.L, vol. X 1985 ; p. 330-331 ; and Siegfried Wiessner, The public order of the Geostationary orbit : Blueprints for the Future, the yale Journal of world public order ; vol. 9 (1983) ; p. 264-265.

เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบหลักของหลัก Common Heritage of Mankind ที่กล่าวมาแล้วพบว่า การที่เราถือว่าห้วงอวกาศเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ (res communis) มาแต่ก่อนนั้นยังไม่สมบูรณ์เพียงพอ เนื่องจากยังคงมีช่องโหว่ของกฎหมายอยู่ ดังนั้น Professor Aldo Armando Cocca จึงได้เสนอว่า ควรที่จะเปลี่ยนนำเอาหลัก Res communis humanitatus มาใช้กับห้วงอวกาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด อย่างเช่นวงโคจรสถิตย์ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงช่องโหว่หรือภาวะความเป็นสุญญากาศของกฎหมาย (the legal vacuum) สำหรับการห้ามมิให้มีการเข้าครอบครอง, ห้ามมีการยึดถือเป็นกรรมสิทธิ์, ห้ามมีการยกให้, ห้ามมีการแลกเปลี่ยน, ห้ามมีการซื้อขายหรือให้เช่า ฯลฯ²³⁸ ซึ่ง ผู้เขียนเองมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับ Prof. Cocca ว่า วงโคจรสถิตย์ (เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดและอยู่ในเขตห้วงอวกาศ) ถือเป็น Res Communis humanitatus จึงควรที่จะนำเอาหลัก Common Heritage of Mankind มาปรับใช้ โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างกรณีของการเข้าเรียกร้องอำนาจอธิปไตยในบริเวณของวงโคจรสถิตย์ของกลุ่มประเทศในแถบเขตเส้นศูนย์สูตร (the Bogota Declaration 1976) ซึ่งหากได้มีการพิจารณาแล้ว การเรียกร้องนี้จะขัดกับหลัก CHM รวมทั้งสนธิสัญญาอวกาศในหลักห้ามการเข้าครอบครอง (non-appropriation) มาตราที่ 2 ซึ่งนักกฎหมายระหว่างประเทศหลายท่านเชื่อว่าน่าจะเป็นหลักกฎหมายบังคับเด็ดขาด (Jus cogens)

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับหลัก Common Heritage of Mankind ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์พิเศษโดยเฉพาะ (Sui generis regime) ที่จะนำเอามาใช้กับวงโคจรสถิตย์ ได้รับการสนับสนุนจาก Professor Rene-Jean Dupuy รวมทั้ง Professor Carl Q Christol โดยท่านเหล่านี้ได้ให้ความเห็นว่าหลัก Common Heritage of Mankind จะช่วยส่งเสริมเพิ่มปริมาณการเข้าใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งทุกคนสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น และจะมีการจัดสรรปันส่วนอย่างเท่าเทียมกัน (equitable sharing) นอกจากนี้การจัดสรรจะช่วยเพิ่มผลประโยชน์ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น (the tangible benefits) พร้อมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมด้วย (the intangible benefit) โดยที่หลัก C.H.M. จะช่วยส่งเสริม

²³⁸ Aldo Armando Cocca, the principle of the "common heritage of all mankind" as applied to natural resources from outer space and celestial bodies, the 16 colloquium on the law of outer space 1973, p. 174 ; and, Carl Q. Christol, "Space law : Past, Present, and Future," p. 382.

ความเท่าเทียมกัน (equality) ในหมู่ประชาชนและประเทศทั้งหลาย²³⁹ ซึ่งจะเป็นหลักประกันให้ กับประเทศต่าง ๆ ในการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ โดยจะไม่ก่อให้เกิดข้อเรียกร้อง อำนางอธิปไตยในวงโคจรสถิตย์อีก นอกจากนี้ผู้เขียนคิดว่าควรที่จะมีหน่วยงานหรือองค์การ ระหว่างประเทศที่มีอำนาจเข้ามาดูแลจัดการเกี่ยวกับการเข้าใช้ประโยชน์จากวงโคจรสถิตย์ เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันและการนำไปใช้ประโยชน์ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยมิได้หวังผลกำไร รวมทั้งได้มีจุดมุ่งหมายที่จะต้องดำเนินการอยู่บนหลักการ Common Heritage of Mankind เท่านั้น แต่เนื่องจากในปัจจุบันนี้ยังคงไม่มีองค์การใดที่มีอำนาจเช่นที่กล่าวมา ดังนั้นในสถานะการณ์เช่นนี้ ทางองค์การสหประชาชาติ (U.N.) และ ITU ควรที่จะเข้าดำเนินการไปก่อน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³⁹ Nicolas M. Matte, *Aerospace law : Telecommunication Satellites ; R.D.C., vol. I : 166 ;*

1980, p. 146-147.